

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av barnskyddslagen, 4 och 20 kap. i fängelselagen samt 2 kap. 5 § i häktningsslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att barnskyddslagens bestämmelser om brådsåkande placering och interimistiskt förordnande ändras. Syftet är att förbättra barnets och familjens rättsskydd genom att försnabba behandlingen av barnskyddsärenden vid förvaltningsdomstolarna och förtydliga bestämmelserna om beslutsfattande. Systemet för beslutsfattande avses i huvuddrag förbli oförändrat. Fattandet av beslut om förlängning av brådsåkande placeringar föreslås dock övergå från förvaltningsdomstolen till en kommunal tjänsteinnehavare. En brådsåkande placering förfaller enligt förslaget, om inte beslut om att förlänga den brådsåkande placeringen eller beslut om omhändertagande har fattats eller en ansökan om omhändertagande har gjorts inom 30 dagar efter att placeringen inleddes. Tidsfristens längd föreslås vara densamma oberoende av om vårdnadshavaren eller ett barn som fyllt 12 år samtycker till förlängningen av den brådsåkande placeringen eller ej.

Skyldigheten för den kommunala tjänsteinnehavaren att yrka att förvaltningsdomstolen ger ett interimistiskt förordnande när en brådsåkande placering har gjorts medan ett ärende som gäller omhändertagande redan har inletts vid förvaltningsdomstolen föreslås bli slopad. Förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen avses kunna ge ett interimistiskt förordnande på eget initiativ eller på yrkande av barnet och barnets förälder eller vårdnadshavare. Ett interimistiskt förordnande kan enligt förslaget ges medan ett ärende som gäller omhändertagande eller ändring av platsen för vård utom hemmet har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen. Om ett barnskyddsärende har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, föreslås den kommunala tjänsteinnehavaren vara skyldig att underrätta domstolen om en brådsåkande placering som han eller hon har gjort eller om ett beslut om ändring av plat-

sen för vård utom hemmet som har fattats under tiden för en brådsåkande placering.

I syfte att trygga barnets bästa och föräldrarnas rättsskydd föreslås fattandet av beslut om placering av barnet i fängelse tillsammans med en förälder som avtjänar fängelsestraff eller är häktad bli överfört från fängsvårdsväsendet till barnskyddsmyndigheterna. Samtidigt kompletteras bestämmelsen om barnskyddsanmälan på så sätt att anmälningsskyldigheten utsträcks till bl.a. Brottsförvaltningsmyndighetens personal. Ett nytt sätt att inleda ett barnskyddsärende föreslås vara att en anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet görs. I lagen föreskrivs enligt förslaget dessutom om skyldighet att göra en föregripande barnskyddsanmälan.

Bestämmelsen om hörande av barn i förvaltningsdomstolen föreslås bli preciserad så att barnet i första hand ska höras på så sätt att endast en eller flera domstolsledamöter och barnet är närvarande, om förfarandet är nödvändigt för att skydda barnet eller för att barnets självständiga åsikt med säkerhet ska kunna klarläggas.

Den särskilda omsorgen som ges i form av sluten vård begränsas enligt förslaget till barn som fyllt 12 år. Samtidigt klargörs barnskyddets respektive hälso- och sjukvårdens ansvarsområde. Klienternas rättsskydd och samarbete under tiden för vård av barnet utom hemmet med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter förbättras genom att bestämmelserna om tillsynsansvar för den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter preciseras och kompletteras. I stället för den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter föreslås en ledande tjänsteinnehavare som bestäms enligt kommunens instruktion eller en av den ledande tjänsteinnehavaren förordnad tjänsteinnehavare kunna fatta beslut om begränsning av kontakten under tiden för vård utom hemmet.

Dessutom föreslås det att de bestämmelser i barnskyddslagen som handlar om den kommun som ansvarar för att ordna barnskyddet, inledande av barnskyddsärenden och klientrelation, fattande av beslut om vårdnaden om barnet under tiden för omhändertagande och om undersökning av barnets hälsotillstånd preciseras och kompletteras.

I propositionen föreslås också fängelselagen och häktninglagen bli ändrade till behövliga delar.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den. Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2010.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	3
ALLMÄN MOTIVERING.....	5
1. Inledning	5
2. Nuläge	5
2.1. Lagstiftning och praxis.....	5
2.1.1. Barnskyddslagen.....	5
Inledande av en klientrelation och utredning om behovet av barnskydd	5
Placering som stödåtgärd inom öppenvården.....	6
Brådskande placering av barn	6
Omhändertagande.....	7
Vård utom hemmet.....	7
Begränsningar i vården utom hemmet	8
Eftervård	8
Beslutsfattandet i barnskyddsärenden	8
Bestämmelser om behandlingen i förvaltningsdomstolen.....	8
2.1.2. Behandling av barnskyddsärenden i förvaltningsdomstolen.....	9
2.1.3. Medtagande av barn till fängelse	10
2.1.4. Bestämmelser om fångars ställning och rättigheter	10
Bestämmelser som tryggar barnets bästa i fängelset	11
Praxis	11
2.2. Bedömning av nuläget	12
3. Målsättning och de viktigaste förslagen.....	14
3.1. Målsättning.....	14
3.2. De viktigaste förslagen.....	15
4. Propositionens konsekvenser	17
4.1. Ekonomiska konsekvenser	17
4.2. Konsekvenser för myndigheterna	17
4.2.1. Konsekvenser för samarbetet mellan myndigheterna.....	17
4.2.2. Konsekvenser för kommunernas och förvaltningsdomstolarnas verksamhet	17
4.2.3. Konsekvenser för tillsynsmyndigheternas uppgifter	18
4.3. Samhälleliga konsekvenser	18
5. Beredningen av propositionen	19
5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial	19
5.2. Remissyttranden och hur de har beaktats.....	19
6. Samband med andra propositioner.....	21
DETALJMOTIVERING.....	22
1. Lagförslag	22
1.1. Lag om ändring av barnskyddslagen.....	22
1.2. Lag om ändring av fängelselagen	44

1.3. Lag om ändring av häktningsslagen	44
2. Ikraftträdande.....	44
3. Lagstiftningsordning	44
LAGFÖRSLAGEN.....	47
Lag om ändring av barnskyddslagen.....	47
Lag om ändring av 4 och 20 kap. i fängelselagen	61
Lag om ändring av 2 kap. 5 § i häktningsslagen	62
BILAGA.....	63
PARALLELLTEXTER.....	63
Lag om ändring av barnskyddslagen.....	63
Lag om ändring av 4 och 20 kap. i fängelselagen	91
Lag om ändring av 2 kap. 5 § i häktningsslagen	93

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Den nuvarande barnskyddslagen (417/2007) trädde i kraft den 1 januari 2008. I lagen inkluderades de bestämmelser om begränsning av kontakten mellan barnet och barnets närstående samt om begränsande åtgärder under tiden för vård utom hemmet som trädde i kraft den 1 november 2006 (L 583/2006). Vid helhetsreformen av barnskyddslagen ändrades systemet för fattande av barnskyddsbeslut. Uppgiften att fatta beslut i ärenden som gäller tvångsomhändertagande överfördes till förvaltningsdomstolarna. Bestämmelserna om omhändertagande, brådskande placering av barn och vårdsnaden om barn som omhändertagits preciserades. De centrala principerna i barnskyddslagen förblev emellertid oförändrade.

Riksdagen förutsatte den 6 februari 2007 att regeringen skulle följa hur det nya systemet för beslutsfattande i ärenden som gäller omhändertagande av barn fungerar praktiskt och hur det inverkar på handläggningstiderna samt att regeringen skulle vidta brådskande åtgärder om ärendena anhopas i förvaltningsdomstolarna. Justitieministeriet har 2008 och 2009 utgående från uppgifter som erhållits ur ärendehanteringssystemet gett akt på hur beslutsförfarandet i barnskyddsärenden fungerar. Dessutom har förvaltningsdomstolarnas beslutsförfarande följts med hjälp av rapporteringen om avslutade barnskyddsärenden på uppföljningsblanketter.

Statsrevisorerna och riksdagens justitieombudsman har fäst uppmärksamhet vid ställningen för mödrar som är i fängelse tillsammans med sina barn och vid tillgodoseendet av dessa barns bästa. Justitieombudsmannen företog på eget initiativ två inspektionsbesök 2007. Utredningar om barnens ställning i fängelset har dessutom gjorts 2006 och 2008.

I regeringsprogrammet för statsminister Vanhanens II regering betonas samarbete mellan olika samhällsaktörer i syfte att stärka föräldrarnas ansvar som fostrare och deras stödnät, och det förutsätts att staten och kommunerna gemensamt tryggar barns och ungas förutsättningar att växa upp, bl.a. genom att främja multiprofessionella verksam-

hetssätt som baserar sig på att stöd ges tidigt. Regeringsprogrammet åtar sig också att minska barns, ungas och familjers illamående och marginalisering. Regeringsprogrammets mål förutsätter att den praktiska verkställigheten av barnskyddslagen, som trädde i kraft 2008, och det nationella utvecklingsarbetet fortgår planmässigt och långsiktigt.

I budgeten för 2008 beviljade riksdagen ett tvåårigt reservationsanslag för fortsatt genomförande av totalreformen av barnskyddslagen och programmet för utveckling av barnskyddet. Social- och hälsovårdsministeriet har inriktat anslaget på att stärka sakkunskapen om barnskyddets innehåll vid social- och hälsovårdsministeriet och samordna kommunstyrningen och utbildningen i anslutning till genomförande av barnskyddet samt planera genomförandet. Projektet uppfyller för sin del de mål för barnskyddet som ställs upp i det nationella utvecklingsprogrammet för social- och hälsovård. Projektet stöds bl.a. av redaktionsrådet för handboken i barnskydd och av en grupp som bereder kvalitetsrekommendationer för barnskyddet.

Propositionen baserar sig på inspektionsbesök i fängelserna i Tavastehus och Vånå som riksdagens justitieombudsman har företagit, utredningar i saken, uppgifter om hur pass fungerande beslutsförfarandet i barnskyddsärenden är samt information som producerats av de grupper som bereder kvalitetsrekommendationerna för barnskyddet och utfärdandet av anvisningar.

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med justitieministeriet.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

2.1.1. *Barnskyddslagen*

Inledande av en klientrelation och utredning om behovet av barnskydd

I 5 kap. i barnskyddslagen finns bestämmelser om inledande av klientrelationer och

utredning om behovet av barnskydd.

Genom den nya barnskyddslagen utvidgades kretsen av personer som är skyldiga att göra barnskyddsanmälan och området för anmälningsskyldigheten. Syftet var att sänka tröskeln för att ta kontakt med barnskyddet och för det myndighetssamarbete som då inleddes för att barnets behov av stöd ska kunna utredas och nödvändigt stöd erbjudas i ett tidigare skede än nu.

Vid fastställandet av vilka som är anmälningsskyldiga strävade man i synnerhet efter att täcka all sådan service i samband med vilken behovet av barnskydd kan antas komma fram mycket allmänt.

Bestämmelsen om barnskyddsanmälan innehåller ett uttryckligt omnämnande, enligt vilket tystnadsplikt enligt någon annan lag inte utgör ett hinder för barnskyddsanmälan.

Ordalydelsen preciserades vid totalreformen på så sätt att anmälan kan göras sedan sådana omständigheter på basis av vilka det finns skäl att utreda barnets behov av barnskydd har upptäckts eller kommit till kännedom.

För att förenhetliga förfarandena och betona att det organ som ansvarar för socialvården är skyldigt att vidta åtgärder sedan en barnskyddsanmälan inkommit togs det i lagen in bestämmelser om registrering av barnskyddsanmälan och inledande av barnskyddsärende och klientrelation. Efter ansökan eller barnskyddsanmälan som gjorts av barnet eller familjen själv ska ett eventuellt behov av brådskande barnskyddsåtgärder bedömas omedelbart. Även i sådana fall där det inte behövs omedelbara åtgärder ska barnets situation bedömas noggrant senast inom tre månader efter att anmälan gjordes eller annan kontakt togs.

I lagen togs det in en helt ny bestämmelse om tidsbunden utredning av barnskyddsbehovet när en klientrelation inom barnskyddet inleddes. Genom utredningen strävar man efter att verka för att barn och familjer ska få effektivt stöd i rätt tid. Det är allmänt erkänt att problemet inom barnskyddet är att barn och deras familjer av olika skäl inte får stöd tillräckligt tidigt. När problemen tillspetsas kan man slutligen bli tvungen att ta till placering senast i puberteten, då barnet redan kan vara allvarligt skadat.

För att utreda barnets situation och säkerställa att stöd ges i rätt tid togs det in i barnskyddslagen en möjlighet för förvaltningsdomstolen att på socialmyndighetens ansökan ge tillstånd till medicinska undersökningar eller andra sakkunnigundersökningar av barnet för att utreda behovet av barnskydd.

Placering som stödåtgärd inom öppenvården

I 37 § föreskrivs det om placering av barn i vård utom hemmet som stödåtgärd inom öppenvården. Placeringen ska ske i enlighet med en klientplan och bedöma behovet av stöd eller vara rehabiliterande. När beslut om placering fattas ska målen för placeringen och dess uppskattade varaktighet alltid bedömas.

Ett barn kan placeras i familjevård eller anstaltsvård antingen ensamt eller tillsammans med en förälder eller vårdnadshavare eller någon annan som svarar för barnets vård och fostran. I bestämmelsen föreskrivs det om de förutsättningar under vilka ett barn för en kort tid kan placeras ensamt utan föräldern. Bestämmelsen innehåller inte någon ovillkorlig maximitid för placering av barnet ensamt. Förutsättningarna för en förlängning av placeringen och ett eventuellt behov av omhändertagande ska utvärderas inom tre månader från det att placeringen inleddes och därefter med tre månaders mellanrum. I bestämmelsen nämns dessutom särskilt att ett barn inte kan placeras som stödåtgärd inom öppenvården, om förutsättningarna för omhändertagande uppfylls.

I bestämmelsen om placering som stödåtgärd inom öppenvården föreskrivs det också om situationer där den ena av vårdnadshavarna samtycker till placeringen men den andra inte gör det. En sådan situation kan uppstå t.ex. vid placering i skyddshem. I situationer av det ovan nämnda slaget kan ärendet avgöras om den vårdnadshavare som barnet bor hos samtycker till det och placeringen anses motsvara barnets bästa.

Brådskande placering av barn

Den åtgärd som i den upphävda barnskyddslagen (638/1983) benämns brådskande

omhändertagande kallas brådskande placering av barn i den nya barnskyddslagen. Avsikten med namnbytet har varit att betona skillnaderna jämfört med omhändertagande i fråga om innehållet och förfarandet. Med begreppet omhändertagande avses således alltid omhändertagande som antingen är baserat på samtycke eller sker mot klientens vilja.

Under tiden för en brådskande placering kan organet besluta om ärenden som gäller barnets vård och fostran endast i den omfattning som syftet med placeringen förutsätter. Beslut om brådskande placering kan fattas av en socialarbetare med behörighet som socialarbetare.

Tidsfristerna för brådskande placering förlängdes vid totalreformen av barnskyddslagen. En brådskande placering är i kraft 30 dygn, såvida inte förutsättningarna för den upphör innan dess. Om man efter en brådskande placering bereder ett omhändertagande som vårdnadshavaren och barnet motsätter sig, ska frågan om att förlänga tidsfristen eller ansökan om omhändertagande inom 30 dygn efter att placeringen inleddes föras till förvaltningsdomstolen för avgörande. Förvaltningsdomstolen kan förlänga beredningstiden med högst 60 dygn från det att ovan nämnda tidsfrist på 30 dagar gått ut. Därefter förfaller placeringen, om ingen ansökan om omhändertagande har lämnats in till förvaltningsdomstolen.

Om åter vårdnadshavaren eller ett barn som fyllt 12 år inte motsätter sig omhändertagande, förfaller den brådskande placeringen först inom 45 dygn efter att placeringen inleddes, om inte en tjänsteinnehavares beslut om omhändertagande eller, om klienten börjar motsätta sig omhändertagande, ansökan om förlängning av tidsfristen eller ansökan om omhändertagande har lämnats in under nämnda tid.

Omhändertagande

Förutsättningarna för omhändertagande förblev i huvuddrag oförändrade vid totalreformen.

Beredningen av ett omhändertagande ska i regel handhas av två socialarbetare som arbetar i par, dessutom ska även annan behövlig sakkunskap finnas att tillgå vid beredningen.

I barnskyddslagen finns bestämmelser om rätt för den barnskyddspersonal som förbereder ett omhändertagande att erhålla utlåtanden, dessa föreskrifter kompletterar bestämmelserna i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000). I samband med förarbetet inför ett omhändertagande ska det också utredas huruvida någon person som står barnet nära har möjligheter att ta barnet att bo hos sig eller på annat sätt engagera sig i att stödja barnet.

Innan avgörandet träffas om att barnet omhändertas, placeras i vård utom hemmet och att omhändertagandet upphör ska förutom barnet dess föräldrar och vårdnadshavare ges tillfälle att framföra sin åsikt. Den person som svarar eller omedelbart före beredningen av ärendet svarat för barnets vård och fostran ska bli hörd på det sätt som föreskrivs i 34 § i förvaltningslagen (434/2003) om omhändertagande och placering i därtill ansluten vård utom hemmet ändring av platsen för vård utom hemmet samt i ärenden som gäller att avsluta omhändertagandet.

Beslutet om omhändertagande fattas i situationer där ett barn som fyllt 12 år eller dess vårdnadshavare inte motsätter sig omhändertagande eller därtill ansluten vård utom hemmet, av kommunens ledande tjänsteinnehavare inom socialvården sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har berett ärendet. Detsamma gäller besluten om att ändra platsen för vård utom hemmet och att avsluta omhändertagandet. Däremot ska beslutet vid omhändertagande mot barnets eller vårdnadshavarens vilja fattas av förvaltningsdomstolen på ansökan av ovan nämnda tjänsteinnehavare sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har berett ärendet.

Klientplanen ska granskas vid behov, dock minst en gång om året. Dessutom kan parterna på eget initiativ ansöka om att omhändertagandet upphör. Ett beslut ska ges i ärendet och beslutet får överklagas hos förvaltningsdomstolen.

Vård utom hemmet

Med vård utom hemmet avses att ett omhändertaget eller i brådskande ordning eller med stöd av ett interimistiskt förordnande av

domstol placerat barns vård och fostran ordnas utanför hemmet. I undantagsfall kan ett omhändertaget barn placeras också i hemmet.

Vården utom hemmet kan ordnas i form av antingen familjevård eller anstaltsvård. Lagen innehåller minimikriterier motsvarande moderna krav på verksamhetslokalerna samt på antalet klientplatser, personalens storlek och personalens utbildning som ska tillämpas i anstalterna.

Begränsningar i vården utom hemmet

De bestämmelser i barnskyddslagen som trädde i kraft den 1 november 2006 och gäller kontakten mellan barnet och närstående personer i vård utom hemmet och begränsningar av den samt begränsande åtgärder som tillämpas vid barnskyddsanstalter togs in så gott som oförändrade i den nya barnskyddslagen. I bestämmelserna om begränsande åtgärder gjordes endast de ändringar som det nya systemet för beslutsfattandet inom barnskyddet krävde.

Eftervård

I den barnskyddslag som trädde i kraft vid ingången av 2008 utvidgades kretsen av barn som är berättigade till eftervård att omfatta också barn som varit placerade genom en stödåtgärd inom öppenvården. Eftervård kan också ordnas för en annan ung person som varit klient inom barnskyddet.

Beslutsfattandet i barnskyddsärenden

Beslutsfattandet vid s.k. tvångsomhändertaganden, där vårdnadshavaren eller ett barn som fyllt 12 år motsätter sig omhändertagandet och därtill ansluten placering i vård utom hemmet, överfördes vid totalreformen av barnskyddslagen redan i första etappen från det organ som ansvarar för socialvården till förvaltningsdomstolen. Tvångsomhändertaganden inleds i förvaltningsdomstolen på ansökan från en kommunal tjänsteinnehavare.

I övriga barnskyddsärenden som gäller enskilda barn och familjer fattas besluten i första instans på tjänsteinnehavarnivå i kommunen. Sådana ärenden är omhändertaganden där parterna inte motsätter sig omhändertag-

andet eller därtill ansluten placering i vård utom hemmet, ändring av platsen för vård utom hemmet samt avslutande av omhändertagandet. I ovan nämnda ärenden fattar kommunens ledande tjänsteinnehavare inom socialvården eller en tjänsteinnehavare som den ledande tjänsteinnehavaren förordnat beslutet sedan en socialarbetare med yrkesmässig behörighet berett ärendet.

Enligt de bestämmelser i barnskyddslagen som trädde i kraft den 1 november 2006 var det möjligt att delegera beslutsfattandet om begränsningar till en enskild tjänsteinnehavare med undantag av beslut om särskild omsorg; dessa beslut fattade alltid organet. Bestämmelserna om beslutsfattandet i dessa ärenden ändrades vid totalreformen att motsvara den föreslagna nya modellen för förfarandet. I fråga om att inleda och fortsätta arrangemang med särskild omsorg fattas beslutet av den ledande tjänsteinnehavaren inom socialvården sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har berett ärendet. Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter beslutar om övriga angelägenheter, Dessutom ska särskild omsorg ordnas på basis av en multiprofessionell bedömning.

Brådskande placering är möjlig genom ett beslut av en socialarbetare med yrkesmässig behörighet, men om parterna motsätter sig att placeringen fortgår ska ärendet inom utsatt tid föras till förvaltningsdomstolen för avgörande.

Bestämmelser om behandlingen i förvaltningsdomstolen

Bestämmelserna om processen och förfarandena vid förvaltningsdomstolarna finns till största delen i förvaltningsprocesslagen (586/1996) och lagarna om respektive domstolar, såsom lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999). Förutom dessa allmänna bestämmelser finns det i barnskyddslagens 14 kap. särskilda bestämmelser om behandlingen av barnskyddsärenden i förvaltningsdomstolarna.

Förvaltningsdomstolen kan ge interimistiska förordnanden om behandlingen av ansökningsärenden som rör omhändertagande. Syftet med dessa förordnanden är förutom att re-

servera tillräcklig tid för ärendets beredning att i synnerhet trygga barnets situation medan behandlingen pågår.

I 14 kap. i barnskyddslagen finns det bestämmelser om behandlingen av samtliga barnskyddsärenden i förvaltningsdomstolen, bl.a. om hörande av barn och biträde för barn i förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen samt om brådiskande handläggning av ärendena. Dessa bestämmelser avser behandlingen vid förvaltningsdomstolen av ärenden baserade på såväl ansökan som besvär. Bestämmelserna har till syfte att säkerställa att barnets bästa beaktas vid behandlingen av ärendet.

2.1.2. Behandling av barnskyddsärenden i förvaltningsdomstolen

Sedan den nya barnskyddslagen trädde i kraft har förvaltningsdomstolarna anställt extra personal för att säkerställa att barnskyddsärendena behandlas skyndsamt. Förvaltningsdomstolarna har också genom sina egna arbetsarrangemang strävat efter att behandlingen av dessa ärenden ska ske så skyndsamt som möjligt.

Justitieministeriet har 2008 och 2009 gett akt på hur beslutsförfarandet i barnskyddsärenden fungerar och härvid använt uppgifter som erhållits ur ärendehanteringssystemet. Dessutom har förvaltningsdomstolarnas beslutsförfarande följts med hjälp av rapporteringen om avslutade barnskyddsärenden på uppföljningsblanketter.

Rättspolitiska forskningsinstitutet Optula som finns inom justitieministeriets förvaltningsområde undersöker 2009—2010 hur domstolsbehandlingen av barnskyddsärenden fungerar. På grundval av undersökningen utvärderas det på bredare basis hur det system för beslutsfattande om vilket det föreskrivs i den nya barnskyddslagen fungerar i ärenden som rör omhändertagande, med avseende på kravet att rättegången ska vara rättvis. Samtidigt bedöms eventuella behov av att ändra lagen.

År 2008 inkom till förvaltningsdomstolarna sammanlagt 1 930 barnskyddsärenden. År 2007 var motsvarande antal 1 221 ärenden. Det sammanlagda antalet ärenden har där-

med stigit med 58 procent. Av de barnskyddsärenden som inkom till förvaltningsdomstolarna 2008 var 1 773 sådana som hänförde sig till den nya barnskyddslagen, medan 157 ärenden hänförde sig till den gamla lagen. Av de ärenden som hänförde sig till den nya barnskyddslagen gällde 640 omhändertagande och placering i vård utom hemmet, medan 835 ärenden gällde brådiskande placering och förlängning av den.

Antalet barnskyddsärenden som inkommit till förvaltningsdomstolarna har stigit ytterligare 2009. Fram till utgången av juni 2009 hade sammanlagt 1 086 ärenden, dvs. 21 procent fler än vid motsvarande tidpunkt i fjol, inkommit. Av ärendena gällde 527 stycken brådiskande placering och förlängning av den, vilket innebär att också antalet ärenden av dessa slag är på väg att stiga kraftigt. Fram till utgången av juni har 356 ansökningar om omhändertagande och placering i vård utom hemmet inkommit.

Också antalet avgjorda barnskyddsärenden har stigit från 1 171 ärenden 2007 till 1 892 ärenden 2008; uppgången är 62 procent. Omkring en tredjedel av avgörandena har gällt brådiskande placering och förlängning av den. Antalet avgjorda ärenden har stigit med ytterligare 2 procent fram till utgången av juni 2009 och uppgick då till 1 020 ärenden.

År 2008 har den genomsnittliga behandlingstiden för alla barnskyddsärenden varit 4,2 månader. Den genomsnittliga behandlingstiden för ärenden som gäller omhändertagande och vård utom hemmet och är förenliga med den nya lagen har varit 4,0 månader, medan den varit 1,2 månader för ärenden som gäller brådiskande placering och förlängning av den. Behandlingstiden för ärenden som gäller omhändertagande och är förenliga med den gamla barnskyddslagen har varit 6,6 månader. Fram till utgången av juni 2009 har den genomsnittliga behandlingstiden för barnskyddsärenden varit 4,0 månader.

De muntliga förhandlingarna väntades bli avgjort fler i och med att den nya lagen trädde i kraft. År 2007 hade muntliga förhandlingar ordnats i förvaltningsdomstolarna i 36 procent av barnskyddsärendena. År 2008 hade muntliga förhandlingar ordnats i

24 procent av de ärenden som avgjordes enligt den nya barnskyddslagen, och motsvarande andel fram till utgången av juni 2009 var 19 procent av ärendena. Att de muntliga förhandlingarna blivit färre relativt sett beror emellertid på att största delen av de avgjorda barnskyddsärendena gäller brådskande placering och förlängning av den, och de behandlas i allmänhet skriftligen.

Antalet barnskyddsärenden som inkom till högsta förvaltningsdomstolen var sammanlagt 237 år 2007. Följande år var antalet 293, vilket innebär en ökning på 24 procent. Fram till utgången av juni 2009 har 175 ärenden inkommit. På basis av det kan det konstateras att antalet ärenden alltjämt är på klar uppgång. Till högsta förvaltningsdomstolen inkom 2008 sammanlagt 46 ärenden som gällde brådskande placering och förlängning av den, och fram till utgången av juni 2009 har 31 sådana ärenden inkommit. De barnskyddsärenden som högsta förvaltningsdomstolen avgjort har varit 218 år 2007, 217 år 2008 och 189 fram till utgången av juni 2009. Den genomsnittliga behandlingstiden har varit 4,4 månader år 2007, 5,0 månader år 2008 och 5,3 månader fram till utgången av juni 2009.

Statistik förs inte över sådana beslut om interimistiskt förordnande som avses i 83 § i barnskyddslagen, i stället registreras de i domstolarnas ärendehantering i samband med respektive ärende som rör omhändertagande och vård utom hemmet. Det kan dock antas att ett stort antal interimistiska beslut meddelas, eftersom interimistiskt förordnande har sökts inte bara i de fåtaligare fall där ett barn har placerats i brådskande ordning medan en ansökan om omhändertagande är anhängig i domstol utan också rutinmässigt vid ansökningar om omhändertagande. Enligt uppgifter i blanketterna för uppföljning av ärenden som rör omhändertagande har ungefär vart fjärde ärende som gällt omhändertagande och avgjorts i förvaltningsdomstolarna fram till utgången av juni 2009 inkluderat en begäran om interimistiskt förordnande. Det innebär att också besluten om interimistiskt förordnande har sysselsatt förvaltningsdomstolarna. Likaså har gränsdragningen mellan brådskande placering och interimistiskt förordnande medfört lagtillämpningsproblem.

2.1.3. *Medtagande av barn till fängelse*

I 4 kap. 10 § i fängelselagen (767/2005) föreskrivs det om medtagande av barn till fängelse. Ett litet barn till en fånge kan medtas till fängelset, om det överensstämmer med barnets fördel och fången själv önskar det. Vården av barnet ska ordnas i enlighet med barnets fördel. Motsvarande bestämmelse i fråga om häktade finns i 2 kap. 5 § i häktningsslagen (768/2005). Direktören för placeringsenheten ska efter att ha hört det mottagande fängelsets fängelsedirektör och den myndighet som avses i barnskyddslagen besluta om medtagande av ett barn till fängelset.

Europarådets europeiska fängelseregler (rec(2006)2) innehåller bl.a. följande rekommendationer för utvecklande av fängsvården i medlemsländerna:

Småbarn får vistas i fängelse tillsammans med en förälder endast när det bedöms vara bäst för de berörda barnen. De får inte behandlas som intagna. (36.1)

När sådana småbarn tillåts att vistas i fängelse tillsammans med en förälder ska särskild barntillsyn, med kompetent personal, ordnas för barnet när föräldern deltar i aktiviteter där barnet inte kan vara med. (36.2)

Särskild inkvartering ska iordningställas för att värna om sådana småbarns välbefinnande. (36.3)

FN:s minimiregler för behandling av frihetsberövade (1955) innehåller rekommendationer om minimistandarder för behandling av frihetsberövade. Enligt reglerna ska det vid en inrättning ordnas barnträdgård och utbildade vårdare, om spädbarn tillåts stanna i fängelser tillsammans med sina mödrar. De utbildade vårdarna ska ha hand om barnen när dessa inte vårdas av sina mödrar. 23. (2)

2.1.4. *Bestämmelser om fångars ställning och rättigheter*

Enligt 1 kap. 2 § i fängelselagen är målet för verkställighet av fängelse att öka fångarnas beredskap för ett liv utan brott genom att främja deras livshantering och anpassning i samhället samt att förhindra brottslighet under strafftiden.

Enligt 1 kap. 3 § i fängelselagen ska förhål-

landena i fängelserna ordnas så att de i så hög grad som möjligt motsvarar de förhållanden som råder i samhället. Fångarnas möjligheter att bevara sin hälsa och handlingsförmåga ska stödjas. De skador som orsakas av förlusten av frihet ska om möjligt förebyggas.

I 4 kap. 6 och 7 § i fängelselagen förutsätts det att en individuell plan för avtjänandet av straffet, frigivningen och den villkorliga friheten ska utarbetas för varje fånge (plan för strafftiden). Planen för strafftiden utarbetas i placeringsenheten. Planen preciseras i det fängelse i vilket fången i fråga placeras. Genomförandet av planen ska följas.

I 5 kap. 4 § i fängelselagen finns bestämmelser om s.k. kontraktsavdelningar, alltså drogfria avdelningar. Enligt lagen ska fångar ges tillfälle att bo på en avdelning där fångarna förbinder sig att delta i den sysselsättning som ordnas för fångarna på avdelningen samt att genomgå kontroll av drogfrihet. Enligt den regeringsproposition som ledde till stiftandet av fängelselagen (RP 263/2004 rd) ska en fånge på en kontraktsavdelning förbinda sig, förutom vid att inte använda rusmedel och vid att delta i kontroll av drogpåverkan, även vid den verksamhet som ordnas på avdelningen. Verksamheten ska kunna vara även någon annan verksamhet än rehabilitering för missbrukare eller deltagande i verksamhetsprogram som har som syfte att reducera rusmedelsbruk.

Enligt 8 kap. 3 § i fängelselagen ska fångarna ges tillfälle att uppfylla sysselsättningsplikten i en sysselsättning som främjar genomförandet av planen för strafftiden. Verksamheten innefattar arbete, utbildning eller andra aktiviteter som främjar fångens färdigheter.

Bestämmelser som tryggar barnets bästa i fängelset

Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

Enligt 2 § 2 mom. i barnskyddslagen ska myndigheter som arbetar med barn och familjer stödja föräldrar och vårdnadshavare i

deras uppgift som fostrare samt sträva efter att erbjuda familjen nödvändig hjälp tillräckligt tidigt samt vid behov hänvisa barnet och familjen till barnskyddet. I lagens 10 § föreskrivs dessutom särskilt om beaktande av barn i service som riktar sig till vuxna. Enligt den regeringsproposition som ledde till stiftandet av barnskyddslagen (RP 252/2006 rd) ska barnets rätt till en trygg barndom under den tid föräldrarnas eller någon annan vårdnadshavares fängelsestraff varar säkerställas i samarbete med socialarbetet inom brottsåtföljdssektorn och det kommunala socialvårdandet.

Praxis

Internationellt råder olika slag av praxis beträffande när barn kan medfölja vuxna till fängelset, men i princip är det tillåtet nästan överallt. I Finland har omkring 100 barn medtagits till fängelset på 2000-talet. Deras genomsnittliga tid i fängelset har varit 7,5 månader. Den längsta tiden ett barn tillbringat i fängelse var 3 år 10 månader, den kortaste var 3 dagar. Största delen av barnen har varit yngre än ett år när de anlät till fängelset, men några har varit över 1,5 år vid ankomsten.

I Finland har fängelseavdelningarna för mödrar med barn centraliserats till Tavastehus fängelse, som är en sluten anstalt (7 platser för barn som är yngre än 2 år) och till Vånå fängelse, som är en öppen anstalt (5 platser för barn som är yngre än 3 år). Avdelningen för mödrar med barn i Tavastehus fängelse är en s.k. drogfri avdelning. På avdelningen arbetar två handledare i Tavastehus fängelse och en handledare i Vånå fängelse. I det slutna fängelset har handledarna dessutom vaktuppgifter, och i Vånå fängelse ansvarar handledaren för hela fängelsets familjearbete. Vid ingendera avdelningen finns det personal nattetid.

De flesta kvinnofångar kommer från svaga sociala förhållanden, och deras färdigheter i fråga om att vårda och fostra barn är bristfälliga. Över hälften av kvinnorna har alkoholproblem, två av tre har narkotikaproblem. Bland de mentala problemen är olika personlighetsstörningar, ångest och depression allmänna hos kvinnorna. Många har i något

skede av sitt liv varit intagna för vård på psykiatriska sjukhus eller blivit ordinerade läkemedel mot mentala problem. Kvinno-fångarnas situation och behov har utretts i arbetsgruppsbetänkandet Att göra kvinnor synliga (Brottspåföljdsverkets publikationer 3/2008). Också barnens situation har utretts. Statsrevisorernas kansli lät utföra undersökningen Lapset vankilassa – selvitys lapsista, jotka viettävät varhaislapsuutensa vankilassa vangitun vanhemman kanssa. (Enroos & Pö-sö & Vierula 2006). År 2008 utkom en fortsättningsrapport, Rosi Enroos utredning Fängelse i barndomen – barn i fängelse (Brottspåföljdsverkets publikationer 1/2008).

2.2. Bedömning av nuläget

Antalet barnskyddsärenden som inkommit till förvaltningsdomstolarna har ökat klart sedan den nya lagen trädde i kraft. Största delen av ärendena har emellertid gällt bråds-kande placering och förlängning av den. Dessa är av bråds-kande natur och måste därför avgöras så snart som möjligt efter att de inletts. Trots uppgången i antalet ärenden har förvaltningsdomstolarna klarat av att avgöra fler barnskyddsärenden än tidigare, samtidigt som behandlingstiderna har förblivit rimliga. Detta har emellertid förutsatt att domstolarna riktat personalresurser till barnskyddsärenden, samtidigt som anhopningar till en del har förekommit inom andra kategorier av ärenden.

Det stora antalet ärenden som gäller bråds-kande placering och förlängning av den visar att det för beredning av omhändertaganden oftast har varit nödvändigt att ansöka om förlängning av bråds-kande placeringar. I praktiken har förvaltningsdomstolarnas prövnings-rätt vid avgörandet av ansökningar varit liten. Den omständigheten att antalet besvär över dessa ärenden som anförts hos högsta förvaltningsdomstolen är litet i proportion till antalet beslut som förvaltningsdomstolarna fattat visar att inte heller parterna har upplevt att ärendena kring förlängning av bråds-kande placeringar är problematiska med avseende på rättsskyddet.

Interimistiska förordnanden enligt 83 § i barnskyddslagen ges inte i situationer där givandet av sådana är av betydelse för rätts-

skyddet. Ett interimistiskt förordnande kan inte garantera barnets säkerhet i en situation där behov av bråds-kande placering framträder medan ett ärende som gäller omhändertagande har inletts. Barnet eller dess förälder eller vårdnadshavare bör däremot alltid ha möjlighet att, när ärendet har inletts vid domstol, söka interimistiskt förordnande om de är missnöjda med platsen för vård utom hemmet.

Enligt barnskyddslagen kan en bråds-kande placering pågå i 30 dygn. Om vårdnadshavaren och ett barn som fyllt 12 år samtycker till att den bråds-kande placeringen förlängs för att ett beslut om omhändertagande ska kunna beredas, kan den bråds-kande placeringen pågå i 45 dagar. Iakttagandet av tidsfrister av olika längd har i praktiken visat sig vara besvärligt. Det är vanligt att parterna ändrar åsikt under en pågående behandling. Enligt motiven till regeringens proposition ska tidsfristen 45 dagar iaktas även om parterna senare ändrar åsikt. I den juridiska litteraturen har det framförts att den 45 dagar långa tidsfristen inte bör gälla utan att tiden skulle kunna vara 30–45 dagar beroende på när parterna berättar att de när allt kommer omkring inte samtycker till att ett omhändertagande bereds. Bestämmelsen bör ändras så att den lämnar mindre rum för tolkning.

Barnskyddslagen innehåller en bestämmelse om till omhändertagande ansluten placering i vård utom hemmet. I lagen finns det inte någon uttrycklig bestämmelse om byte av platsen för vård utom hemmet under en bråds-kande placering. I praktiken blir det ofta nödvändigt att byta platsen för vård utom hemmet redan under tiden för bråds-kande placering. En bråds-kande placering sker snabbt, och när den görs är det ofta inte möjligt att sätta sig in grundligt i barnets behov. Det kan visa sig nödvändigt att byta platsen för vård utom hemmet, när barnets behov av stöd under tiden för bråds-kande placering individualiseras. Ett platsbyte kan vara nödvändigt t.ex. av hälsoskäl. Det är förenligt med barnets bästa att platsen för vård utom hemmet byts snabbt också om en bråds-kande placering av nödtvång har skett under en rymningsfärd, långt från hemorten. Avsaknaden av en entydig bestämmelse har lett till olika handlingsmönster på fältet.

Bestämmelserna om begränsande åtgärder behöver preciseras. En del ändringsbehov är rent tekniska och hänför sig till infogandet av bestämmelserna om begränsande åtgärder i den nya barnskyddslagen. Andra ändringsbehov har framkommit via praxisen för tillämpning av bestämmelserna. De mest brådskande ändringsbehoven hänför sig till bruket av särskild omsorg i fråga om barn som kan vara så pass unga som 6 år och till de problem som det nya beslutssystemet har förorsakat. Fattandet av beslut om att begränsa kontakterna har gett upphov till direkt hot om våld från föräldrarnas sida mot den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Beslutsfattandet har också i praktiken kunnat leda till att det efter beslutet inte längre har varit möjligt för barnet, föräldrarna och den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter att samarbeta för barnets bästa. Socialarbetarna inom barnskyddet har föreslagit att beslutanderätten i frågor som rör begränsning av kontakten ska avlyftas den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter och överförs på den ledande tjänsteinnehavaren eller en tjänsteinnehavare som den ledande tjänsteinnehavaren har förordnat.

Besluten om begränsning av kontakten bör också förbli i kraft efter behov, när barnet för en kort tid har placerats i hemmet eller t.ex. på sjukhus. Tillämpningen av begränsningar och begränsande åtgärder i familjevård utvärderas i en arbetsgrupp som social- och hälsovårdsministeriet har tillsatt och som fått i uppdrag att utarbeta ett landsomfattande handlingsprogram för familjevården och att utveckla lagstiftningen om familjevård. Arbetsgruppens mandatperiod går ut i december 2010. Arbetsgruppen sammanställer en mellanårsrapport före utgången av 2009.

Riksdagens justitieombudsman har tagit ställning till samarbetet mellan fängenvårdsmyndigheterna och barnskyddsmyndigheterna i ett ärende som justitieombudsmannen undersökt på eget initiativ (dnr 2758/2/07). I ärendet är det fråga om huruvida tillgodoseendet av barnets bästa klarläggs och säkerställs på det sätt som förutsätts i lag när det besluts att en förälder får ta med barnet till fängelset. Justitieombudsmannen har också undersökt om målen för verkställighet av

fängelsestraff nås och barnets bästa tillgodoses när det gäller fångar som har barn med sig i fängelset (dnr 2765/2/07). Det som sägs nedan grundar sig på justitieombudsmannens ställningstaganden.

En del föräldrar som kommer till fängelset får ingen information om att det enligt lagen är möjligt att be om att få ta med barn till fängelset. Fängenvårdsmyndigheterna har konstaterat att det är ett problem att man inom kommunernas socialväsande inte har tillräcklig kännedom om förhållandena i fängelset. Socialmyndigheterna kanske tror att fängelsepersonalen har kapacitet att effektivt och på heltid ha tillsyn över hur barnen behandlas och över barnens välbefinnande på ett sådant sätt att barnen är ”i säkerhet” i fängelset, trots att sådan tillsyn inte är möjlig i praktiken.

Tillgodoseendet av barnets bästa är också förknippat med frågan om sakkunskapen hos dem som fattar beslut i placeringsenheterna. Överföringen av uppgifter som rör barnet mellan placeringsenheten och placeringsfängelset i olika etapper uppfattades som problematisk. Om ett barn föds under fängelsetiden har beslut inte alltid fattats om att placera barnet i fängelset. Beslut om att placera barnet i fängelset ska göras också i fråga om nyfödda.

Placering av barnet i fängelse tillsammans med en förälder har, i situationer där det skulle ha varit förenligt med barnets bästa, kunnat förhindras av att antalet platser för mödrar med barn är litet. I princip är det inte godtagbart att den för barnet bästa lösningen omöjliggörs på grund av att lämpliga lokaler saknas.

I 22 § i grundlagen åläggs det allmänna en skyldighet att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Det allmänna kan inte med hänvisning till begränsade resurser befrias från skyldigheten att följa grundlagens bestämmelser. Enligt förarbetena till grundlagsreformen (RP 309/1995 rd) hör bl.a. inriktningen av de ekonomiska resurserna till de viktigaste metoder med vilka skyldigheten i fråga ska fullgöras.

Verksamheten vid fängelsernas avdelningar för mödrar med barn är inte alltid sådan att mödrarnas föräldraskap stöds och barnets

bästa därigenom tillgodoses på bästa möjliga sätt. Verksamheten motsvarar inte till alla delar det som förutsätts i bestämmelserna om fängvård och barnskydd. För att barnets bästa ska tillgodoses i tillräcklig utsträckning krävs det att fängvårdsmyndigheterna och barnskyddsmyndigheterna samarbetar mera under den tid barnet placeras i fängelse. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Knappheten på ekonomiska resurser får inte begränsa utvecklingsverksamheten.

I samband med ett för social- och hälsovårdsministeriet och justitieministeriet gemensamt utredningsarbete har det visat sig att det har hänt att polisen fört barn till fängelset i stället för att en brådskande placering genomförts, om barnets mor är i fängelse. Dessutom har barn förts bort från fängelset först i det skede då situationen varit så svår att en brådskande placering har varit nödvändig.

Barnets situation beaktas i praktiken dåligt före beslutsfattandet och under tiden i fängelse, eftersom fängeselagen inte upptar bestämmelser om att ge akt på barnens situation under fängelsetiden. Tröskeln för att göra en barnskyddsanmälan har blivit hög eftersom det inte är en fungerande lösning att dagligen göra anmälningar till barnskyddet. Barnskyddslagen förpliktar inte heller fängelsepersonalen att göra en sådan anmälan.

Vid placeringar enligt barnskyddslagen görs det innan beslutet om placering fattas en helhetsinriktad bedömning där det tas hänsyn till hela familjens och barnets situation och den eventuella placeringsmiljön. Nära samarbete med den som gör placeringen är lagfäst. Barnskyddslagen ger en möjlighet att placera barn tillsammans med en förälder både vid omhändertaganden och som stödåtgärd inom öppenvården.

Barn som är i fängelse är numera i svagare ställning än sådana barn utanför fängelset som är i behov av stöd, eftersom beslut som gäller barnets boende fattas med stöd av fängeselagen, inte med stöd av barnskyddslagen. En del mödrar har inte fått information om möjligheten att ta med barn till fängelset, andra har haft med sig barnet i en situation där detta inte är det alternativ som är bäst för

barnet. Det faktum att kommunen inte har ansvarat för att fatta placeringsbeslutet och inte heller för kostnaderna för det har kunnat styra situationen i den riktningen att barn tagits med till fängelset i strid med vad som är bäst för barnet.

3. Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1. Målsättning

De skyldigheter beträffande de grundläggande fri- och rättigheterna som finns i grundlagen utgår från att det allmänna är ansvarigt för att trygga ställningen och rättigheterna för sådana grupper som är i särskilt sårbar position. Ansträngningar görs för att främja detta mål genom att ändra systemet för fattande av beslut om barn som bor i fängelse tillsammans med en fänge och genom att i fängelset inrätta en familjeavdelning där barnens behov har beaktats i enlighet med barnskyddslagen. Målet är att barn till fångar efter lagändringen ska vara i jämbördig ställning med andra barnskyddsklienter.

Förslagen syftar också till att stärka barnets och föräldrarnas rättsskydd genom att rikta förvaltningsdomstolarnas resurser ändamålsenligt och försnabba domstolsbehandlingen av ärenden som hänför sig till omhändertagande och vård utom hemmet.

Ställningen för barn som är i vård utom hemmet avses bli förbättrad genom att bestämmelserna om begränsningar och begränsande åtgärder preciseras.

Målet för att förtydliga bestämmelserna om kommunernas ansvarsfördelning är att underlätta socialarbetarnas arbete och förbättra klienternas ställning genom att förebygga tvister mellan kommunerna om ansvarsfördelningen. Till reformförslaget hänför sig en guide om verkställighet av barnskyddslagen. Guiden är under arbete och kommer att innehålla bl.a. anvisningar om kostnadsfördelningen.

Syftet med förslagen är att förtydliga lagstiftningen, främja ett kundcentrerat arbetssätt och möjliggöra anlita av förebyggande tjänster i ett tillräckligt tidigt skede. Meningen är att uppnåendet av målen för re-

formen ska stärkas genom de kvalitetsrekommendationer för barnskyddet som är under beredning.

3.2. De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att bestämmelserna i barnskyddslagen om brådskanke placering och interimistiskt förordnande ändras. Systemet för beslutsfattande avses förbli i stora drag oförändrat. Fattandet av beslut om förlängning av brådskanke placeringar överförs enligt förslaget emellertid från förvaltningsdomstolen till en kommunal tjänsteinnehavare. För att klienternas rättsskydd ska garanteras får en och samma tjänsteinnehavare inte fatta beslut både om en brådskanke placering och om förlängning av den.

Enligt 38 § 1 mom. i barnskyddslagen kan ett barn placeras i brådskanke ordning, om förutsättningar för omhändertagande och ordnande av vård utom hemmet finns och barnet därför befinner sig i omedelbar fara eller annars är i behov av brådskanke placering och vård utom hemmet. Enligt 39 § kan en brådskanke placering fortgå i 30 dagar. Om vårdnadshavaren och ett barn som fyllt 12 år samtycker till att den brådskanke placeringen förlängs för att ett beslut om omhändertagande ska kunna beredas, kan den brådskanke placeringen fortgå i 45 dagar. Enligt förslaget ska inga särskilda tidsfrister tillämpas längre. En brådskanke placering föreslås förfalla, om inte ett beslut om förlängning av den brådskanke placeringen eller om omhändertagande har fattats eller om inte en ansökan om omhändertagande har gjorts inom 30 dagar efter att den brådskanke placeringen inleddes. Tidsfristens längd ska enligt förslaget vara densamma oberoende av om vårdnadshavaren och ett barn som fyllt 12 år har samtyckt till att den brådskanke placeringen förlängs eller ej.

Om 30 dagar inte är en tillräckligt lång tid för att behovet av omhändertagande av barnet ska kunna utredas föreslås en tjänsteinnehavare kunna fatta beslut om att en brådskanke placering förlängs med högst 30 dagar. Detta kräver dock att de villkor som anges i lagförslaget är uppfyllda.

I propositionen klargörs användningsområdet för brådskanke placering och av domstol

givet interimistiskt förordnande. Den kommunala tjänsteinnehavarens skyldighet att yrka att förvaltningsdomstolen ger ett interimistiskt förordnande när en brådskanke placering har gjorts medan ett ärende som gäller omhändertagande redan har inletts vid förvaltningsdomstolen avskaffas. Förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen föreslås kunna ge ett interimistiskt förordnande på eget initiativ eller på yrkande av barnet eller barnets förälder eller vårdnadshavare. Ett interimistiskt förordnande ska enligt förslaget kunna ges när inte bara ett ärende som gäller omhändertagande utan också ett ärende som gäller ändring av platsen för vård utom hemmet har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen.

Om ett barnskyddsärende har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, föreslås den kommunala tjänsteinnehavaren vara skyldig att underrätta domstolen om ett beslut som han eller hon har fattat om brådskanke placering eller ett beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet under tiden för brådskanke placering. Beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet som har fattats under tiden för brådskanke placering föreslås kunna bli fattat av motsvarande tjänsteinnehavare som under tiden för omhändertagande.

Fattandet av beslut om placering av barn i fängelse tillsammans med en förälder som är häktad eller avtjänar fängelsestraff föreslås bli överfört från fängenvårdsvesendet till barnskyddsmyndigheterna. Beslut i fråga om barn som placeras i fängelse fattas därmed enligt samma principer som i fråga om andra barnskyddsklienter. Innan beslut fattas ska tjänsteinnehavaren höra Brottsförklaringsmyndigheten. Placeringsbesluten avses i huvudsak bli fattade i form av beslut om stödåtgärder inom öppenvården. När ett beslut om placering fattas ska det bedömas vilket alternativ som är bäst för barnet med beaktande av hur barnet och föräldern mår, vilka förhållandena i hemmet respektive fängelset är och vilka möjligheter andra personer som står barnet nära har att stödja familjen och delta i vården av barnet. Barnet till en fånge eller häktad kan enligt förslaget placeras på fängelsets familjeavdelning också genom ett interimis-

tiskt förordnande som förvaltningsdomstolen ger.

Samtidigt kompletteras bestämmelserna om barnskyddsanmälan så att också de anställda hos Brottsförvaltningsmyndigheten samt brand- och räddningstjänsten omfattas av anmälningsskyldigheten.

Anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet föreslås vara ett nytt sätt att inleda barnskyddsärenden. Anmälningsskyldigheten enligt 25 § i barnskyddslagen kan därmed fullgöras genom att en anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet görs tillsammans med barnet eller barnets förälder i stället för genom att en barnskyddsanmälan görs. I samband med anhållan ska det uppges vilka omständigheter som lett till att anhållan görs, och anhållan ska enligt förslaget göras utan dröjsmål alldeles som barnskyddsanmälan. Anhållan kan användas särskilt i situationer där en familj fortlöpande har att göra med någon som är anmälningsskyldig. Anhållan kan användas t.ex. i skolor och daghem.

I lagen avses dessutom bli föreskrivet om skyldighet att göra föregripande barnskyddsanmälan. En föregripande barnskyddsanmälan ska göras före barnets födelse, om det finns skäl att misstänka att barnet omedelbart efter sin födelse kommer att behöva stödåtgärder inom barnskyddet. Den egentliga klientrelationen inom barnskyddet kan inledas först efter barnets födelse, men mottagandet av anmälan gör det möjligt att tillsammans med barnets föräldrar planera behövlig service redan före barnets födelse. Den egentliga skyldigheten att vidta åtgärder åligger efter att anmälan gjorts den tjänsteinnehavare som ansvarar för det socialarbete som riktas till vuxna; denna tjänsteinnehavare ska i brådskande fall bedöma utan dröjsmål behovet av service hos dem som är föremål för anmälan. Det är inte fråga om en ny förpliktelse för kommunerna. Regleringen motsvarar i sak 40 a § 1 mom. i socialvårdslagen (710/1982), vilket stöder rättsgrunden för kommunernas socialjour.

Bestämmelsen om hörande av barn i förvaltningsdomstolen föreslås bli preciserad så att barnet i första hand ska höras så att endast en eller flera domstolsledamöter och barnet är närvarande, om detta förfarande är nödvändigt för att skydda barnet eller för att bar-

nets självständiga åsikt med säkerhet ska kunna klarläggas. Bestämmelsen motsvarar till sina grunder gällande lag och syftet med den är att befästa den bästa praxis som iaktas i förvaltningsdomstolarna.

Den särskilda omsorgen som ges i form av sluten vård avgränsas att gälla barn som fyllt 12 år. Samtidigt förtydligas barnskyddets respektive hälso- och sjukvårdens ansvarsområde. Det föreslås vara ett villkor för ordnande av särskild omsorg att hälso- och sjukvårdstjänster inte är lämpliga att användas i stället för särskild omsorg. Bedömningen av tjänsternas lämplighet avses bli gjord i samband med den multiprofessionella bedömning som föreskrivs i lagen. Till bedömningen ska det vid behov fogas en läkarundersökning så som bestäms i 15 § i barnskyddslagen.

Klienternas rättsskydd och samarbete under tiden för vård av barnet utom hemmet med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter avses bli förbättrat genom att bestämmelserna om denna socialarbetares tillsynsansvar preciseras och kompletteras. Anteckningarna om bruket av begränsande åtgärder ska månatligen sändas för kännedom till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Dessutom ska placeringsplatsen årligen sända till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter sin bokföring över utbetalningen av dispositionsmedel.

I stället för den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska den ledande tjänsteinnehavare som anges i kommunens instruktion eller en tjänsteinnehavare som förordnats av den ledande tjänsteinnehavaren kunna fatta beslut om begränsning av kontakten under tiden för vård utom hemmet.

Bestämmelserna om kommun som ansvarar för ordnande av barnskyddet föreslås bli förtydligade. Bestämmelserna om kommunernas kostnadsansvar avses vara ovillkorliga, men för ordnandets vidkommande kan kommunerna enligt förslaget komma överens om det alternativ som är bäst för barnet. Om kommunerna inte når samförstånd bestäms det utgående från vad som föreskrivs i lagen vilken kommun som ska ordna barnskyddet. Utgångspunkten är att barnets hemkommun i enlighet med gällande lag ansvarar för ord-

nandet och kostnaderna och att vid vård utom hemmet den kommun är kostnadsansvarig där kostnaderna för vården utom hemmet har uppkommit. Enligt en ny bestämmelse som föreslås ska det i regel vara så att den kommun som ordnar barnskyddet inte byts under tiden för brådskande placering av barnet. Samtidigt definieras skyldigheten för barnets tillfälliga vistelsekommun att göra en brådskande placering.

Dessutom föreslås det att barnskyddslagens bestämmelser om inledande av ett barnskyddsärende och en klientrelation, beslut om vården om barn under den tid omhändertagandet varar och undersökning av barnets hälsotillstånd preciseras och kompletteras.

4. Propositionens konsekvenser

4.1. Ekonomiska konsekvenser

Enligt förslaget inrättas vid fängelset en familjeavdelning i stället för de nuvarande avdelningarna för mödrar med barn. Det är meningen att två handledare och fem barnskötare ska anställas. Brottspåföljdsmyndigheten föreslås ansvara för avdelningens lokal- och matkostnader och för övervakningen nattetid. Utgifterna för personalens löner är nya kostnader. Medellönen för en handledare är 2 714 euro per månad, årslönen inklusive bikostnader är 34 000 euro. Medellönen för en barnskötare är 2 068 euro per månad, årslönen inklusive bikostnader är 26 000 euro. Totalkostnaderna för reformen uppgår till ca 200 000 euro.

Enligt förslaget ska placeringen av barn i fängelse fr.o.m. den 1 januari 2010 ske med stöd av barnskyddslagen i stället för med stöd av fängelselagen och häktninglagen. Enligt barnskyddslagen ordnar kommunen tjänster inom öppenvården och vården utom hemmet. Med stöd av 18 § 1 mom. i barnskyddslagen tillämpas på verksamhet som kommunen ordnar lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården (733/1992) och lagen om statsandel för kommunal service (/), om inte något annat bestäms genom lag.

Det är då fängelsets familjeavdelning startas, 2010, svarar staten för alla kostnader så

att utgifter till ett belopp av 100 000 euro täcks med anslag under moment 33.03.63 (Vissa specialprojekt) och det återstående beloppet av 100 000 euro kommer från justitieministeriets förvaltningsområde.

Enligt förslaget tillämpas inte 2010 de lagar som nämns i 18 § 1 mom. på öppen vård eller vård utom hemmet som barn till fångar och häktade får på fängelsets familjeavdelning. Från och med 2011 bestäms kommunens respektive statens kostnadsansvar med stöd av de nämnda lagarna inom ramen för de statsandelsanslag som anvisats tidigare.

4.2. Konsekvenser för myndigheterna

4.2.1. *Konsekvenser för samarbetet mellan myndigheterna*

Syftet med den föreslagna lagen är att förbättra samarbetet mellan de kommunala myndigheterna och förvaltningsdomstolarna genom att den kommunala beslutsfattaren åläggs att underrätta den förvaltningsdomstol där ärendet har inletts om brådskande placeringar som har gjorts och om beslut om ändringar som gäller platsen för vård utom hemmet.

Reformen i fråga om brådskande placering ökar samarbetet mellan kommunerna på det sätt som beskrivs i avsnitt 4.2.2.

4.2.2. *Konsekvenser för kommunernas och förvaltningsdomstolarnas verksamhet*

Genom förslaget om att överföra beslutanderätten i fråga om förlängning av brådskande placering till kommunens socialväsande och om att förtydliga bestämmelserna om interimistiskt förordnande tryggas i första hand riktandet av förvaltningsdomstolarnas resurser till barnskyddsärenden som är mera betydelsefulla för rättsskyddet, såsom skyndsamt behandling av ansökningar om omhändertagande. Eftersom behandlingen av ett enskilt ärende som gäller förlängning av en brådskande placering eller av givandet av ett interimistiskt förordnande ändå inte är tidsödande i jämförelse med t.ex. andra barnskyddsärenden kan propositionen väntas föranleda en inbesparing av 1—2 årsverken.

Den föreslagna bestämmelsen om att den som beslutar om brådskande placering inte får vara densamma som den som beslutar om förlängning av den brådskande placeringen leder till att mindre kommuner måste samarbeta med en annan kommun. Propositionen medför ingen skyldighet att anställa extra personal, den förutsätter bara samarbetsarrangemang mellan kommunerna.

Stärkandet av det regionala samarbetet inom barnskyddet minskar sårbarheten hos små kommuner när det gäller servicesystemet inom barnskyddet och ökar klienternas rättsskydd. Samarbete och ett servicesystem inom barnskyddet som är rättidigt och fungerar planmässigt tillhandahåller kostnadseffektivare tjänster med större effekt.

Eftersom antalet brådskande placeringar i små kommuner har varit mycket litet och 13 § i barnskyddslagen redan har förutsatt att kommunerna ska skapa fungerande samarbetsstrukturer kan det ändå inte bedömas att den förändring i samarbetsformerna som bestämmelseändringarna leder till blir särskilt stor.

Enligt uppgifter från Institutet för hälsa och välfärd gjordes år 2007 sammanlagt 1 998 brådskande omhändertaganden (flera omhändertaganden kan ha riktat sig till ett och samma barn). Sammanlagt 1 913 av besluten fattades i kommuner med fler än 8 000 invånare. I kommuner med färre än 3 000 invånare (sammanlagt 127 stycken) gjordes 26 brådskande omhändertaganden under året, och i kommuner med 3 000—5 000 invånare (sammanlagt 80 stycken) var de 30 stycken. I kommuner med 5 000—8 000 invånare (sammanlagt 68 stycken) gjordes 29 brådskande omhändertaganden under året.

4.2.3. *Konsekvenser för tillsynsmyndigheternas uppgifter*

Lagförslaget innehåller inte i egentlig mening några nya uppgifter för tillsynsorganen. De ändringar som gäller begränsningar och begränsande åtgärder inverkar dock i någon mån på tillsynens innehåll.

4.3. **Samhälleliga konsekvenser**

Syftet med den föreslagna lagen är att för-

bättra ställningen särskilt för sådana barn och unga som är i sårbar position och för deras familjer och tillgodoseendet av deras grundläggande rättigheter. Bestämmelserna om förvaltningsdomstolsförfarande förkortar och jämnar ut den tid som åtgår till domstolsbehandlingar på olika håll i landet och ökar därigenom jämlikheten. Också det kommunala samarbetet vid fattandet av beslut om brådskande placeringar förenhetligar praxis och leder därmed till att ställningen för personer som är bosatta i olika kommuner blir jämlik.

Det föreslagna inrättandet av en familjeavdelning vid fängelset har en mycket liten samsättningsfrämjande effekt, eftersom avdelningen kommer att vara liten. Avdelningens betydelse för förebyggande av problem kan däremot visa sig vara stor. Fängelseperioder har använts till att rehabilitera föräldrar och tackla missbruksproblem, men tidigare har möjligheterna att dra försorg om växelverkan mellan barn och förälder och att lära sig färdigheter som en barnfamilj behöver i vardagslivet varit mycket begränsade.

Om situationen för små barn som är i sårbar position och för deras föräldrar förbättras och stöd erbjuds dem i ett tidigare skede förbättras samtidigt också levnadsförhållandena för andra samhällsmedlemmar, vilket kan komma till synes genom att samhällsproblem som marginalisering och brottslighet avtar.

Propositionen har vissa konsekvenser för jämställdheten mellan könen. På fängelseavdelningarna för mödrar med barn har det funnits bara kvinnor med små barn. Till följd av de ändringar som föreslås blir alla föräldrar bättre medvetna om möjligheten att ha barnet med sig medan fängelsestraffet avtjänas. Samtidigt inrättas det vid fängelset en familjeavdelning som har till mål att främja växelverkan mellan barnet och föräldern och att förbereda familjen för tiden efter fängelsestraffet. Sett mot denna bakgrund är det sannolikt att det uppstår situationer där det övervägs om det kanske är förenligt med ett barns bästa att vara med sin far på fängelsets familjeavdelning. Det är alltid i första hand barnets bästa som är utgångspunkten när beslut om placering fattas.

Mentala problem och missbruksproblem hos föräldrarna är allmänna orsaker till behovet av barnskyddstjänster. I synnerhet har

missbruksproblemen bland mödrar varit tilltagande, och det har konstaterats att de är av betydelse vid omhändertaganden av barn. I förslaget ingår en bestämmelse som förpliktar till att göra en föregripande barnskyddsanmälan. Via den föregripande anmälan kan båda de blivande föräldrarna till ett barn hänvisas i tid till behövliga stödtjänster. Det är emellertid sannolikt att den föregripande anmälan i högre grad kommer att tillgripas i situationer där den blivande moderns alkoholbruk eller förestående fängelsestraff leder till att en anmälan görs.

De flesta som arbetar inom barnskyddet är kvinnor. I sitt yrke kan de råka ut för fysiskt och psykiskt våld och hot om sådant. Den föreslagna ändring som gäller fattandet av beslut om begränsning av kontakten bidrar till att förbättra de anställdas ställning och säkerhet.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Förbundet för mödra- och skyddshems projekt för att utveckla arbetet bland mödrar med barn i fängelset 2007—2009 har syftat bl.a. till att utreda och strukturera vårdstigen för barn vid ankomsten till fängelset, under tiden i fängelset och vid avfärden från fängelset samt till att klargöra samarbetet mellan olika aktörer. När regeringens proposition beretts har information som Förbundet för mödra- och skyddshem producerat och de ovan nämnda ställningstagandena av riksdagens justitieombudsman och rapporterna om fångar och barn samt det ovan nämnda material som anknyter till justitieministeriets uppföljning av hur beslutsförfarandet vid förvaltningsdomstolarna fungerar utnyttjats.

I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Vanhanens II regering har det planmässiga arbetet för praktiskt genomförande av barnskyddslagen fortgått under den innevarande regeringsperioden, liksom det fortsatta utvecklingsarbetet på nationell nivå. Med hjälp av det tvååriga reservationsanslag som riksdagen beviljat har omfattande utbildningsrundor genomförts och material till en handbok i barnskydd utarbetats. Som bäst

arbetas det bl.a. på en guide som ska stödja verkställigheten av barnskyddslagen och på en kvalitetsrekommendation för barnskyddet. Arbetet har stötts av redaktionsrådet för barnskyddshandboken och av den grupp som bereder kvalitetsrekommendationerna för barnskydd. I samband med utarbetandet av rekommendationer och anvisningar har de eventuella behoven av lagstiftningsändringar kartlagts. Vid lagberedningen har också sakkunskapen hos en inofficiell juristarbetsgrupp tagits till vara. Gruppen har koncentrerat sig på frågor kring uttolkningen av lagen. Barnombudsmannens byrå, Finlands Kommunförbund, Rädda Barnen rf och de jurister som är anställda hos Helsingfors stad, Esbo stad och Tammerfors stad har varit företrädare i gruppen.

Propositionen baserar sig på de ovan nämnda gruppernas arbete och på kommentarer till paragrafutkastet som högsta förvaltningsdomstolen och förvaltningsdomstolarna har gett under tjänstemannaberedningen. Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Bestämmelserna om barn som placeras i fängelse tillsammans med en fänge och om förvaltningsdomstolarna har beretts i samarbete med justitieministeriet. Kommunala arbetsmarknadsverkets sakkunskap har utnyttjats när lagarnas kostnadseffekter uppskattats.

Propositionen har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

5.2. Remissyttranden och hur de har beaktats

Följande instanser lämnade utlåtanden om propositionen: riksdagens justitieombudsman, justitieministeriet, finansministeriet, arbets- och näringsministeriet, inrikesministeriet, utbildningsstyrelsen, minoritetsombudsmannens byrå, Institutet för hälsa och välfärd, Finlands kommunförbund, länsstyrelserna, den högsta förvaltningsdomstolen, Helsingfors, Tavastehus, Kouvola, Vasa, Uleåborgs, Rovaniemi och Kuopio förvaltningsdomstolar, S:t Michels tingsrätt, Centralförbundet för Barnskydd, Rädda Barnen rf, Mannerheims Barnskyddsförbund, Förbundet för mödra- och skyddshem rf, Pesä-

puu ry, Förbundet för Familjevård i Finland rf, Familjevärnets Centralförbund Pesue rf, Sukupuu ry, Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf, Barnläkarföreningen i Finland rf, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf, Finlands Advokatförbund, Finlands Rätthjälpsjuristerna rf, Helsingfors rätthjälpsbyrå, det riksomfattande universitetsnärverket för socialt arbete, organen som ansvarar för socialvården i städerna Helsingfors, Vanda, Tammerfors och Lahtis och kommunen Mäntsälä, Kyrkostyrelsen, nätverket av kompetenscentrum inom barnskyddet, Brottspåföljdsverket, Hyvinge stad, Förbundet för uppfostrings- och familjerådgivning i Finland och samkommunen för landskapet Kajanaland.

Remissorganen ansåg att en revision av barnskyddslagen i allmänhet är nödvändig och att de föreslagna revideringarna i regel förtydligar lagen och stärker god praxis. Snabbt reagerande på problem som observerats vid lagens verkställighet ansågs som något positivt. I enstaka yttranden ansågs att revisionsbehovet också bevisar att den totalrevisionen av barnskyddslagen misslyckades och det ansågs att revideringen rentav har fört utvecklingen i en sämre riktning genom att öka antalet klientrelationer inom barnskyddet.

Av de föreslagna ändringarna ansågs det av särskilt värd att understödjas att fattandet av beslut om förlängning av brådskande placeringar överförs från förvaltningsdomstolarna till kommunala tjänsteinnehavare. Den här ändringen ansågs värd att understödjas ur perspektivet för både de kommunala aktörerna och förvaltningsdomstolarna. Det anses att ändringen allokerar förvaltningsdomstolarnas resurser på ett mer ändamålsenligt sätt än hittills. Tidsfristerna för brådskande placeringar ska enligt remissorganen förenhetligas på det föreslagna sättet men därtill ska man fästa uppmärksamhet vid den totala varaktigheten för de brådskande placeringarna. En del av remissorganen ansåg att det att en brådskande placering fortsätts med 90 dygn genom ett administrativt beslut är en för lång tid. I yttrandena hänvisades till den reglering i den tidigare barnskyddslagen som stadgade att brådskande placeringar kunde vara högst 60

dygn.

I yttrandena begrundades även alternativ för den föreslagna regleringen. Justitieministeriet understödde den föreslagna modellen men föreslog att i fortsättningen begrundas om ett beslut om förlängning av en brådskande placering kunde fattas genom förvaltningsdomstolens intermistiska förordnande. Justitieministeriet begrundade även möjligheten att inte föreskriva om längden på förlängningen i situationer där parterna inte motsätter sig en förlängning av en brådskande placering. Vanda stad föreslog det avstås från en separat förlängning av en brådskande placering så att en brådskande placering kan vara högst två månader. Finlands Rätthjälpsjuristerna rf hänvisade till tvångsmedelslagen (450/1987) som föreskriver att yrkande om häktning av den som är anhållen ska framställas hos domstolen utan dröjsmål och senast den tredje dagen efter gripandet före klockan tolv.

Eftersom avsikten med en brådskande placering är både att skydda barnets situation och att utreda de i fortsättningen behövliga åtgärderna, kan det inte anses motsvara barnets bästa att en brådskande placering handläggs i domstolen inom några dagar efter den brådskande placeringen. Däremot motsvarar det barnets bästa att längden på en brådskande placering begränsas. Att administrationen förenklas kan inte vara grunden för att fördubbla tidsfristen inom vilken mycket stora interventioner i barnets och familjens grundläggande fri- och rättigheter är möjliga. I kommentarerna i yttrandena och lagförslagen framhövdes att det inte finns någon grund för att situationer där en åtgärd vidtas mot en persons vilja och situationer där parterna samtycker till en brådskande placering omfattas av annorlunda reglering. En praxis enligt gällande lag är att en brådskande placering vid behov kan fortsättas som en placering inom öppenvården om parterna samtycker till det.

De flesta remissorganen understödde att verksamhetspraxis i fråga om det interimistiska förordnandet justeras. Det ansågs ändamålsenligt att det intermistiska förordnandet i fortsättningen är en paragraf som stöder och möjliggör förvaltningsdomstolarnas, den högsta förvaltningsdomstolens eller barnets

eller hans eller hennes föräldrars agerande. I förvaltningsdomstolarnas yttranden framfördes också kritiska åsikter om att det intermistiska förordnandet i överhuvudtaget utnyttjas.

Ställningstagandena stödde ganska enhälligt den revidering som avser att beslut om placering av barnet på fängelsets familjeavdelning fattas av en tjänsteinnehavare inom barnskyddet. De som hade en kritisk inställning till detta förde fram synpunkter om tryggheten av resurserna. Därtill önskades det att kostnadsansvaret för kriminalvården inte överförs till kommunerna.

Flera remissinstanser framhävde att det behövs en noggrannare definition av begreppen barnskydd och förebyggande barnskydd och därmed betonas kommunens gemensamma ansvar i fråga om verksamhetshelheten för det förebyggande barnskyddet. Att paragrafen om hörande av barn förtydligas betraktades som en god lösning.

Motstridiga åsikter uttrycktes speciellt om bestämmelser som gäller anmälningsskyldighet. Remissinstanserna framförde att anmälningsskyldigheten inte bör utvidgas till att gälla praktikanter, studerande och frivilligarbetare. Den nya praxis som föreslås vid sidan om barnskyddsanmälan, dvs. en anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet, stöder enligt en del av remissorganen den existerande goda praxis medan andra remissorgan anser att revideringen lämnar större rum för tolkning. Nästan alla remissinstanserna företrädde att en föregripande barnskyddsanmälan fogas till barnskyddslagen. I flera yttranden föreslogs emellertid att arbetsfördelningen mellan barnskyddet och andra aktörer preciseras efter att en föregripande barnskyddsanmälan har gjorts.

Åldersgränsen gällande ordnande av särskild omsorg ansågs i flera yttranden som motiverad och det önskades att i synnerhet samarbetet med hälso- och sjukvården framhävs både i fråga om ordnande av särskild omsorg och i hela barnskyddsprocessen. Det ansågs också bra att bestämmelserna om undersökning av barnets hälsotillstånd preciseras. I yttrandena uttrycktes däremot oro över tillräckligheten av hälso- och sjukvårdstjänsterna.

Att kommunens kostnads- och verksamhetsansvar förtydligas speciellt när det gäller brådskande placeringar betraktades som något positivt. Det framställdes också att regleringen preciseras. Enligt Finlands kommunförbund är det inte motiverat att öppna paragrafen.

På basis av yttrandena har flera korrigeringar och preciseringar gjorts i propositionsutkastet. Ställningstagandena i yttrandena ska beaktas även i de kvalitetsrekommendationerna för barnskyddet som är under beredning, i det utbildningsmaterial som produceras och när handboken för barnskyddet utvecklas. De angelägenheter som länsstyrelserna framförde i fråga om klientantal inom vård utom hemmet ska handläggas i den ovannämnda arbetsgruppen för reform av lagstiftningen om familjevård.

6. Samband med andra propositioner

Regeringens proposition med förslag till lag om Brottspåföljdsmyndigheten och till lag om ändring av 40 § i språklagen (RP 92/2009 rd) behandlas som bäst i riksdagen. I propositionen föreslås det att organisationen i brottspåföljdssektorn ska reformeras så att en myndighet vid namn Brottspåföljdsmyndigheten bildas av Brottspåföljdsverket samt av Kriminalvårdsväsendet och Fångvårdsväsendet som styrs av Brottspåföljdsverket. Det är meningen att den nya organisationen ska träda i kraft den 1 januari 2010. Det namnbyte som organisationsreformen medför har beaktats i detta lagförslag.

När förslaget utarbetats har dessutom regeringens proposition med förslag till lag om statsandel för kommunal basservice, lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagar om ändring av vissa lagar som har samband med dem (RP 174/2009) beaktats. Också den förestående reformen av hälsovårdslagen har beaktats vid beredningen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om ändring av barnskyddslagen

3 §. Barnskydd. I denna paragraf definieras barnskyddets innebörd. Enligt den regeringsproposition som ledde till att den gällande barnskyddslagen stiftades är syftet med denna paragraf att precisera vad som avses med barnskydd. Enligt 1 mom. avses med barnskydd endast barn- och familjeinriktat barnskydd. Med begreppet förebyggande barnskydd avses sådana åtgärder för främjande av barns och unga personers välfärd som anges i 2 kap.

Det föreslås att paragrafen ska ändras så att den endast ska innehålla föreskrifter om barnskyddets innebörd. Utöver utredningen av behovet av barnskydd ska klientplaner nämnas i 2 mom. Enligt lagförslaget ska paragrafens sakinhåll i övrigt kvarstå oförändrat. De förebyggande åtgärder som tillhandahålls för barnfamiljer ska regleras i en särskild paragraf.

3 a §. Förebyggande barnskydd. Det föreslås att lagen ska utökas med en ny 3 a §, som ska innehålla föreskrifter om förebyggande barnskydd. För att främja barns och unga personers välfärd ska kommunen enligt 1 mom. utöver barnskydd tillhandahålla sådant förebyggande barnskydd som avses i 2 kap. i de fall då barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet. Till sitt sakinhåll motsvarar momentet 3 § 1 mom. i den gällande barnskyddslagen.

Det föreslagna 2 mom. motsvarar till sitt sakinhåll 3 § 3 mom. i den gällande lagen.

I paragrafens 3 mom. konstateras det att sådana stödformer som avses i 2 mom. tillhandahålls som en del av öppenvården, vården utom hemmet eller eftervården i det fall då barnet är klient inom barnskyddet. Hemservice kan t.ex. användas inom det förebyggande barnskyddet, men också som en stödåtgärd inom öppenvården för en klient inom barnskyddet.

10 §. Beaktande av barn i service som riktar sig till vuxna. Enligt 10 § 1 mom. i den gällande lagen ska barnets behov av vård och stöd utredas och tryggas då en vuxen som får

social- och hälsovårdsservice bedöms ha försvagad förmåga att samtidigt fullt ut svara för barnets vård och fostran eller då en vuxen avtjänar ett frihetsstraff. Det föreslås att ordalydelsen i 1 mom. ska ändras så att det tydligare framgår av bestämmelsen att barnet ska garanteras tillräcklig vård och tillräckligt stöd. Vårdens och stödets tillräcklighet ska bedömas i samarbete med klienterna och patienterna. Beroende på situationen kan det vara tillräckligt att klienten anvisas behövlig service eller att samarbetsförhandlingar ordnas. En familj kan t.ex. vara i behov av hemservice under den tid en förälder lider av en fysisk sjukdom. Behövligt stöd kan också ges i samband med dagvården. Då det är fråga om ett tillfälligt hjälpbehov, är det ofta tillräckligt att hjälp tillhandahålls i form av förebyggande tjänster, utan att en klientrelation inleds inom barnskyddet.

Om den person som tillhandahåller service för barnets förälder bedömer att barnets behov av vård och omsorg kräver att en utredning av barnskyddsbehovet görs, ska personen kontakta barnskyddsmyndigheterna. Bestämmelserna om barnskyddsanmälan och anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet refereras nedan i motiveringen till 25 och 25 a §. I den situation där barnets förälder eller vårdnadshavare, eller någon annan som de facto ansvarar för barnets vård och fostran, inte kan vårda barnet hemma på grund av att denne får mentalvård eller missbrukarvård i form av anstaltsvård eller avtjänar ett fängelsestraff, ska barnets behov av vård och stöd alltid utredas.

För att paragrafen också ska kunna tillämpas i sådana situationer där en minderårig förälder till ett barn får missbrukar- eller mentalvårdstjänster, föreslås det att ordet vuxen i paragrafen ska ersättas med uttrycket barnets förälder, vårdnadshavare, eller någon annan som svarar för barnets vård och fostran. Motsvarande uttryck används t.ex. i 38 § som gäller brådskaning av barn.

Intagningen av en häktad i fängelse grundar sig på ett häktningsförordnande som utfärdats av en domstol. Enligt 1 kap. 3 § i häktningslagen är syftet med häktningen att säkerställa förundersökningen av ett brott,

domstolsbehandlingen och straffverkställigheten samt att förhindra fortsatt brottslig verksamhet. Den som har häktats för ett brott är häktad tills tingsrättens dom vinner laga kraft eller hovrättens dom meddelas eller avkunnas och fängelset har underrättat den häktade om detta. I praktiken kan häktningen pågå i över ett år. Enligt 10 § 1 mom. 2 punkten i barnskyddslagen ska paragrafen i fortsättningen också gälla häktningstiden.

13 §. Tjänsteinnehavare som beslutar om barnskyddsåtgärder. Det föreslås att beslutsfattandet angående barnskyddet ska ändras så att besluten om förlängning av brådskande placeringar ska fattas av en kommunal tjänsteinnehavare istället för av förvaltningsdomstolen. Det arrangemang där förvaltningsdomstolen har fattat beslut om förlängning av brådskande placeringar har nämligen inte förbättrat klienternas rättsskydd, vilket var syftet med arrangemanget då lagen stiftades. Enligt förvaltningsdomstolarnas erfarenheter har de lagstadgade villkoren för förlängning av brådskande placeringar inte lämnat domstolen någon prövningsrätt i denna fråga. Beslutsfattandet har därför blivit ett mekaniskt arbetsskede som fördröjt behandlingen av ärenden som gäller omhändertagande av barn. Parterna har ofta också misstagit sig och antagit att förvaltningsdomstolens beslut om förlängning av en brådskande placering varit ett slutligt beslut i det ärende som gäller omhändertagandet, trots att det endast varit fråga om att den brådskande placeringen förlängts för inhämtande av tilläggsutredningar.

Enligt 2 mom. ska den ledande tjänsteinnehavare inom socialvården som anges i kommunens instruktion eller en tjänsteinnehavare som förordnats av denne ha beslutanderätt i ärenden som gäller förlängning av brådskande placering av barn. Med en ledande tjänsteinnehavare avses beroende på kommunens storlek och organisation t.ex. socialchefen eller en tjänsteman på avdelningschefsnivå. Den tjänsteinnehavare som har beslutanderätt i ärendet ska ha god kännedom om barnskyddslagstiftningen och barnskyddstjänsterna.

Med tanke på klientens rättsskydd är viktigt att den tjänsteinnehavare som fattar beslut i dessa ärenden är en annan person än den som har fattat beslut om den brådskande

placeringen av barnet. Det 3 mom. som ska fogas till paragrafen föreslås innehålla föreskrifter om detta.

Enligt 13 § 1 mom. i den gällande lagen kan den ledande tjänsteinnehavare som har beslutanderätt i ett ärende antingen helt eller delvis delegera sin beslutanderätt till en annan tjänsteinnehavare. Beslutanderätten får dock inte delegeras till den tjänsteinnehavare som ansvarar för barnets angelägenheter och som svarar för ärendets beredning. Genom denna bestämmelse har man velat särskilja den beredning som föregår beslutsfattandet från själva beslutsfattandet. Det föreslås inte någon ändring i fråga om detta arrangemang. Enligt det föreslagna 3 mom. ska den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter inte heller kunna fatta beslut om förlängning av en brådskande placering.

I barnskyddslagen har det inte funnits någon särskild bestämmelse om beslut som gäller ändring av platsen för vård utom hemmet under den tid en brådskande placering varar. Enligt lagförslaget ska beslutsfattaren i dessa fall vara densamma som när det gäller att fatta beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet i anslutning till ett omhändertagande. Föreskrifter om detta föreslås ingå i 2 mom. och närmare föreskrifter om förfarandet i 43 § 3 mom.

I övrigt föreslås det inte några ändringar i paragrafens sakinnehåll. För tydlighetens skull ska paragrafhänvisningar beträffande de olika uppgifterna inkluderas i 13 §. Föreskrifter om den tjänsteinnehavare som ska fatta beslut om begränsningar och begränsande åtgärder föreslås ingå i 11 kap.

13 a §. Placering av barn på fängelsets familjeavdelning. Av de orsaker som framförts i den allmänna motiveringen ska placeringen av ett barn på fängelsets familjeavdelning hos barnets förälder som är häktad eller avtjänar ett frihetsstraff ske med stöd av ett beslut som fattas enligt barnskyddslagen. I huvudsak ska placeringen grunda sig på ett sådant placeringsbeslut som enligt 37 § hör till stödåtgärderna inom öppenvården. Beroende på situationen kan det emellertid också bli fråga om t.ex. en brådskande placering eller ett beslut om omhändertagande. Beslutet ska fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 §, vilket ska framgå av den nya

13 a §. En ovillkorlig förutsättning för att ett beslut om placering av ett barn på fängelsets familjeavdelning ska få fattas är att Brottspåföljdsmyndigheten först hörs om saken. Brottspåföljdsmyndigheten har nämligen behövligen kännedom om möjligheterna att placera den häktade eller fången på en familjeavdelning. Hörandet ska i regel genomföras så att Brottspåföljdsmyndigheten ger ett utlåtande om saken till barnskyddsmyndigheterna. I brådskande fall ska Brottspåföljdsmyndigheten kunna höras muntligen.

13 b §. *Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter.* Enligt propositionen ska lagen utökas med en ny 13 b §, som föreslås innehålla den bestämmelse som ingår i 13 § 3 mom. i den gällande lagen. Det är endast fråga om en ändring av teknisk karaktär, som inte inverkar på lagens sakinnehåll.

16 §. *Kommun som ansvarar för ordnande av barnskydd.* Den gällande 16 § överensstämmer i huvudsak med det som föreskrevs i 45 § 1 och 5 mom. i den upphävda barnskyddslagen. Paragrafen har från flera håll kritiserats för att vara synnerligen svårbegriplig och besvärlig att tolka. Inom barnskyddet är nämligen den kommun som är skyldig att ordna barnskyddstjänster inte i alla situationer skyldig att svara för kostnaderna för tjänsterna. Enligt lagförslaget ska sakinhållet i den gällande 16 § uppdelas mellan fyra olika paragrafer. Den föreslagna 16 § ska innehålla föreskrifter om vilken kommun som i praktiken är skyldig att ordna barnskyddstjänster i olika situationer (den s.k. placerarkommunen), 16 a § föreslås innehålla föreskrifter om vilken kommun som svarar för kostnaderna och 16 b § om placeringskommunens ansvar för ordnandet av barnskydd. Dessutom föreslås det att föreskrifter om kommunernas inbördes ersättningsregler ska ingå i en särskild paragraf.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen är det barnets eller den unga personens hemkommun som ansvarar för ordnandet av barnskydd. Om den kommun där barnet eller den unga personen huvudsakligen bor inte är hans eller hennes hemkommun enligt 2 § eller 3 § 1 punkten i lagen om hemkommun (201/1994), ska barnets eller den unga personens boningskommun ansvara för ordnandet av barnskydd. Regleringen motsvarar i hu-

vudsak 1 mom. i den gällande paragrafen, där det hänvisas till 14 § och 15 § 1 mom. i socialvårdslagen. Med kommuninvånare avses enligt 14 § i socialvårdslagen en person som enligt lagen om hemkommun har sin hemort i kommunen. En person som inte har sin hemort i någon finsk kommun betraktas som invånare i den kommun där han eller hon vistas. I 15 § 1 mom. i socialvårdslagen bestäms det att kommunen i brådskande fall eller då omständigheterna annars förutsätter det ska ombesörja anordnande av anstaltsvård och annan socialservice även för andra personer som vistas i kommunen än kommunens invånare. Sådana omständigheter som avses i detta lagrum anses föreligga i brådskande situationer samt bl.a. då en person på grund av studier eller arbete eller av motsvarande skäl vistas i kommunen utan att hans eller hennes hemort enligt lagen om hemkommun ändras till följd av detta (4 § i socialvårdsförordningen 607/1983).

I detaljmotiveringen i den regeringsproposition som ledde till att den gällande barnskyddslagen stiftades finns en hänvisning till 4 § i socialvårdsförordningen. Denna bestämmelse i socialvårdsförordningen har emellertid utarbetats under en tid då förhållandena var annorlunda. Enligt den dåvarande hemkommunregleringen var det t.ex. inte alls möjligt att byta hemkommun under studietiden, oavsett studiernas längd.

För tydligheten skall föreslås 1 mom. innehålla en hänvisning till lagen om hemkommun istället för en hänvisning till socialvårdslagen. Det finns vedertagen rättspraxis angående tolkningen av lagen om hemkommun. I 3 § i lagen om hemkommun finns föreskrifter om de situationer där en persons hemkommun i regel inte ändras trots att han eller hon bor någon annanstans. I den regeringsproposition som ledde till att lagen om hemkommun stiftades konstateras det att en persons hemkommun inte ändras i de situationer som avses i 3 § 1 punkten, om boendet i en annan kommun beror på arbetsuppgifter, studier eller sjukdom, eller någon annan med dessa jämfällbar orsak, som varar i högst ett år. Med boende på grund av sjukdom avses i denna punkt t.ex. boende hos släktingar på grund av sjukdom. Vid tillämpningen av bestämmelsen bör det dock noteras att hem-

kommunen inte nödvändigtvis ändras trots att boendet i en annan kommun varar i över ett år, om de förutsättningar som föreskrivs i 2 § 2 mom. i lagen förblir oförändrade beträffande hemkommunen och personen i fråga inte själv vill ändra sin hemkommun.

Ett barns eller en ung persons boende i kommunen kan bero förutom på hans eller hennes egna studier också t.ex. på barnets vårdnadshavares studier. Om barnets vårdnadshavare bor på olika orter, bestäms barnets hemkommun på basis av var barnet huvudsakligen bor.

I 2 § i lagen om hemkommun finns en definition av en persons hemkommun samt av ett nyfött barns första hemkommun. Angående den situation där en person har flera bostäder i sin användning eller inte har någon bostad alls, konstateras det i den regeringsproposition som ledde till att lagen om hemkommun stiftades (RP 104/1993 rd) att personens hemkommun i detta fall enligt paragrafens 2 mom. är den kommun som han eller hon på grund av sina familjeförhållanden, sin utkomst eller andra motsvarande omständigheter själv anser som sin hemkommun och till vilken han eller hon på basis av de ovan nämnda omständigheterna har fast anknytning.

När en persons hemkommun fastställs i de fall som avses i 2 mom. ska huvudvikten främst läggas på personens egen uppfattning om sin hemkommun. En persons subjektiva åsikt är dock inte den enda avgörande faktorn, utan personen ska också på basis av fakta som kan fastställas objektivt ha fast anknytning till den kommun han eller hon uppgett som sin hemkommun. Sådana fakta som ska beaktas och som visar att en person har fast anknytning till den kommun han eller hon uppgett är familjeförhållandena, dvs. banden till familjen och till familjens gemensamma bostad, alltså hemmet, utkomsten, dvs. arbete eller någon annan ekonomisk anknytning till en bestämd boningsort, eller andra motsvarande omständigheter, t.ex. släktskaps-, foster- eller vårdförhållanden. När dessa fakta bedöms ska man också ta hänsyn till huruvida en person har för avsikt att stadigvarande eller åtminstone tills vidare bo i den kommun han eller hon uppgett som sin hemkommun. I oklara fall är det i sista

hand myndigheterna som ska bedöma dessa fakta.

Det föreslås att 16 § 2 mom. i barnskyddslagen ska innehålla föreskrifter om brådskande placeringar. Enligt momentet ska barnets tillfälliga vistelsekommun vara skyldig att fatta beslut om en brådskande placering av barnet, om man inte har kännedom om barnets hem- eller boningskommun då beslutet fattas eller beslutsfattandet inte kan fördröjas utan att syftet med den brådskande placeringen äventyras. Enligt 15 § 1 mom. i socialvårdslagen är kommunen skyldig att vidta åtgärder i brådskande situationer, men lagstiftningen har inte innehållit någon tydlig bestämmelse om vilken kommun som är skyldig att vidta åtgärder när det gäller en brådskande placering av ett barn utanför barnets boningskommun.

Paragrafens 2 mom. ska således innehålla föreskrifter om tillvägagångssättet i de fall då man någon annanstans än i barnets egen hem- eller boningskommun blir tvungen att fatta beslut om brådskande placering av ett barn. Efter att beslutet har fattats överförs ansvaret enligt paragrafen åter till barnets hem- eller boningskommun, där besluten om ändring av platsen för vård utom hemmet i regel ska fattas. Momentet innehåller också hänvisningar till barnskyddslagens bestämmelser om val av platsen för vård utom hemmet samt till bestämmelserna om mänskliga relationer och kontakter. Motsvarande föreskrifter finns inte i den gällande lagen. Denna situation förekommer emellertid allmänt och kräver reglering på lagnivå. Då det saknats föreskrifter om saken har det i rättslitteraturen bl.a. framförts att den brådskande placeringen först ska avslutas i placerarkommunen och att ett nytt beslut därefter ska fattas i hemkommunen. Enligt lagen finns det dock inte grunder för att avsluta en brådskande placering i en sådan situation. Det finns inte heller grunder för att tidsfristen för en brådskande placering skulle få överskridas med anledning av att en brådskande placering av barnet först har gjorts i en annan kommun.

Enligt lagförslaget ska 2 mom. dessutom innehålla föreskrifter om den situation där barnet flyttar från sin hem- eller boningskommun under den tid en brådskande placering varar. Ansvaret för ordnandet av barn-

skydd ska i detta fall inte överföras till den nya hemkommunen förrän den brådskande placeringen har upphört. Motsvarande reglering finns inte i den gällande lagen. Huvudprincipen är att klientrelationen till följd av klientens flyttning överförs till den nya boningskommunen, där man ska fortsätta med de barnskyddsåtgärder som redan vidtagits. Det är emellertid inte förenligt med barnets bästa att klientrelationen överförs under den tid en brådskande placering varar. Det kan nämligen vara möjligt att barnets föräldrar försöker byta boningskommun med antagande om att den brådskande placeringen automatiskt leder till att barnet omhändertags. Överföringen av klientrelationen kan även leda till att den brådskande placeringen förlängs eller avbryts och till att en ny brådskande placering inleds snart efter att den förra placeringen upphört. I detta fall avbryts också den helhetsbetonade utredningen av barnets situation. Det är därmed förenligt med barnets bästa att överföringen av klientrelationen sker stegvis under den tid en brådskande placering varar, så att placerarkommunen fortfarande bär huvudansvaret för klientrelationen.

Enligt 3 mom. ska kommunerna kunna avtala om att barnskyddet ordnas på något annat sätt än det som föreskrivs i paragrafen, om det är förenligt med barnets bästa. Om kommunerna emellertid inte når en överenskommelse om att barnskyddet ordnas på något annat sätt än det som anges i paragrafen, ska paragrafens bestämmelser tillämpas som sådana. Det kan dock t.ex. vara förenligt med barnets bästa att den kommun där barnet redan länge varit klient inom barnskyddet fortsättningsvis ska bära ansvaret för ordnandet av barnskydd. Sådana arrangemang som skulle fördröja verkställigheten av en brådskande placering kan däremot inte vara förenliga med barnets bästa.

16 a §. *Kommun som svarar för barnskyddets kostnader.* Denna paragraf motsvarar till sitt sakinnehåll i huvudsak de föreskrifter om barnskyddets kostnader som ingår i den gällande 16 §.

Enligt paragrafens 1 mom. är det barnets hemkommun som svarar för barnskyddets kostnader, om inte något annat bestäms någon annanstans i lag.

Paragrafens 2 mom. ska i enlighet med principerna i den gällande lagen innehålla föreskrifter om att barnets eller den unga personens boningskommun som avses i 16 § 1 mom. ska svara för kostnaderna för sådan anstaltsvård eller familjevård som ordnas som en stödåtgärd inom öppenvården och som varar mindre än 14 dygn. Om anstaltsvården eller familjevården varar över 14 dygn svarar däremot barnets hemkommun för kostnaderna i sin helhet. Barnets boningskommun har behandlats ovan i motiveringen till 16 § 1 mom.

För kostnaderna för barnets vård utom hemmet svarar enligt 3 mom. den kommun där behovet av att ordna sådan vård har uppkommit. En motsvarande bestämmelse ingår i den gällande 16 §, angående vilken det finns vedertagen tolkningspraxis. Eftersom begreppet omhändertagande inte längre innefattar brådskande placering (i 1983 års barnskyddslag användes begreppet brådskande omhändertagande), ska begreppet vård utom hemmet användas i bestämmelsen.

Till vård utom hemmet hör enligt 49 § förutom sådan vård utom hemmet som ordnas med anledning av ett omhändertagande även sådan vård utom hemmet som ordnas med stöd av en brådskande placering eller med stöd av ett interimistiskt förordnande av domstolen. Eftervården ska bekostas av den kommun som svarar för kostnaderna för vården utom hemmet. Även detta överensstämmer med gällande praxis.

Föreskrifter om barns och ungas personers rätt till eftervård finns i 75 § i den gällande barnskyddslagen. Genom 2008 års barnskyddslag utvidgades kommunens skyldighet att ordna eftervård så att eftervård ska ordnas förutom då barn och unga fått vård utom hemmet även då en sådan placering av ett barn utom hemmet som enligt 37 § har genomförts som en stödåtgärd inom öppenvården har varat minst ett halvt år utan avbrott och enbart gällt barnet. Dessutom kan kommunen med stöd av 75 § 2 mom. ordna eftervård också för andra unga som varit klienter inom barnskyddet, om det behövs för att stöda en ungs personers utveckling mot självständighet.

Den gällande lagen innehåller inga bestämmelser om vilken kommun som svarar

för kostnaderna för eftervården då skyldigheten att ordna eftervård grundar sig på en sådan placering av ett barn som utförts enligt 37 § och som har varat över ett halvt år utan avbrott. För kostnaderna för eftervården svarar enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. den kommun som är barnets hemkommun då en placering som ordnats inom öppenvården och som varat över sex månader upphör. Om barnet byter hemkommun under den tid placeringen varar, men placeringen fortgår utan avbrott och i sin helhet varar över sex månader, ska således den nya hemkommunen svara för kostnaderna för eftervården.

Enligt 75 § 2 mom. kan kommunen vid behov ordna eftervård för en ung person även om han eller hon inte tidigare inom ramen för barnskyddet varit placerad utom hemmet eller placeringen har varat mindre än ett halvt år. Lagen ska för tydlighetens skull utökas med föreskrifter om att kommunen själv svarar för kostnaderna för sådan eftervård som kommunen beslutar ordna med stöd av 75 § 2 mom.

16 b §. Placeringskommunens ansvar för ordnande av barnskydd. Denna paragraf motsvarar 16 § 2 och 3 mom. i den gällande lagen, där det bestäms att föreskrifter om ersättandet av kostnaderna för grundläggande utbildning ingår i 50 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998). En motsvarande bestämmelse kommer att ingå i 41 § i lagen om statsandel för kommunal basservice (/).

16 c §. Kommunernas inbördes ersättningsar. En motsvarande paragrafhänvisning finns i 16 § 1 mom. i den gällande lagen.

18 §. Förhållande till andra lagar. Enligt denna paragraf ska lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården tillämpas på den verksamhet som kommunen ordnar med stöd av barnskyddslagen. Efter statsandelsreformen ska också lagen om statsandel för kommunal basservice tillämpas på verksamheten.

25 §. Anmälningsskyldighet. Genom den barnskyddslag som trädde i kraft år 2008 utvidgades de anmälningsskyldigas krets. Dessutom sänktes tröskeln för barnskyddsanmälningar. Enligt paragrafens 1 mom. gäller den utvidgade anmälningsskyldigheten förutom social- och hälsovården, undervis-

ningsväsendet, polisväsendet och församlingarna även andra religiösa samfund samt ungdomsväsendet. Anmälningsskyldigheten utsträcktes dessutom till enheter som bedriver mottagningsverksamhet för asylsökande samt till enheter som bedriver nödcentralsverksamhet, oavsett till vilket förvaltningsområde verksamheten i fråga hänför sig. Vidare gäller anmälningsskyldigheten alla som tillhandahåller socialservice- eller hälso- och sjukvård eller utbildningstjänster, oavsett om serviceproducenten är en privat eller offentlig sammanslutning eller en yrkesutövare.

Anmälningsskyldigheten uppkommer på basis av den information som en person erhållit vid skötseln av sina uppgifter, oberoende av om personen i fråga t.ex. är anställd i ett tjänste- eller arbetsavtalsförhållande eller är en självständig yrkesutövare. Anmälningsskyldigheten gäller också personer som innehar förtroendeuppdrag.

Enligt lagförslaget ska anmälningsskyldigheten utöver de nämnda aktörerna också omfatta personer som är anställda eller innehar förtroendeuppdrag hos Brottsförmyndigheten eller inom brand- och räddningstväsändet.

25 a §. Anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet. Enligt den barnskyddslag som upphävdes då den gällande barnskyddslagen stiftades skulle en barnskyddsanmälan göras om ett barn var i uppenbart behov av barnskydd. Denna ordalydelse lämnade onödigt mycket rum för tolkning när det gällde hur säker vetskap anmälaren skulle ha om barnets behov av barnskydd. Det förekom i synnerhet oklarhet om huruvida endast en misstanke om barnskyddsbehov räckte för en anmälan. Därför preciserades bestämmelsens ordalydelse så att anmälan ska göras av en person som har iakttagit eller annars fått vetskap om sådana omständigheter på basis av vilka personen i fråga bedömer att det finns anledning att utreda barnets behov av barnskydd.

Syftet med sänkningen av anmälningströskeln var att öka antalet fall som kommer i dagen inom barnskyddet, samt att möjliggöra tidiga ingripanden och anvisande av tjänster i rätt tid. Genom en barnskyddsanmälan får man inom barnskyddet behövlig information för tryggnad av vården och omsorgen om ett

barn. På basis av denna information kan man också göra en preliminär bedömning av hur brådskande ärendet är.

Sänkningen av anmälningströskeln medförde emellertid också sådana konsekvenser som man inte kunde förutse då lagen stiftades. En barnskyddsanmälan upplevs ofta som en kränkning från anmälares sida. Särskilt besvärliga är de situationer där anmälarerna är en aktör som familjen dagligen konfronteras med eller där anmälarerna är en familjemedlems terapeut. Lagen kräver dock även i dessa fall att en barnskyddsanmälan ska göras om det enligt en sådan persons bedömning finns anledning att utreda barnets behov av barnskydd.

Enligt den gällande lagens ordalydelse gäller skyldigheten att göra en barnskyddsanmälan även t.ex. sådana situationer där barnets föräldrar tillsammans, efter att ha diskuterat med daghemspersonalen, skulle vara bereda att träffa en anställd inom barnskyddet för att få information om de stödåtgärder och den hjälp som kan tillhandahållas för familjen inom barnskyddet. För de anställda inom barnskyddet är däremot sådana situationer problematiska där de får en anhållan om att komma till en gemensam underhandling utan att de får någon information på basis av vilken de kunde bedöma hur brådskande anhållan är och inom vilken tid de borde fatta beslut om en sådan utredning av behovet av barnskydd som avses i 27 §.

Av de orsaker som framförts ovan föreslås det att barnskyddslagen ska utökas med en ny 25 a §, där det bestäms att den anmälningsskyldighet som avses i 25 § också ska kunna uppfyllas genom att en anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet görs tillsammans med barnet eller barnets förälder. För att detta förfarande inte ska äventyra barnets ställning, föreskrivs det att anhållan ska göras utan dröjsmål och att man ska uppgge de omständigheter som lett till att anhållan görs. Om den person som enligt 25 § 1 mom. är anmälningsskyldig inte får tag på barnet eller familjen utan dröjsmål, kan anmälningsskyldigheten inte fullföljas genom en anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet.

25 b §. Registerföring. Registerföringen regleras i 25 § 4 mom. i den gällande barnskyddslagen. Enligt lagförslaget ska 25 b §

innehålla föreskrifter om registerföring. Register ska föras både över barnskyddsanmälningar och över sådana anhållningar om bedömning av barnskyddsbehovet som enligt 25 a § kan göras istället för barnskyddsanmälningar.

25 c §. Föregripande barnskyddsanmälan. Paragrafens 1 mom. föreslås innehålla föreskrifter om skyldigheten att göra en föregripande barnskyddsanmälan i de situationer där det finns grundad anledning att misstänka att ett ofött barn omedelbart efter sin födelse kommer att behöva stödåtgärder inom barnskyddet. Anmälningsskyldigheten gäller samma personer som enligt 25 § är skyldiga att göra en barnskyddsanmälan. Anmälningströskeln är emellertid högre än när det är fråga om en egentlig barnskyddsanmälan. Enligt paragrafens ordalydelse begränsas användningsområdet för en föregripande barnskyddsanmälan till sådana situationer där anmälarerna har säker vetskap t.ex. om att barnets mor har drogproblem, en allvarlig mental störning eller har påförts ett frihetsstraff. Till de stödåtgärder som kan behövas omedelbart efter barnets födelse hör t.ex. placering av barnet vid en rehabiliteringsenhet tillsammans med föräldern, intensifierat familjearbete hemma hos barnet eller en brådskande placering av barnet.

Enligt den föreslagna lagen ska placeringen av ett barn hos sin förälder som är i fängelse ske med stöd av ett sådant placeringsbeslut som fattas med stöd av barnskyddslagen. Eftersom barnet i allmänhet följer med föräldern till fängelset i en sådan situation där barnet föds under den tid fängelsestraffet avtjänas, är det med tanke på de praktiska arrangemangen ändamålsenligast att man inom barnskyddet i god tid får kännedom om en förestående födelse. Också i andra situationer där det är uppenbart att familjen kommer att behöva stödåtgärder inom barnskyddet omedelbart efter att barnet har fötts är det bättre att man inom barnskyddet i god tid får information om saken, så att man på förhand kan planera behövliga åtgärder tillsammans med barnets föräldrar. Betydelsen av tidigt samarbete med barnskyddsmyndigheterna och andra hjälpinstanser betonades bl.a. av arbetsgruppen för säkerställande av vård och behandling för gravida kvinnor med miss-

bruksproblem (Rapporter 2009:4). I praktiken har anmälningar redan för närvarande gjorts i förskott, trots att det inte funnits någon särskild bestämmelse om saken.

Syftet med en föregripande barnskyddsanmälan är i första hand att garantera tillräckliga stödtjänster för gravida kvinnor och för barnets kommande familj redan under graviditetstiden. Enligt 40 a § i socialvårdslagen ska behovet av socialservice i brådskande fall bedömas utan dröjsmål. Genom föregripande barnskyddsanmälningar får socialväsendet bättre än förut kännedom om brådskande servicebehov. Avsikten är att anmälan i första hand ska göras till socialjouren. Enligt paragrafens 2 mom. ska behovet av socialservice hos personer som är föremål för en föregripande barnskyddsanmälan i brådskande fall bedömas utan dröjsmål. Enligt momentet ska en brådskande bedömning av servicebehovet utföras av den jourhavande socialmyndigheten. I samarbete med en socialarbetare inom barnskyddet ska man också kunna bedöma vilken socialservice som kommer att behövas omedelbart efter barnets födelse.

En egentlig klientrelation inom barnskyddet inleds först efter att barnet har fötts. Detta ska konstateras i paragrafens 3 mom. Denna bestämmelse medför inte någon ändring i fråga om det sätt på vilket barnskyddsärenden inleds. De tidsfrister som enligt 26 § ska räknas från att ett barnskyddsärende har inletts börjar löpa först efter att socialarbetaren eller någon annan anställd inom barnskyddet har fått kännedom om ett barn som är i behov av barnskydd. Förhandsinformation om ett ofött barns eventuella kommande behov av barnskydd föranleder inte någon skyldighet att utföra en brådskande bedömning av barnskyddsbehovet, utan denna information ger enligt 2 mom. myndigheterna möjligheter att på förhand planera stödtjänster inom barnskyddet. Dessutom medför förhandsinformationen en skyldighet att omedelbart bedöma behovet av övrig brådskande socialservice.

25 d §. *Barnskyddsmyndigheternas anmälningskyldighet och lämnande av sekretessbelagda uppgifter till polisen.* Bestämmelserna i 25 § 1—4 mom. i den gällande lagen berör andra aktörers skyldighet att göra en barnskyddsanmälan. Paragrafens 5 och 6 mom. gäller barnskyddsmyndigheternas

egen anmälningskyldighet. I den nya 25 d § motsvarar 1 mom. i sak 25 § 5 mom. i den gällande lagen och 3 mom. motsvarar 25 § 6 mom.

Eftersom begreppen hemkommun och boningskommun används i 16 § 1 mom., föreslås det att samma begrepp ska användas också i 25 d § 1 mom. Denna ändring påverkar inte momentets sakinhåll. I den regeringsproposition som ledde till att den gällande barnskyddslagen stiftades konstateras det i motiveringen att man med boningskommun i 25 § 5 mom. avser både hemkommun och boningskommun. Enligt momentet ska barnets nya hem- eller boningskommun fortsätta med barnskyddsutredningen eller andra barnskyddsåtgärder. Momentet ska utökas med en hänvisning till 16 §, där det bestäms att ansvaret för ordnande av barnskydd i regel inte överförs till en annan kommun under den tid en brådskande placering varar. Därmed ska inte heller handlingarna i ärendet överföras ännu i detta skede.

Paragrafen ska dessutom kompletteras med ett nytt 2 mom. som också har nytt sakinhåll. Då ett beslut om brådskande placering eller ändring av platsen för vård utom hemmet fattas när ett ärende som gäller omhändertagande av barn eller vård utom hemmet har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, ska beslutsfattaren enligt 2 mom. omedelbart underrätta domstolen om beslutet. Grunderna för detta moment refereras i motiveringen till 38 och 43 §.

26 §. *Inledande av ett barnskyddsärende och en klientrelation.* Paragrafens 1 mom. innehåller föreskrifter om sådana sätt för inledande av ett barnskyddsärende som medför en skyldighet för barnskyddsmyndigheterna att utreda barnets situation och se till att barnet får behövligt skydd och stöd. Enligt 25 a § ska anmälningskyldigheten i fortsättningen också kunna uppfyllas genom en anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet. Detta nya sätt att inleda ärenden ska också nämnas i 26 § 1 mom.

Sedan ett barnskyddsärende har inletts ska barnskyddsmyndigheterna enligt 26 § 2 mom. i den gällande lagen omedelbart bedöma barnets eventuella brådskande behov av barnskydd. Det kan t.ex. bli fråga om en

sådan brådskande placering av barnet som avses i 38 §. Dessutom ska socialarbetaren senast den sjunde vardagen efter att ha mottagit anmälan eller motsvarande information avgöra om en sådan utredning av barnskyddsbehovet som avses i 27 § ska inledas med anledning av anmälan.

Enligt 2 mom. har en socialarbetare eller någon annan anställd inom barnskyddet samma skyldighet att vidta åtgärder oberoende av hur ärendet har inletts. Det föreslås att ordalydelsen i 2 mom. ska ändras så att ordet anmälan ska ersättas med ordet ärende. Därmed framgår det tydligare av momentet att en utredning av barnskyddsbehovet ska göras också då barnskyddsärendet har inletts på något annat sätt än genom en barnskyddsanmälan.

Enligt den gällande 26 § inleds en klientrelation inom barnskyddet när barnskyddsåtgärder vidtas i brådskande ordning till följd av att ett barnskyddsärende har inletts eller då socialarbetaren fattar beslut om att behovet av barnskydd ska utredas. Socialarbetaren ska göra en anteckning i de barnskyddshandlingar som rör barnet om att en klientrelation inom barnskyddet har inletts.

Vidare ska barnets vårdnadshavare och barnet enligt paragrafen underrättas om att en klientrelation inom barnskyddet har inletts. Enligt motiveringen i den regeringsproposition som ledde till att den gällande barnskyddslagen stiftades kan information om en barnskyddsanmälan eller om att ett barnskyddsärende har inletts på något annat sätt och om en utredning av barnskyddsbehovet ges muntligen, t.ex. då socialarbetaren träffar barnet och vårdnadshavarna eller kontaktar dem per telefon. I praktiken har det dock inte visat sig vara en fungerande lösning att denna information ges per telefon eftersom det har varit svårt att nå klienterna. Ofta har det inte heller varit möjligt att träffa klienterna inom sju dagar efter att barnskyddsärendet har inletts. Därför har det hänt att informationen om att en klientrelation inletts har nått klienten först flera dagar efter att anteckningar om klientrelationen har gjorts i de handlingar som gäller barnet.

Enligt lagförslaget ska barnets vårdnadshavare och barnet omedelbart underrättas om att en klientrelation inom barnskyddet har in-

letts. Föreskrifter om detta föreslås ingå i 3 mom. Underrättelsen ska kunna göras muntligen eller genom ett vanligt brev, där klienten ges information om den mottagningstid som reserverats och om de omständigheter som enligt lag kräver att en utredning av barnskyddsbehovet ska göras, samt delges kontaktuppgifterna för den socialarbetare som ansvarar för utredningen. En sådan underrättelse ska emellertid inte heller i fortsättningen göras i de fall där det föreligger sådana skäl till detta som anges i 11 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

37 §. Placering som stödåtgärd inom öppenvården. I enlighet med vad som framförts i motiveringen till 13 § ska placeringen av ett barn på fängelsets familjeavdelning hos barnets förälder som är häktad eller avtjänar ett frihetsstraff ske med stöd av ett beslut som fattas enligt barnskyddslagen. Syftet är att placeringen av ett barn hos sin förälder på fängelsets familjeavdelning i regel ska genomföras som en stödåtgärd inom öppenvården. En brådskande placering eller ett omhändertagande kommer i fråga endast under de förutsättningar som särskilt föreskrivs för dessa åtgärder.

Bestämmelser om medtagande av barn till fängelset ingår för närvarande i fängelselagen och häktninglagen. Enligt 4 kap. 10 § i fängelselagen kan ett litet barn till en fånge medtas till fängelset, om det överensstämmer med barnets bästa och fången själv önskar det. Vården av barnet ska ordnas i enlighet med barnets bästa. För häktades del finns en motsvarande bestämmelse i 2 kap. 5 § i häktninglagen. Beslutet om medtagande av ett barn till fängelset fattas av direktören för placeringsenheten, efter att denne hört det mottagande fängelsets direktör och den myndighet som anges i barnskyddslagen.

I propositionen föreslås det att 37 § 2 mom. i barnskyddslagen ska innehålla föreskrifter om placering av barn på fängelsets familjeavdelning. Placeringen utförs som en stödåtgärd inom öppenvården. Enligt momentet ska barnet i fråga vara yngre än två år. Om barnets bästa nödvändigtvis kräver det, ska placeringen dock kunna fortgå efter att barnet fyllt två år. Ett barn som fyllt tre år ska där- emot inte längre kunna vara placerat på fäng-

elsets familjeavdelning. Denna åldersgräns överensstämmer med gällande praxis. Under våren 2005 gjordes en psykologisk utredning om hur avdelningen för mödrar och barn i Vanaja fängelse fungerar. Syftet med utredningen var att undersöka vad det innebär för barn i olika åldrar att vistas i fängelset tillsammans med sin mor och hur barn i olika åldrar upplever vistelsen i fängelset. På basis av utredningen rekommenderade man att det ska finnas flexibilitet i fråga om åldersgränsen, eftersom situationen är mycket varierande för olika fångar. Det kan vara motiverat att ett barn som fyllt två år vistas i fängelset t.ex. i det fall där barnets mor kommer att frigges strax efter att barnet fyllt två år och det inte finns någon trygg vuxen i barnets hem.

Åldersgränsen baserar sig på den allmänna utvecklingspsykologiska uppfattningen om barnets utveckling. Barnets utveckling är emellertid alltid individuell och dess särdrag och takt beror på barnet självt, barnets närmaste mänskliga relationer och på familjens levnadssätt. Till de viktigaste utvecklingsskedena under barnets första levnadsår hör utvecklandet av grundtryggheten och uppkomsten av en ömsesidig anknytning till barnets närmaste vårdare. Inom anknytningsteorin betonas betydelsen av tidiga erfarenheter och interaktionsförhållanden, dvs. föräldrarnas och de närmaste vårdarnas betydelse. Tidig interaktion leder till att en anknytningsrelation så småningom uppkommer under barnets första levnadsår. En relation uppkommer inte automatiskt mellan barnet och föräldern, utan barnet fäster sig bara vid de personer som umgås tillräckligt mycket med barnet under dess första levnadsår. Det räcker inte heller att föräldern bara är fysiskt närvarande, utan det förutsätts att föräldern erbjuder barnet tillräcklig interaktion för att en anknytning ska uppkomma. Att separera barnet från modern under denna tid är mycket skadligt för barnets psyke.

Då barnet under sitt andra levnadsår utvecklar sina språkliga och andra färdigheter ökar barnets självständighet och därmed minskar dess beroende av föräldern. Ett 3–4-årigt barns språk och intelligens är redan långt utvecklade och om barnet i detta skede bor i fängelset borde barnet få största delen av sina influenser utanför fängelset, t.ex. ge-

nom dagvård.

Enligt lagförslaget ska placeringsbeslutet fattas på de grunder som anges i barnskyddslagen. Ett beslut om placering av ett barn i fängelset får emellertid fattas först efter att barnskyddsmyndigheten har hört Brottsåtgärdsmyndigheten. Därigenom får barnskyddsmyndigheten behövlig information både om den person som avtjänar fängelsestraff och om huruvida det finns plats på fängelsets familjeavdelning.

37 a §. *Allmänna förutsättningar för användning av placering inom öppenvården.* Enligt lagförslaget ska bestämmelserna i 37 § 3, 4 och 5 mom. i den gällande lagen överföras till den nya 37 a §, som föreslås innehålla föreskrifter om de allmänna förutsättningarna för användning av placering inom öppenvården.

Då ett barn har placerats ensamt krävs det enligt den gällande lagen att förutsättningarna för en förlängning av placeringen och dess alternativ ska utredas senast då barnets behov av placering utanför hemmet fortgår längre än tre månader. Om placeringen inom öppenvården då förlängs, ska situationen utvärderas på nytt efter tre månader. Paragrafens 3 mom. föreslås innehålla föreskrifter om att förutsättningarna för förlängning av placeringen ska bedömas med tre månaders mellanrum också i det fall då barnet har placerats i fängelset hos sin förälder som är häktad eller avtjänar ett fängelsestraff. Denna bestämmelse är motiverad, eftersom de placerade barnen är mycket små och omständigheterna i fängelset är exceptionella både för föräldern och för barnet.

38 §. *Brådskande placering av barn.* Enligt lagförslaget ska paragrafens 1 mom. innehålla föreskrifter om grunderna för en brådskande placering och om hur länge en brådskande placering kan fortgå med stöd av ett beslut av en sådan tjänsteinnehavare som avses i 13 § 1 mom. Enligt 39 § 2 och 3 mom. i den gällande lagen förfaller en brådskande placering antingen inom 30 eller 45 dagar från det att placeringen inleddes, om inte ett beslut om omhändertagande har fattats eller en ansökan om förlängning av den brådskande placeringen eller en ansökan om omhändertagande har gjorts till förvaltningsdomstolen inom de nämnda tidsfristerna. Tidsfristen är 45 dagar

i det fall där vårdnadshavaren och ett barn som fyllt 12 år samtycker till att den bråds-kande placeringen förlängs för att ett beslut om omhändertagande ska kunna beredas. Det har emellertid inte visat sig vara en lyckad lösning att tillämpa olika tidsfrister beroende på om parterna samtycker till den fortsatta beredningen av ärendet eller inte. En bråds-kande placering är alltid i psykiskt avseende mycket påfrestande för familjen och det är normalt att barnets och vårdnadshavarens åsikter om huruvida man under den tid den bråds-kande placeringen varar ska börja bereda ett omhändertagande växlar från dag till dag. Enligt lagförslaget ska en sådan bråds-kande placering som en tjänsteinnehavare fattat beslut om i regel kunna fortgå i högst 30 dagar, oberoende av hur de berörda för-håller sig till ärendets fortsatta beredning.

Enligt lagförslaget ska 2 mom. innehålla föreskrifter om när en bråds-kande placering emellertid utan särskilt beslut kan fortgå över 30 dagar. Enligt den gällande lagen fortgår en bråds-kande placering om den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 1 mom. inom den nämnda tidsfristen gör en ansökan om omhändertagande till förvaltningsdomstolen eller ett ärende som gäller omhändertagande av barnet redan har inletts vid förvaltningsdomstolen då beslutet om bråds-kande placering fattas. Lagen har dock inte innehållit några tydliga bestämmelser om hur länge en bråds-kande placering fortgår i dessa situationer. Detta har orsakat förvirring både bland klienterna och bland socialarbetarna. De förvaltningsdomstolar som kommenterat lagutkastet har också framställt önskemål om att lagen ska innehålla entydiga föreskrifter om saken. Enligt 2 mom. 2 punkten kan en bråds-kande placering fortgå över 30 dagar också i det fall då ett ärende som gäller omhändertagande av barnet har inletts vid högsta förvaltningsdomstolen då beslutet om bråds-kande placering fattas.

I 39 § 5 mom. i den gällande barnskyddslagen bestäms det att ett sådant interimistiskt förordnande som avses i 83 § omedelbart ska sökas i ärendet då ett beslut om bråds-kande placering fattas när en ansökan om omhändertagande av barn redan har inletts vid förvaltningsdomstolen. Då förvaltningsdomstolen har fattat beslut om ett interimistiskt för-

ordnande förfaller den bråds-kande placering-en. Av de orsaker som framförts i den allmänna motiveringen föreslås det att kommunala tjänsteinnehavare inte längre ska kunna anhålla om interimistiska förordnanden. Domstolen ska dock alltid underrättas om en bråds-kande placering, så att den vid behov på eget initiativ kan utfärda ett interimistiskt förordnande eller bedöma i vilka fall det inte finns något behov av detta. Föreskrifter om beslutsfattarens anmälningsskyldighet i dessa situationer ingår i 25 d § 2 mom. som gäller barnskyddsmyndigheternas anmälningsskyldighet.

Enligt lagförslaget ska ett interimistiskt förordnande också kunna ges på yrkande av barnet eller barnets vårdnadshavare eller föräldrar. Föreskrifter om detta föreslås ingå i 83 §.

I motiveringen till 13 § finns en redogörelse för orsakerna till att beslutsfattandet om förlängning av bråds-kande placeringar har överförts från förvaltningsdomstolen till en kommunal tjänsteinnehavare. Enligt 39 § 4 mom. i den gällande lagen kan förvaltningsdomstolen på ansökan av den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter förlänga en bråds-kande placering för den tid som behövs för att ett ärende som gäller omhändertagande ska kunna beredas, dock högst i 60 dagar från att de tidsfrister som anges ovan har gått ut. Enligt motiveringen i den regeringsproposition som ledde till att den gällande barnskyddslagen stiftades kan förvaltningsdomstolen förlänga tidsfristen bl.a. då avgörandet av ärendet kräver ett synnerligen omfattande utredningsarbete, t.ex. då det finns skäl att anta att barnet har utsatts för misshandel eller sexuellt utnyttjande, eller om antalet personer som ska höras i ärendet är stort. Tidsfristen kan däremot inte förlängas på grund av att kommunen anvisat otillräckliga resurser för barnskyddsarbete eller på grund av andra administrativa omständigheter.

Av rättsskyddsskäl föreslås det att de nämnda grunderna för förlängning av bråds-kande placeringar ska införas i lagen. Efter som fattandet av beslut om förlängning av bråds-kande placeringar övergår från förvaltningsdomstolen till en kommunal tjänsteinnehavare, kan den bråds-kande placeringen

förlängas med högst 30 dagar i stället för 60 dagar enligt gällande lag. Tiden motsvarar tidsfristen i 1983 års barnskyddslagen. Enligt det föreslagna 3 mom. ska en tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 eller 3 mom. kunna fatta beslut om att en brådskande placering förlängs med högst 60 dagar, om 30 dagar inte är en tillräckligt lång tid för att behovet av omhändertagande av barnet ska kunna utredas. Detta kräver dock att tre villkor är uppfyllda. Enligt det villkor som anges i 3 mom. 1 punkten förutsätts det att det inte är möjligt att fatta beslut om behövliga barnskyddsåtgärder utan tilläggsutredningar. Genom denna ordalydelse accentueras det att man under beredningen också kan stanna för andra barnskyddsåtgärder istället för eller vid sidan av ett omhändertagande. Ifall det är möjligt att fatta beslut om behövliga åtgärder på basis av den information som redan står till buds, kan den brådskande placeringen inte förlängas. Enligt 2 punkten krävs det dessutom att de tilläggsutredningar som avses i 1 punkten inte har kunnat erhållas inom 30 dagar efter att beslutet om brådskande placering fattades. Denna bestämmelse förpliktat socialarbetarna att prioritera inhämtandet av tilläggsutredning framom andra arbetsuppgifter. Kommunerna förpliktas å sin sida anvisa tillräckliga resurser för barnskyddsarbetet och i tillräcklig utsträckning bedriva samarbete med andra kommuner för att kunna inhämta behövlig utredning inom den föreskrivna tidsfristen. Enligt lagen kan administrativa omständigheter eller en otillräcklig personalmängd inte utgöra grund för ett beslut om förlängning av en brådskande placering av ett barn.

Enligt 3 mom. 3 punkten ska förlängningsbeslutet vara förenligt med barnets bästa. Även om 30 dagar inte skulle vara en tillräckligt lång tid för att barnets behov av omhändertagande ska kunna utredas och det inte är möjligt att skaffa nödvändiga tilläggsutredningar inom 30 dagar, får den brådskande placeringen inte förlängas om barnet tydligt uttrycker att han eller hon mår dåligt under placeringen och det är möjligt att fortsätta utreda ärendet medan barnet bor hemma utan att barnets hälsa eller säkerhet äventyras. Om barnet inte kan återvända hem, ska man i en dylik situation bedöma huruvida den plats

där barnet placerats är lämplig och vid behov fatta beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet i samband med att den brådskande placeringen förlängs.

39 §. När brådskande placering upphör. Enligt lagförslaget ska föreskrifterna om de frågor som regleras i det gällande 13 § 2 mom. ingå i 1 mom. Med anledning av detta föreslås det också att 39 § 1 mom. ska ändras så att momentet innehåller en hänvisning till 2 mom. istället för 1 mom. Eftersom den som fattar beslut i ärenden som gäller brådskande placeringar enligt 13 § också kan vara den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter, ska detta inte längre särskilt nämnas i 39 § 1 mom. Dessutom ska ordet avsluta användas i momentet istället för ordet upphöra, då det är fråga om en aktiv åtgärd från beslutsfattarens sida. De föreslagna ändringarna är endast av teknisk karaktär och påverkar inte momentets sakinnehåll.

Paragrafens 2 mom., som gäller den situation där en brådskande placering förfaller, motsvarar till sitt sakinnehåll i huvudsak 39 § 2—4 mom. i den gällande lagen, dock med beaktande av vad som konstaterats om längden för en brådskande placering i motiveringen till 38 § 1 mom.

Paragrafens 3 mom. föreslås innehålla föreskrifter om den situation där en brådskande placering förfaller med anledning av att ett ärende som gäller omhändertagande eller vård utom hemmet har inletts vid förvaltningsdomstolen. Ett ärende som gäller omhändertagande eller vård utom hemmet kan vara under behandling vid förvaltningsdomstolen antingen med anledning av en sådan ansökan som avses i 43 § då en part motsätter sig omhändertagandet eller som ett besvärärende, om t.ex. en av parterna godkänner själva omhändertagandet men inte är nöjd med platsen för vård utom hemmet. Enligt lagförslaget förfaller den brådskande placeringen då förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen ger ett interimistiskt förordnande eller meddelar ett beslut i det ansöknings- eller besvärärende som gäller vård utom hemmet.

Efter den nya barnskyddslagens ikraftträdande har det varit oklart hur situationen ska bedömas då förvaltningsdomstolen förkastar en ansökan som gjorts av kommunens soci-

almyndighet. I denna situation åsidosätter förvaltningsdomstolens avgörande förvaltningsmyndighetens beslut om brådskande placering. I samband med att ansökan har förkastats har förvaltningsdomstolen inte kunnat meddela ett sådant beslut om verkställigheten som avses i 91 §, eftersom domstolen inte fattat något verkställbart beslut i ärendet. Det har emellertid kunnat vara fråga om en sådan situation där kommunens socialarbetare för att trygga barnets säkerhet har blivit tvungen att fatta beslut om en ny brådskande placering omedelbart efter att den förra brådskande placeringen förfallit på grund av att förvaltningsdomstolen fattat ett negativt beslut i det ärende som gäller omhändertagandet. Detta förfarande har kunnat rubba parternas förtroende både för de kommunala myndigheternas och för rättsväsendets verksamhet.

Eftersom en brådskande placering till sin karaktär är en säkringsåtgärd och kommunens barnskyddsmyndigheter i sista hand ansvarar för barnets säkerhet, kan barnskyddslagen dock inte ändras så att det inte skulle vara möjligt att fatta beslut om en ny brådskande placering omedelbart efter att förvaltningsdomstolen fattat ett negativt beslut i ärendet. Högsta förvaltningsdomstolen har också blivit tvungen att hänvisa till möjligheten att fatta beslut om en ny brådskande placering i dylika situationer (HFD 22.12.2008 liggare 3454).

För att ovan avsedda situationer ska kunna undvikas, föreslås det att högsta förvaltningsdomstolen ska kunna ge ett interimistiskt förordnande ifall ett ärende som gäller omhändertagande eller vård utom hemmet inleds vid högsta förvaltningsdomstolen.

39 a §. Utredning av de delaktigas åsikt. Denna paragraf motsvarar i sak 38 § 3 mom. i den gällande lagen, där det bestäms att de berördas åsikt ska utredas innan man fattar beslut om brådskande placering av ett barn. För tydlighetens skull ska det i den föreslagna paragrafen konstateras att de delaktigas åsikt ska utredas också innan man fattar beslut om avslutande av en brådskande placering. Dessutom ska den föreslagna 42 § innehålla föreskrifter om hörande av de delaktiga i ärendet innan man fattar beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet under den

tid en brådskande placering varar.

42 §. Hörande av delaktiga i ärendet. Paragrafens 1 mom., som gäller utredande av barnets åsikt och hörande av barnet, ska till sitt sakinnehåll bevaras oförändrat. För tydlighetens skull ska dock de paragrafer som gäller omhändertagande och vård utom hemmet nämnas i paragrafen.

Paragrafens 2 mom. innehåller föreskrifter om hörande av barnets föräldrar, vårdnadshavare och personer som före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran. Enligt lagförslaget ska dessa personer höras på det sätt som föreskrivs i 34 § 1 mom. i förvaltningslagen. Enligt det nämnda momentet i förvaltningslagen ska parterna innan ett ärende avgörs ges tillfälle att framföra sin åsikt om ärendet och avge sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras.

De grunder på vilka ett ärende enligt 34 § 2 mom. i förvaltningslagen får avgöras utan att parterna hörs ska inte längre tillämpas på det hörande som föreskrivs i barnskyddslagen, utan barnskyddslagens 42 § 3 mom. ska innehålla uttömmande föreskrifter om de grunder på vilka hörandet får utelämnas. Enligt den gällande lagen behöver hörande inte ske om det kan anses vara motiverat på grund av att barnet inte har kontakt med den som ska höras och hörandet inte kan antas vara nödvändigt för att ärendet ska kunna utredas, eller på grund av att bonings- eller vistelseorten för den som ska höras inte med skäligen åtgärder kan klarläggas. Rätten att bli hörd i sitt eget ärende hör till de rättsskyddsgarantier som enligt 21 § i grundlagen ska tryggas i lag. Det ska finnas vägande skäl för att denna rättighet ska kunna åsidosättas. Enligt lagförslaget ska de villkor som föreskrivs i den gällande lagen kvarstå, vilket innebär att hörandet får utelämnas då det ska anses vara motiverat på grund av att barnet inte har kontakt med den som ska höras eller på grund av att bonings- eller vistelseorten för den som ska höras inte med skäligen åtgärder kan klarläggas.

Därutöver föreslås 3 mom. 3 punkten innehålla föreskrifter om möjligheten att utelämnas hörandet ifall hörandet kan medföra allvarlig fara för barnets utveckling eller säker-

het och det kan anses nödvändigt att utelämnas hörandet för att barnets bästa ska tillgodoses. Det är alltså fråga om ett villkor som tryggar barnets välmående och säkerhet. Tröskeln för tillämpningen av detta villkor ska emellertid vara mycket hög. Bestämmelsen ska kunna tillämpas i sådana situationer där det finns grundad anledning att misstänka att den som ska bli hörd till följd av hörandet skulle hota barnets liv eller hälsa. Dessutom ska det vara nödvändigt att utelämnas hörandet för att barnets bästa ska tillgodoses. Detta villkor ersätter det villkor som föreskrivs i 34 § 2 mom. 4 punkten i den gällande förvaltningslagen, där det bestäms att ett ärende får avgöras utan att en part hörs om hörandet kan äventyra syftet med beslutet eller om det dröjsmål som hörandet medför i behandlingen av ärendet orsakar betydande skada för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller miljön. Det sist nämnda villkoret tryggar nämligen inte barnets säkerhet i sådana fall där en risksituation föranleds av andra orsaker än enbart av dröjsmål vid ärendets behandling.

I likhet med vad som bestäms i den gällande lagen ska skälen till att hörandet utelämnats antecknas i de handlingar som gäller barnet. Ett omnämnande av detta ska ingå i 4 mom.

43 §. Beslut om omhändertagande och vård utom hemmet. Det har förekommit problem vid tolkningen av denna paragraf, som reglerar beslutsfattandet angående omhändertagande av barn och vård utom hemmet. Genom den ändring av 49 § 1 mom. i barnskyddslagen som gjordes i december 2007 preciserades begreppet vård utom hemmet. Med anledning av denna ändring ska ordalydelsen i 1 och 2 mom. förtydligas så att momentens innehåll stämmer bättre överens med motiveringen i den regeringsproposition som ledde till att den gällande barnskyddslagen stiftades.

Eftersom 42 § föreslås innehålla uttömmande föreskrifter om grunderna för utelämnande av hörandet, kommer ärenden som gäller omhändertaganden inte längre att föras till förvaltningsdomstolen för avgörande på grund av att hörandet utelämnats av någon annan anledning än en sådan orsak som nämns i 42 § 3 mom. I övrigt överensstäm-

mer momenten till sitt sakinnehåll med den gällande lagen.

Det har förekommit oklarhet i fråga om paragrafens tolkning på grund av att lagen inte innehållit någon särskild bestämmelse om ändring av platsen för vård utom hemmet. Enligt lagförslaget ska en sådan bestämmelse ingå i 3 mom. Ett beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet ska beredas av den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Beslutet om ändring av platsen för vård utom hemmet ska fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., vare sig beslutet fattas i anslutning till ett omhändertagande eller under den tid en brådsökande placering varar. Beslutsfattaren är densamma oberoende av om ett ärende som gäller omhändertagandet har inletts vid förvaltningsdomstolen eller inte.

Enligt lagförslaget ska 25 d § 2 mom., som gäller barnskyddsmyndigheternas anmälningsplikt, innehålla föreskrifter om beslutsfattarens skyldighet att i dylika fall omedelbart underrätta förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen om beslutet om ändring av platsen för vård utom hemmet.

44 §. Ansökan till förvaltningsdomstolen. Enligt 44 § 1 mom. 1 punkten i den gällande lagen ska tjänsteinnehavarens ansökan till förvaltningsdomstolen vid behov innehålla ett yrkande på ett sådant interimistiskt förordnande som avses i 83 §. Enligt lagförslaget ska omnämmandet av yrkandet på ett interimistiskt förordnande strykas ur paragrafen. Användningsändamålet för ett interimistiskt förordnande har nämligen förblivit oklart både för kommunernas socialväsende och för förvaltningsdomstolarna. Användningen av standardiserade blanketter har emellertid lett till att tjänsteinnehavarna för säkerhets skull regelmässigt har kryssat för punkten gällande interimistiskt förordnande. Denna praxis har avsevärt ökat arbetsbördan vid förvaltningsdomstolarna utan att klienternas rättsskydd har förbättrats.

Enligt propositionen ska användningsområdet för brådsökande placeringar och interimistiska förordnanden förtydligas. En brådsökande placering ska fortsättningsvis vara den säkringsåtgärd som kommunernas socialarbetare kan tillgripa. Utfärdandet av ett interimistiskt förordnande ska däremot begränsas

till sådana situationer där domstolen på eget initiativ eller på yrkande av en part anser att förordnandet behövs för att barnets bästa ska kunna tryggas. En kommunal tjänsteinnehavare ska inte längre kunna yrka på att ett interimistiskt förordnande ska utfärdas.

45 §. Vårdsnaden om barn som omhändertagits. I paragrafens 2 mom. finns föreskrifter om det beslutsfattande som gäller kontakterna mellan barnet och dess närstående under den tid omhändertagandet varar. Barnskyddslagens bestämmelser om begränsningar som får riktas mot omhändertagna barn preciseras genom den ändring av barnskyddslagen som trädde i kraft den 1 november 2006. I samband med totalreformen av barnskyddslagen infördes dessa bestämmelser som sådana i den nya lagen, med undantag för de ändringar som krävdes till följd av det ändrade systemet för beslutsfattande. Enligt 25 a § i den lag som upphävdes med anledning av totalreformen av barnskyddslagen fattades beslut om begränsning av kontakterna av det organ som avsågs i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen. Enligt den gällande lagen ska den socialarbetare som enligt 13 § 3 mom. ansvarar för barnets angelägenheter, den socialarbetare som avses i 13 § 2 mom. eller förståndaren för anstalten under den tid ett barn är omhändertaget fatta beslut om begränsning av kontakterna mellan ett omhändertaget barn och dess närstående på det sätt som föreskrivs i 62 och 63 §. I samband med totalreformen överfördes således beslutanderätten från det nämnda organet till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter och, när det gäller beslut om begränsning av kontakterna i samband med en brådskande placering, till den socialarbetare som svarar för beslutsfattandet i fråga om brådskande placeringar.

Enligt propositionen ska beslutsfattandet överföras från den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter till den socialarbetare som anges i 13 § 2 och 3 mom. Begränsandet av kontakterna mellan barnet och dess föräldrar är en extrem säkringsåtgärd som väcker starka känslomässiga reaktioner hos de berörda. Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har till uppgift att i praktiken svara för att samarbetet fungerar mellan barnet, föräldrarna och

platsen för vård utom hemmet under den tid omhändertagandet varar. Ifall denna socialarbetare fattar beslut om begränsning av kontakterna kan det avsevärt försvåra skötseln av de nämnda uppgifterna. Sådana beslut har i praktiken medfört våldshot mot anställda.

46 §. Beslut om vårdsnaden om barn under den tid omhändertagandet varar. Denna paragraf innehåller föreskrifter om domstolens möjlighet att också under den tid omhändertagandet varar fatta beslut om barnets vårdnad och intressebevakning. Till denna del hänvisas det till lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) och till lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). Av den gällande 46 § kan man dock felaktigt få den uppfattningen att det bara är domstolen som kan fatta beslut om frågor som gäller barnets vårdnad under den tid omhändertagandet varar. Enligt förvaltningsdomstolarnas erfarenheter framgår det inte heller tydligt av bestämmelsen att frågor som gäller vårdsnaden om barn hör till de allmänna domstolarnas behörighet. Enligt lagförslaget ska paragrafens 1 mom. innehålla föreskrifter om föräldrarnas möjlighet att avtala om att vårdsnaden om barnet på det sätt som föreskrivs i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Dessutom föreslås det att uttrycket allmän domstol ska användas i momentet istället för domstol.

Enligt lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt kan man samtidigt avtala både om vårdsnaden om ett barn och om umgängesrätten. Frågan om huruvida socialmyndigheten kan fastställa avtalet avgörs enligt lagen utgående från om avtalet är förenligt med barnets bästa. Detta innebär att ett avtal i allmänhet inte torde kunna fastställas om omhändertagandet inte kommer att upphöra inom en nära framtid. I den situation där omhändertagandet håller på att avslutas kan föräldrarnas avtal om umgängesrätten däremot vara ett ändamålsenligt arrangemang som tryggar barnets ställning.

49 §. Vård utom hemmet. Enligt den gällande lagen kan ett omhändertaget barn tillfälligt placeras i sina föräldrars eller andra vårdnadshavares vård och fostran. Enligt lagförslaget ska barnet tillfälligt kunna placeras i sina föräldrars eller någon annan vårdnadshavares vård och fostran också med stöd av

ett interimistiskt förordnande eller genom en brådskande placering. Föreskrifter om detta föreslås ingå i paragrafens 3 mom.

I motiveringen till 37 § redogörs det för åldersgränsen för ett barn som placeras på fängelsets familjeavdelning för att vårdas av sin förälder som är häktad eller avtjänar ett fängelsestraff, med beaktande av barnets och familjens individuella förutsättningar. En motsvarande åldersgräns ska gälla vård utom hemmet. Paragrafen ska utökas med ett nytt 4 mom. som gäller denna fråga.

51 §. Undersökning av barnets hälsotillstånd. Denna paragraf innehåller föreskrifter om undersökning av barnets hälsotillstånd i samband med att barnet placeras i vård utom hemmet. I motiveringen till den regeringsproposition som ledde till att den gällande barnskyddslagen stiftades konstateras det att barnets hälsotillstånd inte alltid har klarlagts tillräckligt väl trots att man vet att de barn som omfattas av barnskyddet har sämre hälsotillstånd än genomsnittet. Regelbunden utredning av barnets hälsotillstånd behövs bl.a. för att barnet genast när vården utom hemmet inleds ska få den vård och omsorg barnet behöver. Information om barnets hälsotillstånd och eventuella vårdföreskrifter behövs i synnerhet på den plats där vården utom hemmet ordnas.

Undersökningen av barnets hälsotillstånd förutsätter en grundlig läkarundersökning av barnet. Undersökningen kan göras redan då ett omhändertagande bereds, men den ska utföras senast då vården utom hemmet inleds. En hälsoundersökning ska också göras då placeringen upphör.

En hälsoundersökning behöver inte utföras om den anses vara onödig. En sådan situation kan föreligga då barnet regelbundet har varit klient vid rådgivningsbyrån eller det annars finns tillräckliga uppgifter om barnets hälsotillstånd med tanke på ordnandet av vården utom hemmet.

Enligt lagförslaget ska paragrafens ordalydelse ändras så att den överensstämmer med motiveringen i den regeringsproposition som ledde till att den gällande barnskyddslagen stiftades. Utgångspunkten ska vara att barnets hälsotillstånd ska undersökas i samband med att barnet placeras i vård utom hemmet, om det inte tidigare varit möjligt att undersö-

ka barnets hälsotillstånd eller det av någon annan orsak inte finns tillgång till sådan tillräcklig information som behövs för ordnandet av barnets vård under den tid vården utom hemmet varar. Då barnet är klient inom barnskyddet ska barnets hälsotillstånd undersökas i enlighet med 15 §. Om barnet har rymt eller om klientrelationen har uppkommit endast en kort tid före placeringen kan det emellertid på det sätt som avses i 51 § vara omöjligt att undersöka barnets hälsotillstånd. Undersökningen av barnets hälsotillstånd kan också kräva sådana tilläggsutredningar som inte kan slutföras innan placeringsprocessen inleds.

55 §. Dispositionsmedel. I den gällande 55 § 2 mom. 2 punkten finns en hänvisning till 7 § i lagen om underhållstrygghet (671/1998). Då lagen om underhållsstöd stiftades inkluderades en motsvarande bestämmelse i dess 9 §. Därför föreslås det att 55 § 2 mom. 2 punkten i barnskyddslagen ska ändras så att hänvisningen till 7 § i lagen om underhållstrygghet ska ersättas med en hänvisning till 9 § i lagen om underhållsstöd. Denna ändring är enbart av teknisk karaktär.

Enligt paragrafens 3 mom. har barnet rätt att självt disponera de medel som i enlighet med 2 mom. ställts till barnets förfogande. Enligt motiveringen i den regeringsproposition som ledde till att den gällande barnskyddslagen stiftades är det t.ex. inte godtagbart att platsen för vård utom hemmet minskar dispositionsmedlens belopp eller på barnets vägnar beslutar om deras användning, t.ex. som en straffbetonad sanktion.

Enligt 4 mom. ska barnets placeringsplats föra bok över utbetalningen av de dispositionsmedel som getts till barnet. Syftet med denna bestämmelse är att främja behörig praxis vid utbetalningen av dispositionsmedel och därmed också främja barnets rättskydd. Lagen innehåller emellertid inte några föreskrifter om tillsyn över placeringsplatsens bokföring över dispositionsmedlen. Enligt lagförslaget ska bokföringen årligen sändas till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter för kännedom.

61 §. Bestämmelsernas tillämpningsområde. Det föreslås att tillämpningsområdet för begränsningar och begränsande åtgärder ska preciseras i paragrafens 1 mom. Enligt den

gällande barnskyddslagen kan begränsning av kontakterna tillämpas både inom sådan vård utom hemmet som ordnas som familjevård och inom sådan vård utom hemmet som ordnas som anstaltsvård. De situationer där barnet i enlighet med 49 § placeras hos sina föräldrar när barnets återgång till föräldrarna förbereds efter en placering utom hemmet faller däremot utanför tillämpningsområdet för begränsningarna. Bestämmelserna om begränsning av kontakterna kan inte heller tillämpas i det fall där barnet under en kort tid är placerat på sjukhus. I praktiken kan det emellertid finnas behov av att begränsa kontakterna även i sådana fall. Det faktum att det inte varit möjligt att begränsa kontakterna har kunnat fördröja barnets utskrivning från sjukhuset, vilket inte är förenligt med barnets bästa. Av dessa orsaker föreslås det att 1 mom. ska ändras så att det ska vara möjligt att begränsa kontakterna också under den tid sådana placeringar som avses i 49 § varar.

Enligt 5 § 1 mom. i lagen om besöksförbud (898/1998) kan även en socialmyndighet inleda ett ärende som gäller besöksförbud. Om det i samband med att barnets återgång till hemmet förbereds framgår att de omständigheter som föranlett en begränsning av kontakterna är av sådan art att det på basis av dem finns skäl att ansöka om besöksförbud, ska den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter underhandla med parterna om de åtgärder som står till buds för trygghet av barnets och familjens säkerhet.

I motiveringen i den regeringsproposition som gäller bestämmelsen om särskild omsorg (RP 225/2004 rd) konstateras det att särskild omsorg i praktiken oftast kan komma i fråga när det gäller barn i åldern 12—17 år. I motiveringen bedömde man att det emellertid inte var ändamålsenligt eller motiverat att i lagen fastställa en åldersgräns för särskild omsorg. Det konstaterades nämligen att åldersgränsen i vissa fall omotiverat kunde försvåra sådana ovanliga situationer där ett barn som är yngre än 12 år enligt en sakkunnig bedömning är i behov av särskild vård.

De praktiska erfarenheterna av särskild omsorg har dock visat att det är nödvändigt att fastställa en åldersgräns för särskild omsorg. Det har nämligen flera gånger hänt att t.o.m. nioåriga barn blivit föremål för sär-

skild omsorg. I lagstiftningen har det inte uppställts några krav på att särskild omsorg endast ska ordnas vid bestämda enheter. Eftersom ordnandet av särskild omsorg ställer vissa krav på strukturerna, har den särskilda omsorgen emellertid i praktiken koncentrerats till enheter som är planerade för unga. Med tanke på barnets bästa är det inte motiverat att vård och omsorg för barn under 12 år ordnas vid sådana enheter. Det är nämligen inte till fördel för yngre barn att bo tillsammans med unga som har många olika problem. Det är inte heller med tanke på barnets utveckling motiverat att barnet för en kort tid placeras i en annan miljö. Av yngre barn kan man inte på samma sätt som av barn som fyllt 12 år förvänta sig förståelse eller eget ansvarstagande, utan när det gäller yngre barn accentueras sådana mål som nås i växelverkan med en vuxen. Därför är det viktigt att man vid behov strävar efter att åstadkomma en förändring genom att påverka den miljö där barnet befinner sig, inte genom att flytta barnet till en annan enhet för en kort tid.

Enligt barnskyddslagen är det möjligt att ge ett barn omfattande hjälp även utan särskild omsorg. Vid behov kan man t.ex. anvisa en stödperson eller ordna terapi för barnet. I krisartade situationer kan man inom lagens gränser begränsa barnets rörelsefrihet eller utnyttja andra begränsande åtgärder som anges i 11 kap.

Med anledning av vad som anförts ovan föreslås det att åldersgränsen för särskild omsorg ska fastställas till 12 år.

62 §. Begränsning av kontakterna. I samband med totalrevideringen av barnskyddslagen ändrades brådskande omhändertagande till brådskande placering. De bestämmelser där begreppet omhändertagande används gäller således inte längre brådskande placeringar. Begreppet vård utom hemmet ändrades genom den lagändring som trädde i kraft den 1 november 2007 så att det också omfattar sådana placeringar i vård utom hemmet som grundar sig på ett interimistiskt förordnande av domstolen. Enligt lagförslaget ska paragrafens 2 mom. ändras så att barnets vistelseort får hemlighållas också under en brådskande placering och under sådan vård utom hemmet som grundar sig på ett interimistiskt

förordnande.

63 §. Beslut om begränsning av kontakterna. I paragrafens 2 mom. ska föreskrifterna om beslutsfattaren ändras på det sätt som anges i motiveringen till 45 §. Dessutom ska ordet upphäva ersättas med ordet avsluta i momentet, eftersom Begreppet avsluta ska användas i lagen i alla de sammanhang där det är fråga om sådant avslutande av en åtgärd som grundar sig på en aktiv åtgärd från en tjänsteinnehavares sida.

64 §. Allmänna förutsättningar för bruk av begränsande åtgärder. I denna paragraf ska ordet omhändertagande ersättas med uttrycket beslut om vård utom hemmet, för att man vid bruket av begränsande åtgärder ska beakta såväl de skäl som föranlett ett omhändertagande som de skäl som lett till en brådskande placering eller till att ett interimistiskt förordnande utfärdats.

67 §. Granskning av egendom och försändelser. Kvarhållande av försändelser. Denna paragraf motsvarar den 31 b § som fogades till barnskyddslagen i samband med den revidering av barnskyddslagen som gällde de begränsningar och begränsande åtgärder som tillämpas inom barnskyddet. Enligt motiveringen i den regeringsproposition som gäller paragrafen får de utrymmen som barnet förfogar över av särskilda skäl granskas också utan att barnet eller en annan person som hör till anstaltens personal är närvarande. Ett sådant särskilt skäl som avses i bestämmelsen kan t.ex. vara att barnet har rymt och man genom att företa en granskning försöker ta reda på var barnet befinner sig.

Paragrafens 1 mom. innehåller föreskrifter om de grunder på vilka de utrymmen som barnet förfogar över eller den egendom som barnet innehar får granskas. Utrymmena får granskas om det finns grundad anledning att misstänka att barnet innehar sådana ämnen eller föremål som avses i 65 § 1 mom. Till dessa hör berusningsframkallande ämnen och redskap som särskilt lämpar sig för bruket av sådana, samt ämnen eller föremål som är avsedda att skada barnet eller någon annan. Med stöd av 65 § 3 mom. får också sådana föremål som kan användas för rymning omhändertagtas. Enligt den gällande lagen får barnets rum emellertid inte granskas för eftersökande av föremål som kan användas för

rymning, trots att det är svårt att sluta sig till vistelseorten för ett barn som rymt på basis av berusningsframkallande ämnen eller eggvapen.

Med anledning av det som framförts ovan föreslås det att de utrymmen som barnet förfogar över eller den egendom som barnet innehar ska få granskas om barnets vistelseort i brådskande ordning måste utredas för att syftet med vården utom hemmet ska nås. Föreskrifter om detta föreslås ingå i paragrafens 1 mom.

Enligt 67 § 2 mom. får ett brev eller någon annan försändelse till barnet granskas utan att brevet eller ett annat förtroligt meddelande läses om det finns grundad anledning att misstänka att försändelsen innehåller sådana ämnen eller föremål som avses i 65 § 1 mom. Granskningen kan företas av föreståndaren för anstalten eller av en av föreståndaren förordnad person inom anstaltens vård- och fostringspersonal.

Om innehållet i ett meddelande eller en försändelse med hänsyn till omständigheterna som helhet med fog kan bedömas utgöra ett allvarligt hot mot barnets eller någon annans liv, hälsa, säkerhet eller utveckling, kan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter besluta att försändelsen i sin helhet eller delvis inte ska frambefordras till barnet. För att ett sådant beslut ska kunna fattas krävs det i praktiken att socialarbetaren får läsa brevet eller ett annat förtroligt meddelande. Det har emellertid inte funnits någon uttrycklig bestämmelse om saken i lagen. Enligt lagförslaget ska denna fråga regleras i 4 mom. Anstaltens personal ska fortfarande inte ha rätt att läsa försändelser som riktats till barnet, utan de ska vid behov sändas till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter.

68 §. Fasthållande. Föreskrifterna om den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter föreslås ingå i 13 § istället för i 13 b §. Det föreslås därmed att hänvisningen i paragrafens 2 mom. ska ändras så att den överensstämmer med detta.

69 §. Begränsning av rörelsefriheten. I denna paragraf ska ordet omhändertagande i 1 mom. 1 punkten ersättas med uttrycket beslut om vård utom hemmet, för att man som grund för begränsning av rörelsefriheten ska

kunna beakta såväl de skäl som föranlett ett omhändertagande som de skäl som lett till en brådskande placering eller till en placering som verkställts med stöd av ett interimistiskt förordnande av domstolen.

I 3 mom. föreslås dessutom en motsvarande ändring som i 68 §.

70 §. Isolering. I paragrafens 5 mom. föreslås en motsvarande ändring som i 68 §.

71 §. Särskild omsorg. Av de orsaker som anges ovan i motiveringen till 61 § ska särskild omsorg kunna ordnas endast för barn över 12 år.

72 §. Ordnanande av särskild omsorg. Ett villkor för att särskild omsorg ska få ordnas är att det med beaktande av barnets behov av vård och omsorg inte är möjligt att ordna vården utom hemmet på något annat sätt. I praktiken har det förekommit problem i och med att barn vars vårdbehov skulle kräva en vårdperiod på en psykiatrisk sjukhusavdelning har placerats vid sådana enheter som ordnar särskild omsorg, trots att det hör till barnskyddslagens uttryckliga mål att barn som är klienter inom barnskyddet ska garanteras sådana hälso- och sjukvårdstjänster som motsvarar deras behov. Enligt 15 § i barnskyddslagen ska hälsocentralen och sjukvårdsdistriktet ge expert hjälp inom det barn- och familjeinriktade barnskyddet och vid behov ordna undersökning av barn samt vård- och terapitjänster för barn.

För att barn som är placerade i vård utom hemmet ska garanteras sådan psykiatrisk sjukhusvård som deras symtom kräver, ska det i 1 mom. föreskrivas att ett villkor för att särskild omsorg ska få ordnas är att hälso- och sjukvårdstjänster inte lämpar sig att användas istället för särskild omsorg. Bedömningen av huruvida hälso- och sjukvårdstjänster lämpar sig att användas istället för särskild omsorg ska göras i samband med den multiprofessionella bedömning som avses i 2 mom. Bedömningen ska vid behov innefatta en sådan läkarundersökning av barnet som avses i 15 §.

I 2 och 3 mom. föreslås en motsvarande ändring som i 68 §.

74 §. Anteckningar om begränsande åtgärder. Inverkan på klientplanen och planen för vård och fostran. Denna paragraf innehåller föreskrifter om registrering av begränsande

åtgärder och om bedömning av åtgärdernas konsekvenser. Enligt paragrafens 2 mom. ska föreståndaren för anstalten eller en av föreståndaren förordnad person inom anstaltens vård- och fostringspersonal omedelbart underrätta den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter om saken ifall klientplanen behöver ses över med anledning av att begränsande åtgärder har använts. Upprepad användning av begränsande åtgärder vittnar om att barnet mår illa. Enligt paragrafen är det i första hand anstaltens personal som svarar för bedömningen av åtgärdernas konsekvenser. Ifall det förekommer problem vid enheten när det gäller att bedöma behovet av att använda begränsande åtgärder är det dock med tanke på tillsynen diskutabelt att det är samma enhet som också bedömer när det finns skäl att kontakta den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter i ett ärende som gäller barnet.

Enligt lagförslaget ska paragrafens 1 mom. innehålla föreskrifter om att anteckningarna om begränsande åtgärder månatligen ska sändas till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter för kännedom. Socialarbetaren får därmed kännedom även om sådana begränsande åtgärder med anledning av vilka enhetens personal inte har bedömt att det funnits behov av att omedelbart se över barnets klientplan.

I 2 mom. föreslås dessutom en motsvarande ändring som i 68 §.

83 §. Interimistiskt förordnande. Den gällande 83 § innehåller föreskrifter om förvaltningsdomstolens möjlighet att vid handläggningen av en sådan ansökan om omhändertagande som avses i 43 § 2 mom. ge ett interimistiskt förordnande om barnets vistelseort och om hur barnets vård och fostran ska ordnas under domstolsbehandlingen. Om ärendet inte kan vänta, kan förordnandet ges utan att parterna hörs. Det interimistiska förordnandet gäller i regel till dess att domstolen meddelar ett slutligt beslut i det ärende som gäller omhändertagandet. Det interimistiska förordnandet kan emellertid därförinnan återkallas eller ändras. Om ett interimistiskt förordnande har getts utan att parterna har hörts och någon av parterna yrkar på att förordnandet ska återkallas eller ändras, ska man i regel fatta ett nytt beslut om saken.

Domstolen kan ge ett interimistiskt förordnande på eget initiativ. Ett yrkande på ett interimistiskt förordnande kan emellertid också inkluderas i en ansökan om omhändertagande. Det är också möjligt att yrka på ett sådant förordnande i ett senare skede, då ansökan är under behandling vid förvaltningsdomstolen.

Om barnet blir föremål för en brådskande placering då en ansökan om omhändertagande av barnet redan har inletts vid domstolen, ska ett interimistiskt förordnande enligt 39 § 5 mom. omedelbart sökas i ärendet.

Om barnet är föremål för en brådskande placering, kan ett interimistiskt förordnande också ges på yrkande av barnets vårdnadshavare i samband med behandlingen av en sådan ansökan om omhändertagande som enligt 43 § 2 mom. ska lämnas in efter att en brådskande placering inletts. Vårdnadshavaren kan t.ex. yrka på att platsen för vård utom hemmet ska ändras.

I praktiken har bruket av interimistiska förordnanden dock inte fungerat som en sådan säkringsåtgärd som enligt propositionen var syftet med förordnandena. Eftersom det har varit obligatoriskt att söka ett interimistiskt förordnande i samband med en brådskande placering och ett sådant förordnande rutinemässigt har sökts i samband med inlämnandet av ansökningar om omhändertagande, har ärendena hopat sig vid förvaltningsdomstolarna och fördröjt behandlingen av de egentliga ärenden som gällt omhändertagande. Med hjälp av interimistiska förordnanden har man inte heller kunnat trygga barnets säkerhet i brådskande situationer, utan kommunens socialmyndigheter har varit tvungna att fatta beslut om brådskande placeringar under den tid ansökningar om omhändertagande har varit under behandling. Dessutom har gränsdragningen mellan en brådskande placering och ett interimistiskt förordnande visat sig vara besvärlig. Med tanke på klienternas rättsskydd har syftet med interimistiska placeringar uppnåtts t.ex. i sådana situationer där vårdnadshavaren har kunnat yrka på ett interimistiskt förordnande då denne varit missnöjd med platsen för vård utom hemmet. Däremot har det upplevts som ett missförhållande att interimistiska förordnanden endast har kunnat användas i anslutning till behandlingen av ansökningar om omhändertagande.

Bl.a. högsta förvaltningsdomstolen har framfört att användningsområdet för interimistiska förordnanden borde utvidgas så att ett interimistiskt förordnande också ska kunna ges i samband med behandlingen av ärenden som gäller vård utom hemmet.

Med anledning av det som framförts ovan föreslås det att 1 mom. ska innehålla föreskrifter om att förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen på eget initiativ eller på yrkande av barnet eller barnets förälder eller vårdnadshavare ska kunna ge ett interimistiskt förordnande om barnets vistelseort och om hur barnets vård och fostran ska ordnas under den tid domstolsbehandlingen pågår. Förordnandet ska kunna ges då ett ärende som gäller omhändertagande av ett barn eller vård utom hemmet har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen. Kommunens tjänsteinnehavare ska inte längre kunna yrka på att ett interimistiskt förordnande ska utfärdas.

Enligt 2 mom. gäller ett interimistiskt förordnande till dess att förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen meddelar ett beslut i ärendet eller återkallar eller ändrar det interimistiska förordnandet. Enligt 2 mom. 3 punkten förfaller ett interimistiskt förordnande också då ett beslut om brådskande placering av barnet fattas under den tid det interimistiska förordnandet gäller. Erfarenheterna har utvisat att domstolen inte klarar av att reagera tillräckligt fort i sådana situationer där tryggheten av barnets säkerhet kräver att säkringsåtgärder tillgrips omedelbart. För att klienternas rättsskydd ska tryggas föreskrivs det dock i 25 d § 2 mom. att beslutsfattaren är skyldig att omedelbart underrätta den förvaltningsdomstol där ärendet gällande omhändertagande eller vård utom hemmet har inletts om att man fattat ett beslut om brådskande placering av barnet.

85 §. Förvaltningsdomstolens domförelse. Ovan i motiveringen till 13 och 38 § finns en redogörelse för överföringen av beslutsfattandet om förlängning av brådskande placeringar från förvaltningsdomstolen till en kommunal tjänsteinnehavare. Till följd av denna ändring ska omnämmandet av dessa ärenden strykas ur förteckningen i 1 mom. som gäller sådana ärenden som kan avgöras vid en endomarsammansättning.

86 §. Hörande av barn i förvaltningsdomstolen. Denna paragraf innehåller särskilda föreskrifter om hörande av barn personligen vid förvaltningsdomstolen. I förvaltningsprocesslagen finns inga särskilda bestämmelser om hörande av barn vid förvaltningsdomstolarna. Enligt motiveringen i den regeringsproposition som ledde till att den gällande barnskyddslagen stiftades strävade man efter att genom specialbestämmelser förbättra barnets rätt att bli hört och beaktandet av barnets synpunkter. Å andra sidan strävade man också efter att skydda barnet från de negativa upplevelser som personligt hörande vid domstolen kan innebära, så att hörandet ska belasta barnet så litet som möjligt. I propositionen uppmärksammade man att förfarandet varierade vid olika förvaltningsdomstolar, i synnerhet när det gällde hörandet av barn som fyllt 12 år.

Enligt det gällande 1 mom. kan ett barn personligen höras vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, om barnet ber om det eller ger sitt samtycke till det. Ett barn under 12 år kan emellertid höras personligen vid förvaltningsdomstolen endast om det är nödvändigt för att ärendet ska kunna avgöras och det anses att hörandet inte medför betydande skada för barnet. Paragrafens innehåll ändrades under riksdagsbehandlingen så att åldersgränsen sänktes från 15 år till 12 år.

Lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007) trädde i kraft den 1 oktober 2007. Parternas rätt att få uppgifter vid rättegången regleras i denna lag istället för i 11 § i offentlighetslagen. Enligt denna lag har parterna en mer omfattande rätt att få uppgifter vid en förvaltningsprocess än inom förvaltningen. Lagen innehåller inga specialbestämmelser om barn, med undantag för 13 § som gäller begränsning av allmänhetens närvarorätt, där det i 3 mom. bestäms att förvaltningsdomstolen får förbjuda personer under 15 år att närvara vid en offentlig förhandling, om det kan vara skadligt för dem att vara närvarande. I den regeringsproposition som ledde till att lagen stiftades (RP 12/2006 rd) konstateras det att denna paragraf i fråga om sitt sakinnehåll motsvarar lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (RP 13/2006 rd). Enligt den sist

nämnda regeringspropositionen kan det t.ex. vara skadligt för ett barn att ta del av detaljer i våldsbrott eller att bevittna tvister mellan föräldrarna.

Vid behandlingen av ett ärende som gäller omhändertagande kan barnet tvingas bevittna tvister mellan flera av sina närstående. Vidare kan man under rättegången, då man överväger huruvida förhållandena i hemmet är lämpliga som uppväxtmiljö för barnet och bedömer föräldrarnas fostringsförmåga, bli tvungen att behandla frågorna på ett sådant sätt att barnet kunde få kännedom om skrämmande detaljer angående sådana våldsbrott som en förälder begått eller som medlemmar i barnets familj blivit utsatta för. Syftet med lagstiftningen är emellertid å andra sidan också att trygga att barnet hörs i ärenden som gäller barnet samt att garantera en rättvis rättegång. Därmed föreslås det att 1 mom. ska innehålla föreskrifter om att barnet i samband med hörandet inte får ges sådan information som allvarligt kan äventyra barnets hälsa eller utveckling. Detta tillägg ska beaktas då man överväger vilket förfarande som ska iakttas vid hörandet av barnet. Om man på förhand bedömer att det inte är möjligt att förhindra att uppgifter av ovan nämnt slag yppas under en gemensam muntlig förhandling, ska hörandet ordnas i enlighet med 2 mom.

Enligt det gällande 2 mom. kan ett barn höras personligen även så att endast en eller flera ledamöter i domstolen och barnet är närvarande, om domstolen anser att detta är lämpligt och förfarandet är nödvändigt för att skydda barnet eller med säkerhet klarlägga barnets självständiga åsikt. Den domstolsprövning som bestämmelsens ordalydelse möjliggör har lett till att bestämmelsen har tillämpats på mycket varierande sätt vid olika förvaltningsdomstolar. Vid vissa domstolar har man betonat principen om att barnet ska skyddas och tillämpat en praxis där man alltid i första hand valt det förfarande som föreskrivs i 2 mom. Vid andra domstolar har man däremot betonat principen om en rättvis rättegång, vilket har lett till att man undvikit det förfarande som föreskrivs i 2 mom. För att domstolarnas praxis ska förenhetligas samt för att barnet ska skyddas och dess självständiga åsikter garanteras föreslås det att dom-

stolen i första hand ska iaktta det förfarande som anges i 2 mom. vid hörandet av barnet, om de villkor som föreskrivs i momentet är uppfyllda. Domstolen ska utreda barnets uppfattning om vilket förfarande som ska tillämpas och fatta sitt beslut på basis av den information som domstolen erhållit från olika källor.

89 §. Rätt att söka ändring. Enligt lagförslaget ska denna paragraf i fråga om sitt sakinnehåll i huvudsak bevaras oförändrad. I paragrafen föreslås sådana ändringar av teknisk karaktär som berör hänvisningar till bestämmelser som enligt propositionen ska ändras.

Enligt motiveringen i den regeringsproposition som ledde till att den gällande barnskyddslagen stiftades kan beslut som getts i barnskyddsärenden ofta även påverka omständigheterna för barnet och den förälder som frantagits vårdnaden om barnet på ett sådant sätt att besluten direkt kan anses beröra även en sådan förälders rätt och fördel. Av denna orsak är det motiverat att föreskriva att föräldrarna överlag ska ha rätt att söka ändring i sådana beslut, dock med undantag för beslut som gäller placering som en stödåtgärd inom öppenvården, beslut om begränsande av en annan persons än en förälders kontakter till barnet samt beslut om andra begränsande åtgärder. I de sist nämnda situationerna kan det anses vara fråga om sådana ärenden där avgörandena inte direkt berör rätten eller fördelen för den som är i föräldraställning. Inte heller barnets bästa kan anses förutsätta att förälderns rätt att söka ändring utsträcks till dessa ärenden.

I motiveringen till 13 och 37 § finns en redogörelse för det förslag som innebär att ett barn kan placeras hos sin förälder i fängelset med stöd av ett sådant placeringsbeslut som regleras i barnskyddslagen. Enligt den gällande lagen har också en förälder som inte är barnets vårdnadshavare haft möjlighet att an hålla om att barnet ska placeras i förälderns vård i fängelset. Denna situation kan aktualiseras om barnets vårdnadshavare under en längre tid är förhindrad att vårda barnet och avsikten är att vårdnaden om barnet ska överföras till den förälder som är intagen i fängelse. Därför föreslås det att också den förälder vars boende med barnet beslutet gäller ska ha rätt att söka ändring i beslutet. Föreskrifter

om detta föreslås ingå i 2 mom.

Enligt lagförslaget ska innehållet i paragrafen om begränsning av kontakterna ändras så att paragrafen överensstämmer med den ovan angivna motiveringen i propositionen angående paragrafen. Det föreslås således att 89 § 3 mom. ska innehålla föreskrifter om att ändring i ett ärende som gäller begränsning av kontakter får sökas av barnets vårdnadshavare samt av de personer vars kontakter till barnet har begränsats genom beslutet. Paragrafens 5 mom. ska innehålla en bestämmelse om barnets rätt till ändringssökande, enligt vilken ett barn som fyllt tolv år särskilt får söka ändring i alla barnskyddsärenden som gäller honom eller henne själv.

90 §. Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen. Enligt lagförslaget ska denna paragraf till sitt sakinnehåll kvarstå oförändrad. I paragrafen föreslås sådana ändringar av teknisk karaktär som berör hänvisningarna till bestämmelser som enligt propositionen ska ändras. I paragrafen föreslås dessutom en sådan ändring av teknisk karaktär som innebär att den reglering som gäller sökande av ändring i beslut om begränsande åtgärder ska utformas så att den överensstämmer med sin ursprungliga form. I 1 mom. uppräknas paragrafvis de beslut av en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården vilka får överklagas genom besvär direkt hos förvaltningsdomstolen. Förteckningen innefattar inte de begränsande åtgärder som betraktas som s.k. faktisk verksamhet och som inte kan överklagas.

Paragrafens 2 mom. innehåller en allmän bestämmelse som gäller överklagande av beslut som har fattats av andra än ovan nämnda tjänsteinnehavare. Bestämmelsen gäller t.ex. beslut som fattats av föreståndaren för en barnskyddsanstalt. I momentet uppräknas inte särskilt de begränsande åtgärder som omfattas av bestämmelsen, utan momentet innehåller en allmän hänvisning till de begränsningar och begränsande åtgärder som avses i 11 kap. Förvaltningsdomstolarna har framhållit att bestämmelsen bör preciseras så att det inte ska förekomma oklarhet i fråga om dess tolkning.

För tydlighetens skull ska 2 mom. utökas med ett omnämmande av att ändring i beslut som fattats av andra personer får sökas på det

sätt som föreskrivs i 1 mom. Rätten att söka ändring gäller således bara sådana ärenden som nämns i 1 mom., inte alla de begränsande åtgärder som avses i 11 kap. Den föreslagna ändringen överensstämmer med det upphävida 35 a § 1 mom. och med motiveringen i den regeringsproposition som gäller bestämmelsen.

91 §. Verkställighet av beslut som inte vunnit laga kraft. Sakinnehållet i denna paragraf ska bevaras oförändrat. I enlighet med vad som angetts ovan i motiveringen till 39 § ska ordet upphörande i 1 mom. ersättas med ordet avslutande.

92 §. Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolens beslut i ärenden som gäller brådskaande placeringar och förlängning av brådskaande placeringar, vilka enligt lagförslaget ska behandlas som besvärärenden vid förvaltningsdomstolarna, ska inte kunna överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. En brådskaande placering och en förlängning av en brådskaande placering påminner nämligen till sin karaktär delvis om sättningsåtgärder. Dessutom har den brådskaande placeringen redan hunnit upphöra innan högsta förvaltningsdomstolen hinner avgöra ärendet. Vid behov ska man dock kunna ansöka om återbrytande av förvaltningsdomstolens beslut hos högsta förvaltningsdomstolen.

95 §. Övergångsbestämmelser. Övergångsbestämmelserna hänför sig till den barnskyddslag som trädde i kraft den 1 januari 2008. Paragrafens 1 mom. innehåller föreskrifter om den övergångstid som gäller antalet platser och antalet anställda vid en bostadsenhet som hör till en barnskyddsanstalt samt kraven på den yrkesmässiga behörigheten för den föreståndare som ansvarar för vård- och fostringsuppgifter vid anstalten. De föreskrivna kriterierna ska enligt övergångsbestämmelsen vara uppfyllda vid alla barnskyddsanstalter senast inom tre år efter lagens ikraftträdande.

Enligt 60 § 2 mom. i barnskyddslagen ska den föreståndare som ansvarar för vård- och fostringsuppgifter vid anstalten ha behörighet enligt 10 § 4 mom. i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005). Eftersom 10 § 4 mom. i lagen om behörighetsvillkoren för

yrkesutbildad personal inom socialvården gäller föreståndaren vid en barnskyddsanstalt och bestämmelsen har varit gällande sedan den 1 augusti 2005, ska den övergångsbestämmelse som gäller behörighetsvillkoren strykas ur 95 § 1 mom. i barnskyddslagen.

1.2. Lag om ändring av fängelselagen

De bestämmelser i fängelselagen som gäller medtagande av ett barn till en fånge till fängelset ska upphävas och en hänvisning till barnskyddslagen ska istället inkluderas i fängelselagen.

1.3. Lag om ändring av häktningslagen

Den bestämmelse i häktningslagen som gäller medtagande av ett barn till en häktad till fängelset ska upphävas och en hänvisning till barnskyddslagen ska istället inkluderas i häktningslagen.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Lagen om ändring av barnskyddslagen ska inte tillämpas på besvär som anförs över beslut som fattats innan denna lag trätt i kraft eller på ansökningsärenden som redan har inletts vid förvaltningsdomstolen när denna lag träder i kraft. Lagen ska inte heller tillämpas på behandlingen av nämnda ärenden vid en högre besvärinstans med anledning av besvär.

Startandet av verksamheten vid fängelsets familjeavdelning tryggas genom en särskild finansiering. Av denna anledning tillämpas inte barnskyddslagens bestämmelser som avser kostnader, statsandelslagstiftningen eller lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) år 2010 på öppen vård eller vård utom hemmet som barn till fångar och häktade får på fängelsets familjeavdelning.

3. Lagstiftningsordning

Genom denna proposition strävar man efter att tillgodose jämlikhetsprincipen, som enligt 6 § i grundlagen hör till de grundläggande

fri- och rättigheterna, genom att barn och familjer ska behandlas mer jämlikt än förut.

Man har särskilt i varje bestämmelse strävat efter att ta hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna och till förutsättningarna för inskränkning av dessa rättigheter. När det gäller kravet på att regleringen ska vara exakt och noggrant avgränsad har man på det sätt som grundlagsutskottet förutsatt (t.ex. i GrUU 5/1995 rd) särskilt strävat efter att fästa vikt vid att det av varje bestämmelse i lagförslaget tillräckligt tydligt ska framgå vem som har rätt att bruka de befogenheter som avses i bestämmelsen och hur man ska gå till väga vid utövandet av befogenheterna.

Till propositionens syften hör att trygga tillgodoseendet av det barnskydd som barn, unga och deras familjer behöver och i sista hand den subjektiva rätt till oundgänglig omsorg som var och en enligt 19 § 1 mom. i grundlagen garanteras i alla livssituationer. Rätten till liv, som garanteras envar i 7 § 1 mom. i grundlagen, är nära förknippad med den rätt till oundgänglig försörjning och omsorg som garanteras i 19 § 1 mom.

Genom de föreslagna ändringarna strävar man också efter att fullfölja den uppgift som föreskrivs i 19 § 3 mom. i grundlagen, där det bestäms att det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, ska tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

Till de centrala bestämmelser som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna hör utöver de ovan nämnda bestämmelserna också de bestämmelser som gäller rörelsefriheten (9 § 1 mom.) och egendomsskyddet (15 § 1 mom.) samt tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna (22 §).

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid en domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt

21 § 2 mom. ska offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

Ett av de centrala syftena med propositionen är att förbättra klienternas rättsskydd genom att försnabba domstolsbehandlingen. Enligt lagförslaget ska beslutsfattandet angående förlängning av brådskanke placeringar överföras från förvaltningsdomstolarna till de kommunala myndigheterna. Eftersom det är möjligt att anföra besvär över beslut om förlängning av en brådskanke placering hos förvaltningsdomstolen, uppskattas denna ändring av behörigheten inte försvaga parternas rättsskydd. Parternas rättsskydd har också beaktats genom att beslutsfattandet angående brådskanke placeringar har fördelats mellan olika myndigheter. Samma tjänsteinnehavare kan inte fatta beslut både om en brådskanke placering och om förlängning av placeringen.

Enligt lagförslaget ska domstolen inte längre utfärda ett interimistiskt förordnande i anslutning till varje brådskanke placering som görs under den tid ett ärende som gäller omhändertagande är under behandling vid domstolen. Tjänsteinnehavarna är emellertid skyldiga att underrätta domstolen om brådskanke placeringar och om ändringar av platsen för vård utom hemmet, varvid domstolen har möjlighet att vid behov utfärda ett interimistiskt förordnande på eget initiativ. Dessutom ska parternas möjligheter att anhålla om ett interimistiskt förordnande förbättras, så att också högsta förvaltningsdomstolen ska kunna utfärda ett interimistiskt förordnande och så att interimistiska förordnanden även ska kunna användas i ärenden som endast gäller ändring av platsen för vård utom hemmet.

Barnskyddslagen föreslås också innehålla föreskrifter om skyldigheten att göra en föregripande barnskyddsanmälan. Det ska emellertid finnas strikta kriterier för en föregripande barnskyddsanmälan, så att man undviker ogrundade anmälningar. En föregripande barnskyddsanmälan strider inte mot den princip i barnskyddslagen som innebär att barnet först efter sin födelse kan vara klient inom barnskyddet. Genom denna förnyelse förbättras möjligheterna till förhandsplane-

ring av tjänsterna. Dessutom strävar man efter att säkerställa att en sådan bedömning av servicebehovet som föreskrivs i socialvårdslagen ska göras för klienterna i tillräckligt god tid.

I fråga om begränsningarna hänvisar regeringen till den regeringsproposition som gäller saken och till de dokument som utarbetats i anslutning till propositionens behandling vid riksdagen. Enligt lagförslaget ska barn under 12 år inte kunna bli föremål för särskild omsorg. Hälso- och sjukvårdssektorns ansvar betonas genom den precisering som föreslås i 72 § i barnskyddslagen, där det ska bestämmas att särskild omsorg inte får ordnas för barn över 12 år heller ifall hälso- och sjukvårdstjänster lämpar sig att användas istället för särskild omsorg. Dessutom ska man genom lämpliga stödåtgärder inom social- och hälsovården säkerställa att ett barn som är yngre än 12 år får adekvat vård. Tillämpningsområdet för bestämmelserna om begränsning av kontakterna mellan barnet och dess närstående ska utvidgas så att bestämmelserna inte ska gälla bara familje- och anstaltsvård utan all vård utom hemmet. På detta sätt kan barnets ställning tryggas också under eventuella sjukhusvistelser och barnets successiva återgång till hemmet försnabbas efter en vårdperiod utom hemmet.

Enligt propositionen ska placeringen av ett barn hos sin förälder i fängelset ske med stöd av ett sådant beslut om placering som avses i barnskyddslagen. Denna ändring innebär att de barn som bor i fängelset behandlas på ett

jämlikt sätt i förhållande till andra klienter inom barnskyddet. Vidare ska föräldrarnas rätt till information om möjligheten att ta med sig sitt barn till fängelset förbättras genom att Brottsförhållningsmyndighetens personal ska höra till de anmälningsskyldiga inom barnskyddet. Inom barnskyddet kommer man genom en ovan nämnd föregripande barnskyddsanmälan att få information om att en fånge väntar barn. När det gäller bestämmelserna om kommunernas kostnadsansvar är avsikten att bestämmelserna ska styra myndigheterna att bedöma vad som är förenligt med barnets bästa i samband med en placering, så att inte ekonomiska aspekter ska inverka på var barnet placeras eller på hur länge placeringen varar. Det tidiga stöd som ges i fängelserna innebär också att fångarna försätts i en jämlik ställning i förhållande till andra klientfamiljer inom barnskyddet, samt möjliggör att stödåtgärder tillhandahålls för familjen enligt dess behov även efter fängelsevistelsen.

På basis av vad som anförts ovan anser regeringen att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom propositionen dock innehåller en del frågor som är av betydelse med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna, anser regeringen det önskvärt att grundlagsutskottet ombes yttra sig om propositionen.

Med anledning av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av barnskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i barnskyddslagen av den 13 april 2007 (417/2007) 3 §, 10 § 1 mom., 13, 16, 18, 25, 26 och 37 §, 38 § 1—3 mom., 39, 42 och 43 §, 44 § 1 mom., 45 § 2 mom., 46 § 1 mom., 49 och 51 §, 55 § 2 och 4 mom., 61 § 1 mom., 62 § 3 mom., 63 § 2 mom., 64 §, 67 § 1 och 4 mom., 68 § 2 mom., 69 § 1 och 3 mom., 70 § 5 mom., 71 och 72 §, 74 § 1 och 2 mom., 83 §, 85 § 1 mom., 86 § 1 och 2 mom., 89 §, 90 § 1 och 2 mom., 91 § 1 mom., 92 § 1 mom. och 95 § 1 mom., av dem 49 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1390/2007 samt *fogas* till lagen nya 3 a, 13 a, 13 b, 16 a—16 c, 25 a—25 d och 39 a § som följer:

3 §

Barnskydd

Barnskyddet omfattar barn- och familjeinriktat barnskydd.

Det barn- och familjeinriktade barnskyddet innebär att behovet av barnskydd utreds, klientplaner upprättas samt att stödåtgärder inom öppenvården tillhandahålls.

Till det barn- och familjeinriktade barnskyddet hör också brådskande placering och omhändertagande av barn samt därtill ansluten vård utom hemmet och eftervård.

3 a §

Förebyggande barnskydd

För att främja barns och unga personers välfärd tillhandahåller kommunen utöver barnskydd också sådant förebyggande barnskydd som avses i 2 kap. då barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet.

Genom det förebyggande barnskyddet främjas och tryggas barns uppväxt, utveckling och välfärd samt ges stöd i föräldraskapet. Det förebyggande barnskyddet omfattar sådant stöd och särskilt stöd som ges till exempel inom undervisning, ungdomsarbete och dagvård, vid rådgivningsbyråerna för mödravård och barnavård samt inom annan

social- och hälsovård.

Då barnet är klient inom barnskyddet, tillhandahålls sådant stöd som avses i 2 mom. som en del av öppenvården, vården utom hemmet eller eftervården.

10 §

Beaktande av barn i service som riktar sig till vuxna

Barnets behov av vård och stöd ska utredas och barnet garanteras tillräcklig vård och tillräckligt stöd då barnets förälder, vårdnadshavare eller någon annan som svarar för barnets vård och fostran

1) får missbrukarvårds- eller mentalvårdstjänster eller andra social- och hälsovårdstjänster och hans eller hennes förmåga att under denna tid fullt ut svara för barnets vård och fostran anses försvagad,

2) är häktad eller

3) avtjänar ett frihetsstraff.

13 §

Tjänsteinnehavare som beslutar om barnskyddsåtgärder

I ärenden som gäller sådana brådskande placeringar som avses i 38 § 1 mom. och av-

slutande av brådskande placeringar enligt 39 § 1 mom. utövas beslutanderätten av en tjänsteinnehavare som har yrkesmässig behörighet som socialarbetare enligt 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården och som förordnats av det organ som ansvarar för socialvården.

En sådan ledande tjänsteinnehavare inom socialvården som anges i kommunens instruktion och som har den behörighet som avses i 10 § 1 mom. i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal i socialvården (272/2005) eller en annan tjänsteinnehavare som förordnats av den ledande tjänsteinnehavaren och som har den behörighet som avses i 10 § 1 eller 2 mom. eller 3 § i den nämnda lagen ska göra en ansökan eller fatta beslut i ärenden som gäller förlängning av en sådan brådskande placering av barn som avses i 38 § 3 mom., sådant omhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom., sådana ändringar av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. utförs under den tid ett omhändertagande eller en brådskande placering varar och avslutande av omhändertaganden enligt 47 §. En ledande tjänsteinnehavare eller en av denna förordnad tjänsteinnehavare beslutar även om ansökningar som gäller undersökning av barn enligt 28 § samt omhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet enligt 43 § 2 mom.

I de ärenden som avses ovan i 2 mom. ska tjänsteinnehavaren vara någon annan än den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter. En tjänsteinnehavare som har fattat beslut om brådskande placering av barnet i enlighet med 38 § 1 mom. kan inte fatta beslut om förlängning av brådskande placering av barnet.

Föreskrifter om den tjänsteinnehavare som beslutar om begränsningar och begränsande åtgärder finns i 11 kap.

13 a §

Placering av barn på fängelsets familjeavdelning

Den tjänsteinnehavare som anges i 13 § beslutar, efter att ha hört Brottsförvaltningsmyndigheten, om placering av ett barn på fängelsets familjeavdelning hos barnets förälder som är häktad eller avtjänar ett fängelsestraff.

digheten, om placering av ett barn på fängelsets familjeavdelning hos barnets förälder som är häktad eller avtjänar ett fängelsestraff.

13 b §

Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter

För ett barn som är klient inom barnskyddet ska en socialarbetare utses som ansvarar för barnets angelägenheter (socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter). Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska ha yrkesmässig behörighet som socialarbetare enligt 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården.

16 §

Kommun som ansvarar för ordnande av barnskydd

Barnets eller den unga personens hemkommun ansvarar för ordnandet av barnskydd. Om den kommun där barnet eller den unga personen huvudsakligen bor inte är hans eller hennes hemkommun enligt 2 § eller 3 § 1 punkten i lagen om hemkommun (201/1994), ansvarar barnets eller den unga personens boningskommun för ordnandet av barnskydd.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom., ansvarar barnets tillfälliga vistelsekommun för beslutsfattandet om en brådskande placering enligt 38 § 1 mom., om barnets hem- eller boningskommun inte är känd då beslutet fattas eller beslutsfattandet inte kan fördröjas utan att syftet med den brådskande placeringen äventyras. Efter att en brådskande placering har utförts överförs ansvaret för ordnandet av barnskydd till barnets hem- eller boningskommun, där man vid behov fattar beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet enligt 43 § 3 mom., med beaktande av vad som bestäms i 50 och 54 §. Om barnet flyttar från sin hem- eller boningskommun under den tid en brådskande placering varar,

överförs ansvaret för ordnandet av barnskydd inte till den nya boningskommunen förrän den brådskande placeringen har upphört.

Kommunerna kan avtala om att barnskydd ordnas på något annat sätt än vad som bestäms i denna paragraf, om det är förenligt med barnets bästa.

16 a §

Kommun som svarar för barnskyddets kostnader

Barnets hemkommun svarar för barnskyddets kostnader, om inte något annat bestäms någon annanstans i lag.

Om den kommun där barnet eller den unga personen huvudsakligen bor inte är hans eller hennes hemkommun enligt 2 eller 3 § 1 punkten i lagen om hemkommun, svarar barnets eller den unga personens boningskommun för kostnaderna för sådan anstaltsvård eller familjevård som ordnats som en stödåtgärd inom öppenvården, med undantag för sådan anstaltsvård eller familjevård som varar över 14 dygn, för vars kostnader barnets eller den unga personens hemkommun svarar.

Den kommun där behovet av att ordna vård utom hemmet för ett barn har uppkommit svarar för kostnaderna för vården utom hemmet. Den kommun som svarar för kostnaderna för vården utom hemmet svarar också för kostnaderna för eftervården. Om eftervården ordnas till följd av en placering som enligt 75 § 1 mom. ordnats som en stödåtgärd inom öppenvården och som varat över ett halvt år svarar den kommun som är barnets hemkommun då placeringen upphör för kostnaderna för eftervården. Om eftervården enligt 75 § 2 mom. ordnas enligt prövning, svarar för kostnaderna den kommun där beslutet om eftervården fattats.

16 b §

Placeringskommunens ansvar för ordnande av barnskydd

Den kommun där ett barn eller en ung per-

son har placerats genom en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård (placeringskommun) ska i samarbete med den kommun som enligt 16 § 1 mom. eller 17 § ansvarar för ordnandet av barnskydd (placerarkommun) ordna den service och de stödåtgärder för barnet eller den unga personen som behövs för omsorgen eller vården. Placeringskommunen har rätt till ersättning av placerarkommunen för sina kostnader för servicen och stödåtgärder.

Bestämmelser om placeringskommunens skyldighet att i en situation som avses i 1 mom. ordna de hälso- och sjukvårdstjänster som behövs för ett barn eller en ung person som har placerats genom en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård ingår i 14 b § i folkhälsolagen (66/1972) och i 30 a § i lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989). I 24 § i folkhälsolagen och 42 § i lagen om specialiserad sjukvård föreskrivs om ersättning för kostnader för hälso- och sjukvårdstjänster. Bestämmelser om placeringskommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning för ett barn som placerats genom en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård ingår i lagen om grundläggande utbildning och bestämmelser om ersättning för kostnaderna för detta ingår i 41 § i lagen om statsandel för kommunal basservice (/).

16 c §

Kommunernas inbördes ersättningar

När en kommun med stöd av denna lag har ordnat familjevård eller anstaltsvård för någon annan än en sådan kommuninvånare som avses i 14 § i socialvårdslagen, tillämpas 42 § 1 och 3 mom. i den nämnda lagen på kommunernas inbördes ersättningar.

18 §

Förhållande till andra lagar

På verksamhet som kommunen ordnar med stöd av denna lag tillämpas lagen om planering av och statsandel för social- och hälso-

vården (733/1992) samt lagen om statsandel för kommunal basservice (/), om inte något annat föreskrivs genom lag.

25 §

Anmälningsskyldighet

De som är anställda eller innehar ett förtroendeuppdrag hos

- 1) social- och hälsovården,
- 2) undervisningsväsendet,
- 3) ungdomsväsendet,
- 4) polisväsendet,
- 5) Brottsåtgärdsmyndigheten,
- 6) brand- och räddningsväsendet,
- 7) en socialservice- eller hälso- och sjukvårdsproducent,
- 8) en undervisnings- eller utbildningsordnare,
- 9) en församling eller något annat religiöst samfund,
- 10) en enhet som bedriver mottagningsverksamhet för asylsökande,
- 11) en enhet som bedriver nödcentralsverksamhet,
- 12) en enhet som ordnar morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever, eller
- 13) någon annan socialservice- eller hälso- och sjukvårdsproducent

eller de som utför motsvarande uppgifter i uppdragsförhållanden eller som självständiga yrkesutövare samt alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är skyldiga att utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.

Även andra personer än de som avses i 1 mom. kan göra en sådan anmälan, utan hinder av de sekretessbestämmelser som eventuellt gäller dem.

Utän hinder av vad som bestäms i 1 mom. gäller det som särskilt föreskrivs eller bestäms om tystnadsplikten i anslutning till bikt eller annan själavård.

25 a §

Anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet

Den anmälningsskyldighet som avses i 25 § kan också uppfyllas genom att en anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet görs tillsammans med barnet eller barnets förälder, under förutsättning att

- 1) anhållan görs utan dröjsmål och
- 2) den person som enligt 25 § 1 mom. är anmälningsskyldig uppger vilka omständigheter som lett till att anhållan görs.

25 b §

Registerföring

Det organ som ansvarar för socialvården ska föra register över barnskyddsanmälningar och sådana anhållningar om bedömning av barnskyddsbehovet som gjorts istället för barnskyddsanmälningar, samt över deras innehåll.

25 c §

Föregripande barnskyddsanmälan

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett ofött barn omedelbart efter sin födelse kommer att behöva stödåtgärder inom barnskyddet ska de personer som nämns i 25 § 1 mom. före barnets födelse göra en föregripande barnskyddsanmälan.

I brådskande fall ska den jourhavande socialmyndigheten utan dröjsmål bedöma behovet av socialservice för dem som är föremål för en föregripande barnskyddsanmälan. Dessutom kan en bedömning av vilken socialservice som kommer att behövas omedelbart efter barnets födelse göras i samarbete med en socialarbetare inom barnskyddet.

Ett barnskyddsärende och en klientrelation inom barnskyddet inleds efter barnets födelse, i enlighet med vad som bestäms i 26 §.

25 d §

Barnskyddsmyndigheternas anmälningsskyldighet och lämnande av sekretessbelagda uppgifter till polisen

Om barnet flyttar från kommunen medan en utredning av behovet av barnskydd enligt 27 § pågår eller medan barnet annars är klient inom barnskyddet, ska det organ som ansvarar för socialvården utan hinder av sekretessbestämmelserna omedelbart underrätta barnets nya hemkommun eller den boningskommun som avses i 16 § 1 mom. om flyttningen. Även de relevanta handlingar som är nödvändiga för bedömningen av barnskyddsbehovet eller för vidtagandet av barnskyddsåtgärder ska vid behov utan dröjsmål lämnas till den nya hem- eller boningskommunen. Barnets nya hem- eller boningskommun ska fortsätta med utredningen eller andra barnskyddsåtgärder, med beaktande av vad som bestäms i 16 §.

Om ett beslut om brådskande placering eller ändring av platsen för vård utom hemmet fattas när en ansökan om omhändertagande av barnet eller vård utom hemmet redan har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, ska beslutsfattaren omedelbart underrätta förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen om beslutet.

Utöver vad som bestäms i 18 § 2 och 3 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) om rätten och skyldigheten att lämna ut uppgifter till polisen, ska barnskyddsmyndigheterna utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till polisen om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn i sin uppväxtmiljö utsatts för en gärning som är straffbar enligt 20 eller 21 kap. i strafflagen (39/1889) och för vilken det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år.

26 §

Inledande av ett barnskyddsärende och en klientrelation

Ett barnskyddsärende inleds på ansökan eller när en socialarbetare eller någon annan

anställd inom barnskyddet har tagit emot en anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet eller en barnskyddsanmälan eller på något annat sätt fått kännedom om ett barn som eventuellt är i behov av barnskydd.

Efter att ett barnskyddsärende har inletts ska socialarbetaren eller någon annan anställd inom barnskyddet omedelbart bedöma barnets eventuella brådskande behov av barnskydd. Dessutom ska socialarbetaren senast den sjunde vardagen efter att ha mottagit anmälan eller motsvarande information avgöra om en utredning av barnskyddsbehovet enligt 27 § ska inledas med anledning av ärendet eller om ärendet uppenbart är av sådan art att det inte föranleder några åtgärder.

En klientrelation inom barnskyddet inleds när barnskyddsåtgärder vidtas i brådskande ordning eller ett beslut om utredning av barnskyddsbehovet enligt 27 § fattas till följd av att ett sådant barnskyddsärende som avses i 1 mom. har inletts. Socialarbetaren ska i de barnskyddshandlingar som berör barnet göra en anteckning om att en klientrelation inom barnskyddet har inletts samt omedelbart underrätta vårdnadshavaren och barnet om detta, dock med beaktande av vad som bestäms i 11 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

37 §

Placering som stödåtgärd inom öppenvården

Som stödåtgärd inom öppenvården kan ett barn som är yngre än två år placeras på fängelsets familjeavdelning hos sin förälder som är häktad eller avtjänar ett fängelsestraff. För ett barn som är yngre än tre år kan placeringen på familjeavdelningen fortgå om barnets bästa nödvändigtvis kräver det.

Som stödåtgärd inom öppenvården kan ett barn även placeras ensamt för en kort tid. För detta krävs samtycke av barnets vårdnadshavare och av barnet självt, om barnet har fyllt 12 år. Villkoren för en sådan placering är att den behövs för att

- 1) barnets behov av stöd ska kunna bedömas,
- 2) barnet ska kunna rehabiliteras, eller för att

3) tillfällig omsorg om barnet ska kunna ordnas med anledning av att vårdnadshavaren eller någon annan person som svarar för barnets vård och fostran är sjuk, eller av någon annan motsvarande orsak.

37 a §

Allmänna förutsättningar för användning av placering inom öppenvården

Placering av ett barn kan inte användas som stödåtgärd inom öppenvården om förutsättningarna för omhändertagande enligt 40 § är uppfyllda. Placering av ett barn får inte upprepade gånger användas som stödåtgärd inom öppenvården, om inte barnets bästa nödvändigt kräver en ny kortvarig placering.

Om ett barn har fler än en vårdnadshavare och någon av dem inte kan höras på grund av en resa, sjukdom eller någon annan orsak, eller om vårdnadshavarna är oeniga om placeringen, kan barnet placeras ifall den vårdnadshavare hos vilken barnet bor eller med vilken barnet kommer att bo under placeringen samtycker till det och placeringen anses motsvara barnets bästa.

När ett beslut om placering fattas ska målen med placeringen och dess uppskattade längd definieras. Då barnet har placerats i enlighet med 37 § 2 eller 3 mom., ska förutsättningarna för förlängning av placeringen och alternativen till detta bedömas senast tre månader efter att placeringen inleddes. Om placeringen förlängs ska en sådan bedömning göras med tre månaders mellanrum. I samband med bedömningen ska också det eventuella behovet av omhändertagande utredas.

38 §

Brådskande placering av barn

Om ett barn av skäl som nämns i 40 § befinner sig i omedelbar fara eller annars är i behov av brådskande placering och vård utom hemmet, kan barnet i brådskande ordning placeras i familjevård eller anstaltsvård, eller den vård och omsorg barnet behöver ordnas på annat sätt.

Beslut om brådskande placering fattas av

den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 1 mom. Med stöd av ett beslut av denna tjänsteinnehavare kan den brådskande placeringen fortgå i högst 30 dagar.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom., kan en brådskande placering utan särskilt beslut fortgå över 30 dagar, om:

1) den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom. inom 30 dagar efter att den brådskande placeringen inletts gör en ansökan om omhändertagande enligt 43 § 2 mom. till förvaltningsdomstolen, eller

2) ett ärende som gäller omhändertagande av barnet redan har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen då beslutet om brådskande placering av barnet fattas.

Om 30 dagar inte är en tillräckligt lång tid för att behovet av omhändertagande av barnet ska kunna utredas, kan den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 eller 3 mom. fatta beslut om att den brådskande placeringen av barnet ska förlängas med högst 30 dagar, under förutsättning att

1) det inte är möjligt att fatta beslut om behövliga barnskyddsåtgärder utan tilläggsutredningar,

2) nödvändiga tilläggsutredningar inte kan erhållas inom 30 dagar efter att beslutet om brådskande placering fattades och

3) beslutet om fortsatt placering är förenligt med barnets bästa.

39 §

När brådskande placering upphör

När grunden för en brådskande placering har upphört att gälla eller placeringen förfallit i en sådan situation som avses i 2 mom., ska den tjänsteinnehavare som avses i 13 § 1 mom. omedelbart fatta beslut om att den brådskande placeringen ska avslutas.

En brådskande placering förfaller, om inte ett beslut om omhändertagande enligt 43 § 1 mom. har fattats eller en ansökan om omhändertagande enligt 43 § 2 mom. har lämnats till förvaltningsdomstolen inom 30 dagar efter att den brådskande placeringen inleddes eller innan en sådan förlängning av den brådskande placeringen som gjorts enligt

38 § 3 mom. har upphört.

Då ett ärende som gäller omhändertagande eller vård utom hemmet har inletts vid förvaltningsdomstolen, förfaller den brådskande placeringen om

1) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen enligt 83 § ger ett interimistiskt förordnande i ärendet, eller

2) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen meddelar ett beslut i det ansöknings- eller besvärssämålet som gäller omhändertagande eller vård utom hemmet.

39 a §

Utredning av de delaktigas åsikt

Innan ett beslut som gäller en brådskande placering fattas enligt 38 § 1 eller 4 mom. eller 39 § 1 mom. ska det utredas vilken åsikt och uppfattning barnet, föräldrarna och vårdnadshavarna samt andra personer som svarar för barnets vård och fostran har om saken. Utredningen behöver inte göras om den skulle medföra ett sådant dröjsmål i ärendets behandling som skulle orsaka men för barnets hälsa, utveckling eller säkerhet.

42 §

Hörande av delaktiga i ärendet

Innan beslut fattas om omhändertagande av barn och vård utom hemmet enligt 43 § 1—3 mom. eller om avslutande av omhändertagande enligt 47 § 1 mom. ska barnets egen åsikt utredas och barnet ges tillfälle att bli hört enligt 20 §.

Barnets föräldrar, vårdnadshavare och personer som svarar eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran ska ges tillfälle att bli hörda i de ärenden som nämns i 1 mom. på det sätt som föreskrivs i 34 § 1 mom. i förvaltningslagen.

Hörandet får utelämnas, om

1) det kan anses vara motiverat att utelämnas hörandet på grund av att barnet inte har kontakt med den som ska höras och hörandet inte kan antas vara nödvändigt för att ärendet ska kunna utredas,

2) bonings- eller vistelseorten för den som ska höras inte med skäligen åtgärder kan klarläggas, eller

3) hörandet kan medföra allvarlig fara för barnets utveckling eller säkerhet och det anses nödvändigt att utelämnas hörandet för att barnets bästa ska tillgodoses.

En person som av ett skäl som avses i 3 mom. inte har hörts ska dock delges beslutet om omhändertagande av barnet, vård utom hemmet eller avslutande av omhändertagandet, på det sätt som föreskrivs om bevislig delgivning i förvaltningslagen. Skälen till att hörandet utelämnats ska antecknas i de handlingar som gäller barnet.

43 §

Beslut om omhändertagande och vård utom hemmet

Ett beslut om omhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet, om vårdnadshavaren eller ett barn som fyllt 12 år inte motsätter sig omhändertagandet och den därtill anslutna placeringen i vård utom hemmet.

Om barnets vårdnadshavare eller ett barn som fyllt 12 år motsätter sig omhändertagandet eller den därtill anslutna placeringen i vård utom hemmet avgörs ärendet av förvaltningsdomstolen, på ansökan av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har berett ärendet.

Under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar fattas beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har berett ärendet.

44 §

Ansökan till förvaltningsdomstolen

En sådan ansökan om omhändertagande och därtill ansluten placering i vård utom

hemmet som den tjänsteinnehavare som nämns i 43 § 2 mom. gör till förvaltningsdomstolen ska innehålla

1) ett yrkande på att barnet ska omhändertas och placeras i vård utom hemmet, samt grunderna för yrkandet,

2) en sådan klientplan för barnet som avses i 30 §,

3) en utredning om de stödåtgärder inom öppenvården som getts eller erbjudits familjen och barnet,

4) en utredning om kartläggning av barnets närstående nätverk enligt 32 § 1 mom.,

5) en utredning om platsen för vård utom hemmet,

6) en plan för hur barnet och dess närstående ska hålla kontakt,

7) en plan för eller utredning om undersökning av barnets hälsotillstånd enligt 51 §,

8) en utredning om utredandet av de beröras åsikt och hörande enligt 42 §,

9) vid behov expertyttranden, samt

10) eventuella andra utredningar och handlingar som påverkar beslutsfattandet.

45 §

Vårnaden om barn som omhändertagits

Den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom. eller den socialarbetare som avses i 13 § 1 mom. eller föreståndaren för anstalten beslutar om begränsning av kontakten mellan ett omhändertaget barn och dess föräldrar samt övriga barnets närstående personer på det sätt som föreskrivs i 62 och 63 §.

46 §

Beslut om vårnaden om barn under den tid omhändertagandet varar

Under den tid omhändertagandet varar kan föräldrarna avtala om att vårnaden om barnet anförtros båda föräldrarna gemensamt eller den ena föräldern ensam. Avtalet ska fastställas på det sätt som föreskrivs i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt.

En allmän domstol kan fatta beslut om vem som ska anförtros barnets vårdnad eller intressebevakning enligt vad som föreskrivs i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt eller lagen om förmyndarverksamhet.

49 §

Vård utom hemmet

Ett omhändertaget barn kan tillfälligt för högst sex månader även placeras i sina föräldrars eller någon annan vårdnadshavares vård och fostran när barnets återgång till hemmet förbereds efter en placering utom hemmet, eller då det med hänsyn till barnets bästa av något annat skäl är motiverat.

Vård av barn utom hemmet kan ordnas som familje- eller anstaltsvård eller på något annat sätt som motsvarar barnets behov.

Utan hinder av vad som bestäms i 3 mom., kan ett barn placeras på fängelsets familjeavdelning för att vårdas och fostras av sin förälder som är häktad eller avtjänar ett fängelsestraff, tills barnet fyller två år. För ett barn som är yngre än tre år kan placeringen på familjeavdelningen fortgå om barnets bästa nödvändigtvis kräver det.

51 §

Undersökning av barnets hälsotillstånd

Barnets hälsotillstånd ska undersökas i samband med en placering i vård utom hemmet, om det inte tidigare varit möjligt att undersöka barnets hälsotillstånd eller det av någon annan anledning inte finns tillgång till tillräcklig information för ordnande av barnets vård under den tid vården utom hemmet varar.

55 §

Dispositionsmedel

Utöver det ekonomiska stöd som nämns i 1 mom. ska dispositionsmedel varje kalen-

dermånad ställas till barnets eller den unga personens förfogande för personliga behov, med beaktande av barnets ålder och uppväxtmiljö, enligt följande:

1) för barn under 15 år ett belopp som motsvarar barnets individuella behov och

2) för barn eller unga personer som har fyllt 15 år minst ett belopp som motsvarar en tredjedel av det underhållsstöd som enligt 9 § i lagen om underhållsstöd (580/2008) ska betalas för ett barn.

Barnets placeringsplats ska föra bok över utbetalningen av de dispositionsmedel som getts till barnet. Bokföringen ska årligen sändas till den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter för kännedom.

61 §

Bestämmelsernas tillämpningsområde

De begränsningar som avses i 62 och 63 § i detta kapitel kan tillgripas under den tid sådana placeringar som avses i 49 § varar. De begränsande åtgärder som avses i 64—74 § kan tillgripas endast inom sådan vård utom hemmet som ordnas som anstaltsvård. Sådan särskild omsorg som avses i 71 § kan ordnas för barn som fyllt 12 år.

62 §

Begränsning av kontakterna

Under de förutsättningar som nämns i 1 mom. behöver barnets vistelseort inte röjas för barnets föräldrar eller vårdnadshavare.

63 §

Beslut om begränsning av kontakterna

Ett beslut om begränsning av kontakterna fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., efter att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter

berett ärendet. I ärenden som gäller bråds-kande placering av barn och vid behov i andra bråds-kande situationer fattas beslutet av den socialarbetare som avses i 13 § 1 mom. Ett beslut om en sådan kortvarig begränsning som enligt 62 § 1 och 2 mom. gäller i högst 30 dygn kan dock fattas också av föreståndaren för en barnskyddsanstalt. Om det finns behov av att förlänga begränsningen eller om det redan från början finns behov av att bestämma att begränsningen ska gälla i mer än 30 dygn, fattas beslutet av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., efter att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet. Begränsningen av kontakterna ska avslutas så snart den inte längre behövs med hänsyn till 62 § 1 mom.

64 §

Allmänna förutsättningar för bruk av begränsande åtgärder

Under sådan vård utom hemmet som ordnas i form av anstaltsvård får begränsande åtgärder med stöd av 65—73 § riktas mot barnet endast i den utsträckning som nödvändigtvis krävs för att syftet med beslutet om vård utom hemmet ska uppnås eller barnets egen eller någon annans hälsa eller säkerhet ska tryggas eller något annat intresse som anges i de nämnda bestämmelserna ska tillgodoses. Åtgärderna ska genomföras så tryggt som möjligt och med respekt för barnets människovärde.

67 §

Granskning av egendom och försändelser. Kvarhållande av försändelser

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn innehar ämnen eller föremål som avses i 65 § 1 mom. eller barnets vistelseort i bråds-kande ordning måste utredas för att syftet med vården utom hemmet ska uppnås, får de utrymmen som barnet förfogar över eller den egendom som barnet innehar granskas.

Den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter har dessutom

rätt att av särskilda skäl besluta att ett sådant meddelande eller en sådan försändelse som avses i 2 mom. antingen helt eller delvis ska undanhållas barnet, om innehållet i meddelandet eller försändelsen med hänsyn till omständigheterna som helhet med fog kan bedömas utgöra ett allvarligt hot mot barnets eller någon annans liv, hälsa, säkerhet eller utveckling. Försändelsen ska utan dröjsmål tillställas den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter för att denne ska fatta beslut i ärendet. För beslutsfattandet får socialarbetaren läsa ett brev eller ett annat förtroligt meddelande.

68 §

Fasthållande

Den som hållit fast ett barn ska lämna en skriftlig rapport om det till föreståndaren för anstalten. När det är föreståndaren som hållit fast ett barn ska rapporten lämnas till den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter.

69 §

Begränsning av rörelsefriheten

Ett barn får, om det är nödvändigt för barnets omsorg och motsvarar barnets bästa, för viss tid förbjudas att avlägsna sig från anstaltens område, anstalten eller en viss bostadsenhets lokaler, om

1) beslutet om vård utom hemmet har fattats på grund av att barnet allvarligt har äventyrat sin hälsa eller utveckling genom att använda rusmedel, begå en brottslig gärning som inte kan anses vara ringa eller något annat därmed jämförbart beteende, eller

2) barnet under sin vistelse i anstalten beter sig på ett sätt som nämns i 1 punkten, eller

3) begränsningen i övrigt behövs med avseende på vården eller omsorgen om barnet för att skydda barnet mot ett beteende som allvarligt skadar honom eller henne.

Föreståndaren för anstalten eller en person inom anstaltens vård- och fostringspersonal

som förordnats av föreståndaren får besluta om en begränsning som sammanlagt gäller i högst sju dygn. Beslut om en längre begränsning som gäller i sammanlagt högst 30 dygn fattas av den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter. Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska utan dröjsmål underrättas om saken för att denne ska fatta beslut i ärendet.

70 §

Isolering

Föreståndaren för anstalten eller en person inom anstaltens vård- och fostringspersonal som förordnats av föreståndaren ska omedelbart underrätta den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter om isoleringen eller om att isoleringen förlängts.

71 §

Särskild omsorg

Med särskild omsorg avses sådan särskild, multiprofessionell vård och omsorg som ordnas vid en barnskyddsanstalt för ett barn som fyllt 12 år i vård utom hemmet och under vilken barnets rörelsefrihet kan inskränkas på det sätt som anges i 72 och 73 § i den utsträckning som vården och omsorgen om barnet förutsätter.

72 §

Ordande av särskild omsorg

Om ett barns synnerligen viktiga enskilda intresse nödvändigt kräver det, kan för barnet under tiden för vård utom hemmet ordnas särskild omsorg för att bryta ett svårt rusmedelsmissbruk eller gravt brottsligt beteende, eller när barnets eget beteende allvarligt äventyrar barnets liv, hälsa eller utveckling på något annat sätt. Syftet med den särskilda omsorgen är att bryta ett beteende som ska-

dar barnet självt och att möjliggöra helhetsinriktad omsorg som kommer barnet till del. En ytterligare förutsättning är att det med beaktande av barnets behov av vård och omsorg inte är möjligt att ordna vården utom hemmet på något annat sätt och att hälso- och sjukvårdstjänster inte lämpar sig för syftet istället för särskild omsorg.

Ett beslut om inledande eller förlängning av särskild omsorg fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 eller 3 mom., sedan den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet. Beslutet ska grunda sig på en multiprofessionell bedömning av barnets situation som gjorts med avseende på ordnandet av särskild omsorg och som baserar sig på expertis inom fostran, socialarbete, psykologi och medicin.

Särskild omsorg kan ordnas i högst 30 dygn. Tiden räknas från det att den särskilda omsorgen de facto inleds. Beslutet om ordnande av särskild omsorg förfaller om verkställigheten inte har kunnat inledas inom 90 dygn från det att beslutet fattades. Den särskilda omsorgen kan av synnerligen vägande skäl förlängas med högst 60 dygn, om ordnandet av vården av barnet utom hemmet alltjämt nödvändigt kräver det på de grunder som anges i 1 mom. Den särskilda omsorgen ska omedelbart avslutas om den visar sig vara verkningslös med avseende på uppnåendet av målen för den eller när behov av den inte längre finns. Beslut om avslutande av den särskilda omsorgen fattas av den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter.

74 §

Anteckningar om begränsande åtgärder. Inverkan på klientplanen och planen för vård och fostran

För tryggnad av uppföljningen och övervakningen av bruket av sådana begränsande åtgärder som avses i 65—70 § ska barnskyddsanstalten på behörigt sätt göra anteckningar om de begränsande åtgärder som den har vidtagit. Anteckningarna ska omfatta en beskrivning av den begränsande åtgärden,

grunden för åtgärden och hur länge den varat, namnet på den som har fattat beslut om åtgärden, genomfört den i praktiken och närvarat vid genomförandet, samt vid behov de särskilda skäl som avses i 66 § 1 mom. och 67 § 3 mom. Vidare ska åtgärdens eventuella inverkan på planen för vård och fostran nämnas. Anteckningarna ska också innefatta ett omnämnande av på vilket sätt barnet har hörts före beslutet om den begränsande åtgärden fattats eller åtgärden genomförts, samt av barnets åsikt om saken. Anteckningarna ska månatligen sändas till den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter för kännedom. Närmare bestämmelser om anteckningarnas innehåll kan vid behov utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Då barnets klientplan ses över ska det särskilt bedömas hur syftet med de begränsande åtgärder som riktats mot barnet har uppnåtts och hur de inverkar på klientplanen. Om det yppar sig ett behov av att omedelbart se över klientplanen, ska föreståndaren för anstalten eller en person inom anstaltens vård- och fostringspersonal som förordnats av föreståndaren utan dröjsmål underrätta den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter om saken.

83 §

Interimistiskt förordnande

Då ett ärende som gäller omhändertagande av ett barn eller vård utom hemmet har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, kan den domstol som behandlar ärendet på eget initiativ eller på yrkande av barnet eller barnets förälder eller vårdnadshavare ge ett interimistiskt förordnande om barnets vistelseort och om hur barnets vård och fostran ska ordnas under domstolsbehandlingen. Om ärendet inte kan vänta kan förordnandet ges utan att parterna hörs.

Det interimistiska förordnandet gäller till dess att

1) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen meddelar ett beslut i det ärende som gäller omhändertagandet,

2) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen återkallar eller ändrar det interimistiska förordnandet, eller

3) ett beslut om brådskande placering av barnet fattas enligt 38 § under den tid det interimistiska förordnandet gäller.

85 §

Förvaltningsdomstolens domförhet

En lagfaren ledamot av förvaltningsdomstolen kan för förvaltningsdomstolens del fatta beslut i ett ärende som gäller

1) beviljande av tillstånd för undersökning av barn enligt 28 §, eller

2) meddelande av ett interimistiskt förordnande enligt 83 §.

86 §

Hörande av barn i förvaltningsdomstolen

Ett barn kan personligen höras vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, om barnet ber om det eller ger sitt samtycke till det. I samband med hörandet får barnet inte delges sådan information som allvarligt kan äventyra barnets hälsa eller utveckling. Ett barn under 12 år kan höras personligen endast om det är nödvändigt för att ärendet ska kunna avgöras och det bedöms att hörandet inte medför betydande skada för barnet.

Domstolen ska i första hand genomföra det personliga hörandet av barnet så att endast en eller flera domstolsledamöter och barnet är närvarande, om detta förfarande är nödvändigt för att skydda barnet eller för att barnets självständiga åsikt med säkerhet ska kunna klarläggas. Parterna och den myndighet som gjort ansökan eller fattat beslutet ska ges tillfälle att bekanta sig med det rättegångsmaterial som upprättats eller spelats in vid hörandet och uttrycka sin åsikt om dess innehåll. Parternas rätt till information kan begränsas om det är nödvändigt för att skydda barnet eller för att trygga något annat synnerligen viktigt intresse som berör barnet.

89 §

Rätt att söka ändring

Barnets förälder och vårdnadshavare samt den som svarar eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran får var för sig söka ändring i ett ärende som gäller

1) en sådan brådskande placering som avses i 38 § 1 mom.,

2) sådan förlängning av en brådskande placering som avses i 38 § 3 mom.,

3) sådant omhändertagande samt därtill anknuten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,

4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar, samt

5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §.

I ett ärende som gäller en sådan placering som enligt 37 § ordnas som en stödåtgärd inom öppenvården får ändring sökas av barnets vårdnadshavare samt av den förälder vars boende med barnet beslutet gäller.

I ett ärende som gäller sådan begränsning av kontakter som avses i 63 § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare samt av den vars kontakter till barnet har begränsats genom beslutet.

I ett ärende som gäller sådana begränsande åtgärder som avses i 65 §, 67 § 4 mom., 69, 70 och 72 § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare.

Utöver vad som bestäms i 1—4 mom., får ett barn som fyllt tolv år särskilt söka ändring i barnskyddsärenden som gäller barnet självt.

I övrigt gäller i fråga om rätten att söka ändring och föra talan det som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

90 §

Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen

I ett beslut av en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården får ändring sökas genom besvär direkt hos förvaltningsdomstolen, i enlighet

med vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen, då ärendet gäller

1) en sådan brådskande placering som avses i 38 § 1 mom.,

2) sådan förlängning av en brådskande placering som avses i 38 § 3 mom.,

3) sådant omhändertagande samt därtill anknuten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,

4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar,

5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §,

6) sådan begränsning av kontakter som avses i 63 §,

7) sådant omhändertagande av ämnen och föremål som avses i 65 §,

8) sådant undanhållande av en försändelse som avses i 67 § 4 mom.,

9) sådan begränsning av rörelsefriheten som avses i 69 §,

10) sådan isolering som avses i 70 §, samt

11) sådan särskild omsorg som avses i 72 §.

I ett beslut som någon annan än en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården har fattat i ärenden som gäller begränsningar och begränsande åtgärder får ändring sökas på det sätt som föreskrivs i 1 mom. Besvär ska anföras inom 30 dagar från delfäendet av beslutet.

91 §

Verkställighet av beslut som inte vunnit laga kraft

Beslut om omhändertagande av barn och avslutande av omhändertagande, vård utom hemmet, brådskande placering, begränsning av kontakter samt sådana begränsande åtgärder som avses i 89 § 4 mom. kan verkställas genast trots överklagande, om verkställigheten inte kan uppskjutas utan att barnets hälsa eller utveckling äventyras och en myndighet eller domstol förordnat att beslutet ska verkställas omedelbart.

92 §

Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen

I förvaltningsdomstolens beslut som gäller omhändertagande av barn och vård utom hemmet enligt 43 §, avslutande av omhändertagande enligt 47 §, begränsning av kontakter enligt 63 §, beviljande av tillstånd till undersökning av barn enligt 28 §, tryggande av försörjning och boende enligt 35 §, sådan eftervård som avses i 75 och 76 §, ett sådant förbud som avses i 81 § 5 mom. eller fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan kommunerna enligt 16, 16 a och 16 b § får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I förvaltningsdomstolens beslut som gäller fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan kommunerna enligt 16, 16 a och 16 b § får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd i ärendet.

95 §

Övergångsbestämmelser

De kriterier som föreskrivs i 59 § 1 mom. för det högsta antalet barn som samtidigt får vårdas vid en bostadsenhet som hör till en barnskyddsanstalt och de kriterier som föreskrivs i 59 § 2 mom. för det minsta antalet anställda per bostadsenhet som hör till en barnskyddsanstalt tillämpas på alla barnskyddsanstalter senast inom 3 år efter lagens ikraftträdande.

Denna lag träder i kraft den 20 . 16 a—16 c och 18 § samt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) tillämpas på verksamhet som ordnas genom ett beslut som avses i 13 a § först från och med den 1 januari 2011.

Denna lag tillämpas inte på

1) besvär som anföras över beslut som fat-

tats innan denna lag trätt i kraft,

2) ansökningsärenden som har inletts vid förvaltningsdomstolen när denna lag träder i kraft, eller på

3) behandlingen av sådana ärenden som _____

avses i 1 och 2 punkten vid en högre besvär- instans med anledning av besvär.

Åtgärder som verkställigheten av lagen kräver får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 4 och 20 kap. i fängelselagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i fängelselagen av den 23 september 2005 (767/2005) 4 kap. 11 § 2 mom. och
 20 kap. 9 § 1 mom. 2 punkten, samt
ändras 4 kap. 10 § som följer:

4 kap.

fånge i fängelse och angående ordnandet av
 barnets vård gäller det som föreskrivs i barn-
 skyddslagen (417/2007).

Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset

10 §

Denna lag träder i kraft den _____

20 .

Placering av barn till en fånge i fängelse

Angående placeringen av ett barn till en _____

3.

Lag**om ändring av 2 kap. 5 § i häktningsslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i häktningsslagen av den 23 september 2005 (768/2005) 2 kap. 5 § som följer:

2 kap.	häktad i fängelse och angående ordnandet av barnets vård gäller det som föreskrivs i barnskyddslagen (417/2007).
Ankomst till ett fängelse	

5 §

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Placering av barn till en häktad i fängelse

Angående placeringen av ett barn till en _____

Helsingfors den 16 oktober 2009

Republikens President**TARJA HALONEN**Omsorgsminister *Paula Risikko*

*Bilaga
Parallelltexter*

1.

Lag

om ändring av barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i barnskyddslagen av den 13 april 2007 (417/2007) 3 §, 10 § 1 mom., 13, 16, 18, 25, 26 och 37 §, 38 § 1—3 mom., 39, 42 och 43 §, 44 § 1 mom., 45 § 2 mom., 46 § 1 mom., 49 och 51 §, 55 § 2 och 4 mom., 61 § 1 mom., 62 § 3 mom., 63 § 2 mom., 64 §, 67 § 1 och 4 mom., 68 § 2 mom., 69 § 1 och 3 mom., 70 § 5 mom., 71 och 72 §, 74 § 1 och 2 mom., 83 §, 85 § 1 mom., 86 § 1 och 2 mom., 89 §, 90 § 1 och 2 mom., 91 § 1 mom., 92 § 1 mom. och 95 § 1 mom., av dem 49 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1390/2007 samt *fogas* till lagen nya 3 a, 13 a, 13 b, 16 a—16 c, 25 a—25 d och 39 a § som följer:

Gällande lydelse

3 §

Barnskydd

Barnskydd är barn- och familjeinriktat barnskydd. Dessutom ordnar kommunen förebyggande barnskydd enligt 2 kap. för att främja barns och unga personers välfärd.

Det barn- och familjeinriktade barnskyddet består av utredning av behovet av barnskydd, stödåtgärder inom öppenvården, brådskanke placering och omhändertagande av barn samt därtill ansluten vård utom hemmet och eftervård.

Föreslagen lydelse

3 §

Barnskydd

Barnskyddet omfattar barn- och familjeinriktat barnskydd.

Det barn- och familjeinriktade barnskyddet innebär att behovet av barnskydd *utreds, klientplaner upprättas* samt att stödåtgärder inom öppenvården *tillhandahålls*.

Till det barn- och familjeinriktade barnskyddet hör *också* brådskanke placering och omhändertagande av barn samt därtill ansluten vård utom hemmet och eftervård.

3 a §

Förebyggande barnskydd

För att främja barns och unga personers välfärd tillhandahåller kommunen *utöver barnskydd* också sådant förebyggande barnskydd som avses i 2 kap. då barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet.

Genom det förebyggande barnskyddet främjas och tryggas barns uppväxt, utveck-

3 § 3 mom.

Genom förebyggande barnskydd främjas och tryggas barns uppväxt, utveckling och

välfärd samt ges stöd i föräldraskapet. Förebyggande barnskydd är även särskilt stöd som ges inom ramen för kommunens andra tjänster, såsom vid rådgivningsbyråerna för mödravård och barnavård samt inom annan hälsovård, dagvård, undervisning och ungdomsarbete då barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet.

ling och välfärd samt ges stöd i föräldraskapet. Det förebyggande barnskyddet omfattar sådant stöd och särskilt stöd som ges till exempel inom undervisning, ungdomsarbete och dagvård, vid rådgivningsbyråerna för mödravård och barnavård samt inom annan social- och hälsovård.

Då barnet är klient inom barnskyddet, tillhandahålls sådant stöd som avses i 2 mom. som en del av öppenvården, vården utom hemmet eller eftervården.

10 §

Beaktande av barn i service som riktar sig till vuxna

Om en vuxen får social- och hälsovårdsservice, i synnerhet vård på grund av rusmedelsmissbruk eller mentalvårdstjänster, och hans eller hennes förmåga att samtidigt fullt ut svara för barnets vård och fostran därvid anses försvagad eller om en vuxen avtjänar ett frihetsstraff och har ett barn i sin vård och fostran, skall även barnets behov av vård och stöd utredas och tryggas.

10 §

Beaktande av barn i service som riktar sig till vuxna

Barnets behov av vård och stöd ska utredas och barnet garanteras tillräcklig vård och tillräckligt stöd då barnets förälder, vårdnadshavare eller någon annan som svarar för barnets vård och fostran

1) får missbrukarvårds- eller mentalvårdstjänster eller andra social- och hälsovårdstjänster och hans eller hennes förmåga att under denna tid fullt ut svara för barnets vård och fostran anses försvagad,

2) är häktad eller

3) avtjänar ett frihetsstraff.

13 §

Tjänsteinnehavare som beslutar om barnskyddsåtgärder

I ärenden som gäller omhändertagande samt vård utom hemmet enligt 43 § 1 mom., upphörande av omhändertagande enligt 47 § samt inledande och förlängning av särskild omsorg enligt 72 § 2 mom. utövas beslutanderätten av en ledande tjänsteinnehavare inom socialvården som bestäms enligt kommunens instruktion och som har den behörighet som avses i 10 § 1 mom. i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005). En ledande tjänsteinnehavare kan även för-

13 §

Tjänsteinnehavare som beslutar om barnskyddsåtgärder

I ärenden som gäller sådana brådskande placeringar som avses i 38 § 1 mom. och avslutande av brådskande placeringar enligt 39 § 1 mom. utövas beslutanderätten av en tjänsteinnehavare som har yrkesmässig behörighet som socialarbetare enligt 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården och som förordnats av det organ som ansvarar för socialvården.

En sådan ledande tjänsteinnehavare inom socialvården som anges i kommunens in-

Gällande lydelse

ordna en annan tjänsteinnehavare som har den behörighet som avses i 10 § 1 eller 2 mom. eller 3 § i den nämnda lagen att utöva beslutanderätt. Denne får inte vara den i 3 mom. avsedda tjänsteinnehavare som ansvarar för barnets angelägenheter. En ledande tjänsteinnehavare eller en av denna förordnad tjänsteinnehavare beslutar även om ansökningar som gäller undersökning av barn enligt 28 § samt omhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet enligt 43 § 2 mom.

Beslutanderätt enligt 38 och 39 § i ärenden som gäller brådskande placering och begräsning av kontakter enligt 63 § 2 mom. i brådskande fall utövas av en tjänsteinnehavare som förordnas av det organ som ansvarar för socialvården och som har yrkesmässig behörighet som socialarbetare enligt 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården.

Föreslagen lydelse

struktion och som har den behörighet som avses i 10 § 1 mom. i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal i socialvården (272/2005) eller en annan tjänsteinnehavare som förordnats av den ledande tjänsteinnehavaren och som har den behörighet som avses i 10 § 1 eller 2 mom. eller 3 § i den nämnda lagen ska göra en ansökan eller fatta beslut i ärenden som gäller *förlängning av en sådan brådskande placering av barn som avses i 38 § 3 mom.*, sådant omhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom., sådana ändringar av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. utförs under den tid ett omhändertagande eller en brådskande placering varar och avslutande av omhändertaganden enligt 47 §. En ledande tjänsteinnehavare eller en av denna förordnad tjänsteinnehavare beslutar även om ansökningar som gäller undersökning av barn enligt 28 § samt omhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet enligt 43 § 2 mom.

I de ärenden som avses ovan i 2 mom. ska tjänsteinnehavaren vara någon annan än den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter. *En tjänsteinnehavare som har fattat beslut om brådskande placering av barnet i enlighet med 38 § 1 mom. kan inte fatta beslut om förlängning av brådskande placering av barnet.*

Föreskrifter om den tjänsteinnehavare som beslutar om begränsningar och begränsande åtgärder finns i 11 kap.

13 a §

Placering av barn på fängelsets familjeavdelning

Den tjänsteinnehavare som anges i 13 § beslutar, efter att ha hört Brottsåtgärdsmyndigheten, om placering av ett barn på fängelsets familjeavdelning hos barnets förälder som är häktad eller avtjänar ett fängelsestraff.

13 § 3 mom.

För ett barn som är klient inom barnskyddet skall utses en socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter (*socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter*). Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter skall ha yrkesmässig behörighet som socialarbetare enligt 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården.

16 §

Kommun som ansvarar för ordnande av barnskydd

Beträffande kommunens skyldighet att ordna barnskydd gäller 14 § och 15 § 1 mom. i socialvårdslagen. Bestämmelserna i 15 § 2 mom. samt 42 § 1 och 3 mom. tillämpas även på familjevård och anstaltsvård som ordnas med stöd av denna lag. Utan hinder av vad som här föreskrivs skall den kommun där behovet av att omhänderta barnet och ordna vård utom hemmet har uppstått svara för att vården av barnet utom hemmet ordnas samt för kostnaderna för detta. Den kommun som har varit ansvarig för att ordna vård utom hemmet är skyldig att ordna den eftervård som avses i 12 kap.

13 b §

Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter

För ett barn som är klient inom barnskyddet ska en socialarbetare utses som ansvarar för barnets angelägenheter (*socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter*). Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska ha yrkesmässig behörighet som socialarbetare enligt 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården.

16 §

Kommun som ansvarar för ordnande av barnskydd

Barnets eller den unga personens hemkommun ansvarar för ordnandet av barnskydd. Om den kommun där barnet eller den unga personen huvudsakligen bor inte är hans eller hennes hemkommun enligt 2 § eller 3 § 1 punkten i lagen om hemkommun (201/1994), ansvarar barnets eller den unga personens boningskommun för ordnandet av barnskydd.

Utän hinder av vad som bestäms i 1 mom., ansvarar barnets tillfälliga vistelsekommun för beslutsfattandet om en brådskande placering enligt 38 § 1 mom., om barnets hem- eller boningskommun inte är känd då beslutet fattas eller beslutsfattandet inte kan fördröjas utan att syftet med den brådskande placeringen äventyras. Efter att en brådskande placering har utförts överförs ansvaret för ordnandet av barnskydd till barnets hem- eller boningskommun, där man vid behov fattar beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet enligt 43 § 3 mom., med beaktande av vad som bestäms i 50 och 54 §. Om barnet flyttar från sin hem- eller boningskommun under den tid en brådskande placering varar, överförs ansvaret för ordnandet av barnskydd inte till den nya boningskommunen förrän den brådskande placeringen har upphört.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Kommunerna kan avtala om att barnskydd ordnas på något annat sätt än vad som bestäms i denna paragraf, om det är förenligt med barnets bästa.

16 a §

Kommun som svarar för barnskyddets kostnader

Barnets hemkommun svarar för barnskyddets kostnader, om inte något annat bestäms någon annanstans i lag.

Om den kommun där barnet eller den unga personen huvudsakligen bor inte är hans eller hennes hemkommun enligt 2 eller 3 § 1 punkten i lagen om hemkommun, svarar barnets eller den unga personens bostadskommun för kostnaderna för sådan anstaltsvård eller familjevård som ordnats som en stödåtgärd inom öppenvården, med undantag för sådan anstaltsvård eller familjevård som varar över 14 dygn, för vars kostnader barnets eller den unga personens hemkommun svarar.

Den kommun där behovet av att ordna vård utom hemmet för ett barn har uppkommit svarar för kostnaderna för vården utom hemmet. Den kommun som svarar för kostnaderna för vården utom hemmet svarar också för kostnaderna för eftervården. Om eftervården ordnas till följd av en placering som enligt 75 § 1 mom. ordnats som en stödåtgärd inom öppenvården och som varat över ett halvt år svarar den kommun som är barnets hemkommun då placeringen upphör för kostnaderna för eftervården. Om eftervården enligt 75 § 2 mom. ordnas enligt prövning, svarar för kostnaderna den kommun där beslutet om eftervården fattats.

16 b §

Placeringskommunens ansvar för ordnande av barnskydd

16 § 2 och 3 mom.

Den kommun, där ett barn eller en ung person är placerad genom en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård (*placeringskommun*),

Den kommun där ett barn eller en ung person har placerats genom en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård (*placeringskommun*)

skall i samarbete med den enligt 1 mom. eller 17 § ansvariga kommunen (*placerarkommun*) ordna den service och de stödåtgärder för barnet eller den unga personen som behövs för omsorgen eller vården. Placeringskommunen har rätt till ersättning av placerarkommunen för sina kostnader för servicen och stödåtgärderna.

Bestämmelser om placeringskommunens skyldighet att i en i 2 mom. avsedd situation ordna de hälsovårdstjänster som behövs för ett barn eller en ung person som placerats som en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård ingår i 14 b § i folkhälsolagen (66/1972) och i 30 a § i lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989). I 24 § i folkhälsolagen och 42 § i lagen om specialiserad sjukvård föreskrivs om ersättning för kostnader för hälsovårdstjänster. Bestämmelser om placeringskommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning för ett barn som placerats som en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård ingår i lagen om grundläggande utbildning och om ersättning för kostnaderna för detta i 50 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998).

ska i samarbete med den kommun som enligt 16 § 1 mom. eller 17 § ansvarar för ordnandet av barnskydd (*placerarkommun*) ordna den service och de stödåtgärder för barnet eller den unga personen som behövs för omsorgen eller vården. Placeringskommunen har rätt till ersättning av placerarkommunen för sina kostnader för servicen och stödåtgärderna.

Bestämmelser om placeringskommunens skyldighet att i en situation som avses i 1 mom. ordna de hälso- och sjukvårdstjänster som behövs för ett barn eller en ung person som har placerats genom en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård ingår i 14 b § i folkhälsolagen (66/1972) och i 30 a § i lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989). I 24 § i folkhälsolagen och 42 § i lagen om specialiserad sjukvård föreskrivs om ersättning för kostnader för hälso- och sjukvårdstjänster. Bestämmelser om placeringskommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning för ett barn som placerats genom en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård ingår i lagen om grundläggande utbildning och bestämmelser om ersättning för kostnaderna för detta ingår i 41 § i lagen om statsandel för kommunal basservice (/).

16 c §

Kommunernas inbördes ersättningar

När en kommun med stöd av denna lag har ordnat familjevård eller anstaltsvård för någon annan än en sådan kommuninvånare som avses i 14 § i socialvårdslagen, tillämpas 42 § 1 och 3 mom. i den nämnda lagen på kommunernas inbördes ersättningar.

18 §

Förhållande till andra lagar

På verksamhet som kommunen ordnar med stöd av denna lag tillämpas lagen om planering av och statsandel för social- och

18 §

Förhållande till andra lagar

På verksamhet som kommunen ordnar med stöd av denna lag tillämpas lagen om planering av och statsandel för social- och

Gällande lydelse

hälsovården (733/1992), om inte något annat föreskrivs genom lag.

25 §

Anmälningsskyldighet

De som är anställda eller innehar ett för-
troendeuppdrag inom social- och hälsovården, undervisningsväsendet, ungdomsväsendet, polisväsendet, en församling eller något annat religiöst samfund och de som är anställda hos en annan producent av socialservice eller hälsovårdsservice, utbildningsanordnare eller en enhet som bedriver mottagningsverksamhet för asylsökande eller nödcentralsverksamhet eller morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever samt yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är skyldiga att utan dröjsmål och utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått vetskap om ett barn vars behov av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller eget beteende förutsätter att behovet av barnskydd utreds.

Även en annan än en i 1 mom. avsedd person kan göra en sådan anmälan utan hinder av sekretessbestämmelser som eventuellt gäller honom.

Utän hinder av 1 mom. gäller vad som föreskrivs eller bestäms särskilt om skyldighet att iaktta sekretess gällande bikt eller annan själavård.

Det organ som ansvarar för socialvården skall föra register över barnskyddsanmälningar och deras innehåll.

Föreslagen lydelse

hälsovården (733/1992) *och lagen om statsandel för kommunal basservice (/)*, om inte något annat föreskrivs genom lag.

25 §

Anmälningsskyldighet

De som är anställda eller innehar ett för-
troendeuppdrag hos

1) social- och hälsovården,

2) undervisningsväsendet,

3) ungdomsväsendet,

4) polisväsendet,

5) *Brottsåtgärdsmyndigheten*,

6) *brand- och räddningsväsendet*,

7) en socialservice- eller hälso- och sjukvårdsproducent,

8) en undervisnings- eller utbildningsanordnare,

9) en församling eller något annat religiöst samfund,

10) en enhet som bedriver mottagningsverksamhet för asylsökande,

11) en enhet som bedriver nödcentralsverksamhet,

12) en enhet som ordnar morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever, eller

13) någon annan socialservice- eller hälso- och sjukvårdsproducent

eller de som utför motsvarande uppgifter i uppdragsförhållanden eller som självständiga yrkesutövare samt alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är skyldiga att utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.

Även andra personer än de som avses i 1 mom. kan göra en sådan anmälan, utan hinder av de sekretessbestämmelser som eventuellt gäller dem.

Utän hinder av vad som bestäms i 1 mom. gäller det som särskilt föreskrivs eller bestäms om tystnadsplikten i anslutning till bikt eller annan själavård.

25 a §

Anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet

Den anmälningsskyldighet som avses i 25 § kan också uppfyllas genom att en anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet görs tillsammans med barnet eller barnets förälder, under förutsättning att

- 1) anhållan görs utan dröjsmål och*
- 2) den person som enligt 25 § 1 mom. är anmälningsskyldig uppger vilka omständigheter som lett till att anhållan görs.*

25 b §

Registerföring

Det organ som ansvarar för socialvården ska föra register över barnskyddsanmälningar och sådana anhållningar om bedömning av barnskyddsbehovet som gjorts istället för barnskyddsanmälningar, samt över deras innehåll.

25 c §

Föregripande barnskyddsanmälan

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett ofött barn omedelbart efter sin födelse kommer att behöva stödåtgärder inom barnskyddet ska de personer som nämns i 25 § 1 mom. före barnets födelse göra en föregripande barnskyddsanmälan.

I brådskande fall ska den jourhavande socialmyndigheten utan dröjsmål bedöma behovet av socialservice för dem som är föremål för en föregripande barnskyddsanmälan. Dessutom kan en bedömning av vilken socialservice som kommer att behövas omedelbart efter barnets födelse göras i samarbete med en socialarbetare inom barnskyddet.

Ett barnskyddsärende och en klientrelation inom barnskyddet inleds efter barnets födelse, i enlighet med vad som bestäms i 26 §.

25 d §

25 § 5 mom.

Om ett barn flyttar bort från kommunen medan en utredning om behovet av barnskydd enligt 27 § pågår eller medan barnet på annat sätt är klient inom barnskyddet, skall det organ som ansvarar för socialvården utan hinder av sekretessbestämmelserna underrätta barnets nya boningskommun om flyttningen. Till den nya boningskommunen skall vid behov utan dröjsmål lämnas även de relevanta handlingar som är nödvändiga för bedömningen av barnskyddsbehovet eller ordnandet av barnskyddsåtgärder. Barnets nya boningskommun skall fortsätta med utredningen eller andra barnskyddsåtgärder.

25 § 6 mom.

Utöver det som föreskrivs i 18 § 3 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) om rätt att på eget initiativ lämna ut uppgifter till polisen skall en barnskyddsmyndighet utan hinder av sekretessbestämmelserna göra anmälan till polisen om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn i sin uppväxtmiljö utsatts för en sådan straffbar gärning enligt 20 eller 21 kap. i strafflagen (39/1889), för vilken det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år.

*Barnskyddsmyndigheternas anmälnings-
skyldighet och lämnande av sekretessbelag-
da uppgifter till polisen*

Om barnet flyttar från kommunen medan en utredning av behovet av barnskydd enligt 27 § pågår eller medan barnet annars är klient inom barnskyddet, ska det organ som ansvarar för socialvården utan hinder av sekretessbestämmelserna omedelbart underrätta barnets *nya hemkommun eller den boningskommun som avses i 16 § 1 mom. om flyttningen*. Även de relevanta handlingar som är nödvändiga för bedömningen av barnskyddsbehovet eller för vidtagandet av barnskyddsåtgärder ska vid behov utan dröjsmål lämnas till den *nya hem- eller boningskommunen*. Barnets nya hem- eller boningskommun ska fortsätta med utredningen eller andra barnskyddsåtgärder, *med beaktande av vad som bestäms i 16 §.*

Om ett beslut om brådskande placering eller ändring av platsen för vård utom hemmet fattas när en ansökan om omhändertagande av barnet eller vård utom hemmet redan har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, ska beslutsfattaren omedelbart underrätta förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen om beslutet.

Utöver vad som bestäms i 18 § 2 och 3 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) om rätten och skyldigheten att lämna ut uppgifter till polisen, ska barnskyddsmyndigheterna utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till polisen om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn i sin uppväxtmiljö utsatts för en gärning som är straffbar enligt 20 eller 21 kap. i strafflagen (39/1889) och för vilken det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år.

26 §

Anhängiggörande av ett barnskyddsärende och inledande av en klientrelation

Ett barnskyddsärende anhängiggörs på ansökan eller när en socialarbetare eller någon annan anställd inom barnskyddet har tagit emot en anmälan enligt 25 § eller på annat sätt fått kännedom om ett barn som eventuellt är i behov av barnskydd.

Sedan ett barnskyddsärende har anhängiggjorts skall socialarbetaren eller någon annan anställd inom barnskyddet omedelbart bedöma barnets eventuella brådskande behov av barnskydd. Dessutom skall socialarbetaren senast den sjunde vardagen efter att ha mottagit anmälan eller motsvarande kontakt avgöra om en utredning enligt 27 § skall inledas med anledning därav eller om anmälan klart är sådan till sin natur att den inte leder till åtgärder.

En klientrelation inom barnskyddet inleds när barnskyddsåtgärder till följd av anhängiggörande av ett barnskyddsärende enligt 1 mom. vidtas i brådskande ordning eller beslut om en utredning enligt 27 § fattas. Socialarbetaren skall göra en anteckning i de barnskyddshandlingar som rör barnet om att en klientrelation inom barnskyddet inlett samt underrätta vårdnadshavaren och barnet om detta, dock med beaktande av vad som föreskrivs i 11 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

37 §

Placering som stödåtgärd inom öppenvården

För barnet kan på det sätt som avses i klientplanen såsom stödåtgärd inom öppenvården ordnas familje- eller anstaltsvård som bedömer behovet av vård eller är rehabiliterande tillsammans med en förälder eller vårdnadshavare eller den som svarar för

26 §

Inledande av ett barnskyddsärende och en klientrelation

Ett barnskyddsärende inleds på ansökan eller när en socialarbetare eller någon annan anställd inom barnskyddet har tagit emot *en anhållan om bedömning av barnskyddsbehovet eller en barnskyddsanmälan* eller på något annat sätt fått kännedom om ett barn som eventuellt är i behov av barnskydd.

Efter att ett barnskyddsärende har inlett ska socialarbetaren eller någon annan anställd inom barnskyddet omedelbart bedöma barnets eventuella brådskande behov av barnskydd. Dessutom ska socialarbetaren senast den sjunde vardagen efter att ha mottagit anmälan eller motsvarande information avgöra om *en utredning av barnskyddsbehovet* enligt 27 § ska inledas med anledning *av ärendet* eller om *ärendet* uppenbart är av sådan art att det inte *föranleder några åtgärder*.

En klientrelation inom barnskyddet inleds när barnskyddsåtgärder vidtas i brådskande ordning eller ett beslut om utredning av barnskyddsbehovet enligt 27 § fattas till följd av att ett sådant barnskyddsärende som avses i 1 mom. har inlett. Socialarbetaren ska i de barnskyddshandlingar som berör barnet göra en anteckning om att en klientrelation inom barnskyddet har inlett samt omedelbart underrätta vårdnadshavaren och barnet om detta, dock med beaktande av vad som bestäms i 11 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

37 §

Placering som stödåtgärd inom öppenvården

Som stödåtgärd inom öppenvården kan ett barn som är yngre än två år placeras på fängelsets familjeavdelning hos sin förälder som är häktad eller avtjänar ett fängelsestraff. För ett barn som är yngre än tre år kan placeringen på familjeavdelningen

Gällande lydelse

barnets vård och fostran.

Ett barn kan som stödåtgärd inom öppenvården även placeras ensamt för en kort tid. För detta krävs samtycke av barnets vårdnadshavare och barnet själv, om det har fyllt 12 år. En förutsättning för placering är att det är nödvändigt för att

- 1) barnets behov av stöd skall kunna bedömas,
- 2) barnet skall kunna rehabiliteras, eller för att
- 3) omsorgen om barnet skall kunna ordnas tillfälligt på grund av att vårdnadshavaren eller någon annan person som svarar för barnets vård och fostran är sjuk eller av något annat motsvarande skäl.

37 § 3—5 mom.

Ett barn kan dock inte placeras som stödåtgärd inom öppenvården, om förutsättningarna för omhändertagande enligt 40 § uppfylls. Ett barn får inte upprepade gånger placeras som stödåtgärd inom öppenvården om inte barnets bästa nödvändigt kräver en ny kortvarig placering.

Om ett barn har fler än en vårdnadshavare och en av dem inte kan höras på grund av resa, sjukdom eller någon annan orsak, eller om vårdnadshavarna är oeniga om placeringen, kan barnet placeras, om den vårdnadshavare hos vilken barnet bor eller med vilken barnet kommer att bo under placeringen samtycker därtill och placeringen anses motsvara barnets bästa.

När beslut om placering fattas skall målen för placeringen och dess uppskattade varaktighet bestämmas. Har barnet i enlighet med 2 mom. placerats ensamt, skall förutsättningarna för en förlängning av placeringen och alternativen därtill utvärderas senast inom tre månader från det att placeringen inleddes. Om placeringen förlängs, skall utvärderingen göras med tre månaders mellanrum. I samband med utvärderingen skall även utredas ett eventuellt behov av om-

Föreslagen lydelse

fortgå om barnets bästa nödvändigtvis kräver det.

Som stödåtgärd inom öppenvården kan ett barn även placeras ensamt för en kort tid. För detta krävs samtycke av barnets vårdnadshavare och av barnet självt, om barnet har fyllt 12 år. Villkoren för en sådan placering är att den behövs för att

- 1) barnets behov av stöd ska kunna bedömas,
- 2) barnet ska kunna rehabiliteras, eller för att
- 3) tillfällig omsorg om barnet ska kunna ordnas med anledning av att vårdnadshavaren eller någon annan person som svarar för barnets vård och fostran är sjuk, eller av någon annan motsvarande orsak.

37 a §

Allmänna förutsättningar för användning av placering inom öppenvården

Placering av ett barn kan inte användas som stödåtgärd inom öppenvården om förutsättningarna för omhändertagande enligt 40 § är uppfyllda. Placering av ett barn får inte upprepade gånger användas som stödåtgärd inom öppenvården, om inte barnets bästa nödvändigt kräver en ny kortvarig placering.

Om ett barn har fler än en vårdnadshavare och någon av dem inte kan höras på grund av en resa, sjukdom eller någon annan orsak, eller om vårdnadshavarna är oeniga om placeringen, kan barnet placeras ifall den vårdnadshavare hos vilken barnet bor eller med vilken barnet kommer att bo under placeringen samtycker till det och placeringen anses motsvara barnets bästa.

När ett beslut om placering fattas ska målen med placeringen och dess uppskattade längd definieras. Då barnet har placerats *i enlighet med 37 § 2 eller 3 mom.*, ska förutsättningarna för förlängning av placeringen och alternativen till detta bedömas senast tre månader efter att placeringen inleddes. Om placeringen förlängs ska en sådan bedömning göras med tre månaders mellanrum. I samband med bedömningen ska ock-

händertagande.

så det eventuella behovet av omhändertagande utredas.

38 §

Brådszkande placering av barn

Om ett barn av skäl som nämns i 40 § befinner sig i omedelbar fara eller annars är i behov av brådszkande placering och vård utom hemmet, kan barnet i brådszkande ordning placeras i familjevård eller anstaltsvård, eller den vård och omsorg barnet behöver ordnas på annat sätt.

Beslut om brådszkande placering fattas av den socialarbetare som avses i 13 § 2 mom.

38 §

Brådszkande placering av barn

Om ett barn av skäl som nämns i 40 § befinner sig i omedelbar fara eller annars är i behov av brådszkande placering och vård utom hemmet, kan barnet i brådszkande ordning placeras i familjevård eller anstaltsvård, eller den vård och omsorg barnet behöver ordnas på annat sätt.

Beslut om brådszkande placering fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 1 mom. Med stöd av ett beslut av denna tjänsteinnehavare kan den brådszkande placeringen fortgå i högst 30 dagar.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom., kan en brådszkande placering utan särskilt beslut fortgå över 30 dagar, om:

1) den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom. inom 30 dagar efter att den brådszkande placeringen inletts gör en ansökan om omhändertagande enligt 43 § 2 mom. till förvaltningsdomstolen, eller

2) ett ärende som gäller omhändertagande av barnet redan har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen då beslutet om brådszkande placering av barnet fattas.

Om 30 dagar inte är en tillräckligt lång tid för att behovet av omhändertagande av barnet ska kunna utredas, kan den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 eller 3 mom. fatta beslut om att den brådszkande placeringen av barnet ska förlängas med högst 30 dagar, under förutsättning att

1) det inte är möjligt att fatta beslut om behövliga barnskyddsåtgärder utan tilläggsutredningar,

2) nödvändiga tilläggsutredningar inte kan erhållas inom 30 dagar efter att beslutet om brådszkande placering fattades och

3) beslutet om fortsatt placering är förenligt med barnets bästa.

39 §

När brådskande placering upphör

När grunden för brådskande placering har upphört att gälla eller placeringen förfallit i en sådan situation som avses i 2—4 mom., skall den socialarbetare som avses i 13 § 2 eller 3 mom. omedelbart fatta beslut om att placeringen skall upphöra.

En brådskande placering förfaller, om inte ansökan om förlängning av placeringen eller ansökan om omhändertagande enligt 43 § 2 mom. inom 30 dagar från det att placeringen inleddes har förts till förvaltningsdomstolen för behandling.

Om vårdnadshavaren och ett barn som fyllt 12 år samtycker till att den brådskande placeringen förlängs för att ett beslut om omhändertagande skall kunna beredas, förfaller den brådskande placeringen dock först om beslutet om omhändertagande inte har fattats eller en ansökan om förlängning av placeringen eller om omhändertagande inte har gjorts till förvaltningsdomstolen inom 45 dagar från det att placeringen inleddes.

Förvaltningsdomstolen kan på ansökan av den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter förlänga en brådskande placering för den tid som behövs för att ett ärende som gäller omhändertagande skall kunna beredas, dock högst i 60 dagar från att de tidsfrister som anges i 2 och 3 mom. har gått ut. När tidsfristen gått ut förfaller placeringen, om inte en ansökan enligt 43 § 2 mom. har gjorts till förvaltningsdomstolen i ett ärende som gäller omhändertagande.

Om ett beslut om brådskande placering fattas när en ansökan om omhändertagande av barn redan är anhängig vid förvaltningsdomstolen, skall ett interimistiskt förordnande enligt 83 § omedelbart sökas i ärendet. Sedan förvaltningsdomstolen meddelat ett beslut om interimistiskt förordnade förfaller den brådskande placeringen.

39 §

När brådskande placering upphör

När grunden för en brådskande placering har upphört att gälla eller placeringen förfallit i en sådan situation som avses i 2 mom., ska den tjänsteinnehavare som avses i 13 § 1 mom. omedelbart fatta beslut om att den brådskande placeringen ska avslutas.

En brådskande placering förfaller, om inte ett beslut om omhändertagande enligt 43 § 1 mom. har fattats eller en ansökan om omhändertagande enligt 43 § 2 mom. har lämnats till förvaltningsdomstolen inom 30 dagar efter att den brådskande placeringen inleddes eller innan en sådan förlängning av den brådskande placeringen som gjorts enligt 38 § 3 mom. har upphört.

Då ett ärende som gäller omhändertagande eller vård utom hemmet har inletts vid förvaltningsdomstolen, förfaller den brådskande placeringen om

1) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen enligt 83 § ger ett interimistiskt förordnande i ärendet, eller

2) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen meddelar ett beslut i det ansöknings- eller besvärärende som gäller omhändertagande eller vård utom hemmet.

38 § 3 mom.

Innan beslut om brådskande placering fattas skall det utredas vilken åsikt och uppfattning barnet, föräldrarna, vårdnadshavarna samt någon annan person som svarar för barnets vård och fostran har om saken. Utredningen behöver inte göras om det dröjsmål med behandlingen av ärendet som därigenom uppkommer orsakar men för barnets hälsa, utveckling eller säkerhet.

42 §

Hörande av delaktiga i ärendet

Innan beslut fattas om omhändertagande av barn, vård utom hemmet och upphörande av omhändertagande skall barnets egen åsikt utredas och barnet ges tillfälle att bli hörd enligt 20 §.

Barnets föräldrar, vårdnadshavare och en person som svarar eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran skall ges tillfälle att bli hörda i de ärenden som nämns i 1 mom. på det sätt som föreskrivs i 34 § i förvaltningslagen.

Hörande behöver inte ske, om det kan anses vara motiverat på grund av att barnet inte har kontakt med den som skall höras, och hörandet inte kan antas vara nödvändigt för att ärendet skall kunna utredas, eller bonings- eller vistelseorten för den som skall höras inte med skäligen åtgärder kan klarläggas. Orsakerna till att hörandet inte har skett skall antecknas i de handlingar som rör barnet.

En person som av ett skäl som avses i 3 mom. inte har hörts skall dock delges ett beslut om omhändertagande av barnet, vård av barnet utom hemmet eller upphörande av omhändertagande enligt vad som i förvaltningslagen föreskrivs om bevislig delgivning.

39 a §

Utredning av de delaktigas åsikt

Innan ett beslut som gäller en brådskande placering fattas enligt 38 § 1 eller 4 mom. eller 39 § 1 mom. ska det utredas vilken åsikt och uppfattning barnet, föräldrarna och vårdnadshavarna samt andra personer som svarar för barnets vård och fostran har om saken. Utredningen behöver inte göras om den skulle medföra ett sådant dröjsmål i ärendets behandling som skulle orsaka men för barnets hälsa, utveckling eller säkerhet.

42 §

Hörande av delaktiga i ärendet

Innan beslut fattas om omhändertagande av barn och vård utom hemmet enligt 43 § 1—3 mom. eller om avslutande av omhändertagande enligt 47 § 1 mom. ska barnets egen åsikt utredas och barnet ges tillfälle att bli hört enligt 20 §.

Barnets föräldrar, vårdnadshavare och personer som svarar eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran ska ges tillfälle att bli hörda i de ärenden som nämns i 1 mom. på det sätt som föreskrivs i 34 § 1 mom. i förvaltningslagen.

Hörandet får utelämnas, om

1) det kan anses vara motiverat att utelämna hörandet på grund av att barnet inte har kontakt med den som ska höras och hörandet inte kan antas vara nödvändigt för att ärendet ska kunna utredas,

2) bonings- eller vistelseorten för den som ska höras inte med skäligen åtgärder kan klarläggas, eller

3) *hörandet kan medföra allvarlig fara för barnets utveckling eller säkerhet och det anses nödvändigt att utelämna hörandet för att barnets bästa ska tillgodoses.*

En person som av ett skäl som avses i 3 mom. inte har hörts ska dock delges beslutet om omhändertagande av barnet, vård utom hemmet eller avslutande av omhändertagandet, på det sätt som föreskrivs om bevislig delgivning i förvaltningslagen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Skälen till att hörandet utelämnats ska antecknas i de handlingar som gäller barnet.

43 §

Beslut om omhändertagande och placering i vård utom hemmet

Beslut om omhändertagande samt vård utom hemmet fattas av den tjänsteinnehavare som bestäms enligt 13 § 1 mom. sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet, om vårdnadshavaren eller ett barn som fyllt 12 år inte motsätter sig omhändertagandet och den därtill anslutna placeringen i vård utom hemmet. Ovan nämnda tjänsteinnehavare fattar beslutet även om hörande inte har kunnat ske av de skäl som nämns i 42 § 3 mom.

Om barnets vårdnadshavare eller ett barn som fyllt 12 år motsätter sig omhändertagande eller därtill ansluten placering i vård utom hemmet *eller om inget hörande skett av något annat skäl än ett skäl som nämns i 42 § 3 mom.* avgörs ärendet av förvaltningsdomstolen på ansökan av den tjänsteinnehavare som bestäms enligt 13 § 1 mom. sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har berett ärendet.

44 §

Ansökan till förvaltningsdomstolen

Ansökan till förvaltningsdomstolen av den tjänsteinnehavare som nämns i 43 § 2 mom. om omhändertagande och därtill ansluten placering i vård utom hemmet skall innehålla

1) yrkande på omhändertagande av barnet och placering av barnet i vård utom hemmet *och vid behov på ett interimistiskt förordnande enligt 83 §*, samt grunderna för yrkandena,

2) en klientplan för barnet enligt 30 §,

43 §

Beslut om omhändertagande och vård utom hemmet

Ett beslut om omhändertagande *och därtill ansluten* vård utom hemmet fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet, om vårdnadshavaren eller ett barn som fyllt 12 år inte motsätter sig omhändertagandet och den därtill anslutna placeringen i vård utom hemmet.

Om barnets vårdnadshavare eller ett barn som fyllt 12 år motsätter sig omhändertagandet eller den därtill anslutna placeringen i vård utom hemmet avgörs ärendet av förvaltningsdomstolen, på ansökan av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har berett ärendet.

Under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar fattas beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har berett ärendet.

44 §

Ansökan till förvaltningsdomstolen

En sådan ansökan om omhändertagande och därtill ansluten placering i vård utom hemmet som den tjänsteinnehavare som nämns i 43 § 2 mom. gör till förvaltningsdomstolen ska innehålla

1) ett yrkande på att barnet ska omhändertas och placeras i vård utom hemmet, samt grunderna för yrkandet,

2) en sådan klientplan för barnet som avses i 30 §,

3) en utredning om de stödåtgärder inom

3) en utredning om stödåtgärder inom öppenvården som getts eller erbjudits familjen och barnet,

4) en utredning om kartläggning av barnets närstående nätverk enligt 32 § 1 mom.,

5) en utredning om platsen för vård utom hemmet,

6) en plan för hur barnet och barnets närstående personer skall hålla kontakt,

7) en plan för eller utredning om undersökning av barnets hälsotillstånd enligt 51 §,

8) en utredning om utredande av åsikt och hörande enligt 42 §,

9) vid behov expertyttranden samt

10) eventuella andra utredningar och handlingar som påverkar beslutsfattandet.

45 §

Vårnaden om barn som omhändertagits

Den socialarbetare enligt 13 § 3 mom. som ansvarar för barnets angelägenheter eller den socialarbetare som avses i 13 § 2 mom. eller föreståndaren för anstalten beslutar om begränsning av kontakten mellan ett omhändertaget barn och dess föräldrar samt övriga barnets närstående personer på det sätt som föreskrivs i 62 och 63 §.

46 §

Beslut om vårnaden om barn under den tid omhändertagandet varar

Under den tid omhändertagandet varar kan domstolen besluta vem som skall anförtros barnets vårdnad och intressebevakning enligt vad som föreskrivs i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt eller lagen om förmyndarverksamhet.

öppenvården som getts eller erbjudits familjen och barnet,

4) en utredning om kartläggning av barnets närstående nätverk enligt 32 § 1 mom.,

5) en utredning om platsen för vård utom hemmet,

6) en plan för hur barnet och dess närstående ska hålla kontakt,

7) en plan för eller utredning om undersökning av barnets hälsotillstånd enligt 51 §,

8) en utredning om utredandet av de berördas åsikt och hörande enligt 42 §,

9) vid behov expertyttranden, samt

10) eventuella andra utredningar och handlingar som påverkar beslutsfattandet.

45 §

Vårnaden om barn som omhändertagits

Den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom. eller den socialarbetare som avses i 13 § 1 mom. eller föreståndaren för anstalten beslutar om begränsning av kontakten mellan ett omhändertaget barn och dess föräldrar samt övriga barnets närstående personer på det sätt som föreskrivs i 62 och 63 §.

46 §

Beslut om vårnaden om barn under den tid omhändertagandet varar

Under den tid omhändertagandet varar kan föräldrarna avtala om att vårnaden om barnet anförtros båda föräldrarna gemensamt eller den ena föräldern ensam. Avtalet ska fastställas på det sätt som föreskrivs i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. En allmän domstol kan fatta beslut om vem som ska anförtros barnets vårdnad eller intressebevakning enligt vad som föreskrivs i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt eller lagen

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

om förmyndarverksamhet.

49 §

49 §

*Vård utom hemmet**Vård utom hemmet*

Med vård av barn utom hemmet avses att vården och fostran av ett omhändertaget barn, ett i brådskande ordning placerat barn eller ett barn som placerats med stöd av ett interimistiskt förordnande enligt 83 § ordnas utanför hemmet.

Vård av barn utom hemmet kan ordnas som familje- eller anstaltsvård eller på något annat sätt som motsvarar barnets behov.

Ett *omhändertaget* barn kan tillfälligt för högst sex månader placeras även i sina föräldrars eller andra vårdnadshavares vård och fostran när barnets återgång till hemmet bereds efter en placering utom hemmet, eller då det med hänsyn till barnets bästa av annat skäl är motiverat.

Ett omhändertaget barn kan tillfälligt för högst sex månader även placeras i sina föräldrars eller någon annan vårdnadshavares vård och fostran när barnets återgång till hemmet förbereds efter en placering utom hemmet, eller då det med hänsyn till barnets bästa av något annat skäl är motiverat.

Vård av barn utom hemmet kan ordnas som familje- eller anstaltsvård eller på något annat sätt som motsvarar barnets behov.

Utan hinder av vad som bestäms i 3 mom., kan ett barn placeras på fängelsets familjeavdelning för att vårdas och fostras av sin förälder som är häktad eller avtjänar ett fängelsestraff, tills barnet fyller två år. För ett barn som är yngre än tre år kan placeringen på familjeavdelningen fortgå om barnets bästa nödvändigtvis kräver det.

51 §

51 §

*Undersökning av barnets hälsotillstånd**Undersökning av barnets hälsotillstånd*

I samband med placering i vård utom hemmet skall barnets hälsotillstånd undersökas, om detta inte med beaktande av skälen till omhändertagandet skall anses onödigt.

Barnets hälsotillstånd ska undersökas i samband med en placering i vård utom hemmet, *om det inte tidigare varit möjligt att undersöka barnets hälsotillstånd eller det av någon annan anledning inte finns tillgång till tillräcklig information för ordnande av barnets vård under den tid vården utom hemmet varar.*

55 §

55 §

*Dispositionsmedel**Dispositionsmedel*

Utöver det ekonomiska stöd som nämns i 1 mom. skall varje kalendermånad med beaktande av barnets ålder och uppväxtmiljö ställas dispositionsmedel till barnets eller

Utöver det ekonomiska stöd som nämns i 1 mom. ska dispositionsmedel varje kalendermånad ställas till barnets eller den unga personens förfogande för personliga behov,

den unga personens förfogande för personliga behov enligt följande:

- 1) för barn under 15 år ett belopp som motsvarar barnets individuella behov och
- 2) för barn eller unga personer som har fyllt 15 år minst ett belopp som motsvarar en tredjedel av det underhållsstöd som enligt 7 § i lagen om underhållstrygghet (671/1998) skall betalas för ett barn.

Placeringsplatsen för barnet skall föra bok över utbetalningen av de dispositionsmedel som getts till barnet.

61 §

Bestämmelsernas tillämpningsområde

De begränsningar som avses i 62 och 63 § i detta kapitel tillämpas inom vård utom hemmet som ordnas både som familjevård och anstaltsvård och de begränsande åtgärder som avses i 64—74 § endast inom vård utom hemmet som ordnas som anstaltsvård.

62 §

Begränsning av kontakterna

Under de förutsättningar som nämns i 1 mom. behöver barnets vistelseort inte röjas för barnets föräldrar eller vårdnadshavare så länge omhändertagandet varar.

63 §

Beslut om begränsning av kontakterna

Beslut om begränsning av kontakterna fattas av den socialarbetare som ansvarar

med beaktande av barnets ålder och uppväxtmiljö, enligt följande:

- 1) för barn under 15 år ett belopp som motsvarar barnets individuella behov och
- 2) för barn eller unga personer som har fyllt 15 år minst ett belopp som motsvarar en tredjedel av det underhållsstöd som enligt 9 § i lagen om underhållsstöd (580/2008) ska betalas för ett barn.

Barnets placeringsplats ska föra bok över utbetalningen av de dispositionsmedel som getts till barnet. Bokföringen ska årligen sändas till den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter för kännedom.

61 §

Bestämmelsernas tillämpningsområde

De begränsningar som avses i 62 och 63 § i detta kapitel kan tillgripas under den tid sådana placeringar som avses i 49 § varar. De begränsande åtgärder som avses i 64—74 § kan tillgripas endast inom sådan vård utom hemmet som ordnas som anstaltsvård. Sådan särskild omsorg som avses i 71 § kan ordnas för barn som fyllt 12 år.

62 §

Begränsning av kontakterna

Under de förutsättningar som nämns i 1 mom. behöver barnets vistelseort inte röjas för barnets föräldrar eller vårdnadshavare.

63 §

Beslut om begränsning av kontakterna

Ett beslut om begränsning av kontakterna fattas av den tjänsteinnehavare som anges i

Gällande lydelse

för barnets angelägenheter enligt 13 § 3 mom. eller i fall som gäller brådsnkande placering av barn och vid behov i andra brådsnkande situationer den socialarbetare som avses i 13 § 2 mom. Beslut om kortvarig i 62 § 1 och 2 mom. avsedd begränsning som gäller i högst 30 dygn kan dock fattas också av föreståndaren för en barnskyddsanstalt. Om det finns behov att förlänga begränsningen eller om det ända från början finns behov att bestämma att begränsningen skall gälla i mer än 30 dygn, fattas beslutet av den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Begränsningen av kontakterna skall upphävas så snart den inte längre behövs med hänsyn till 62 § 1 mom.

64 §

Allmänna förutsättningar för bruk av begränsande åtgärder

Under sådan vård utom hemmet som ordnas i form av anstaltsvård får begränsande åtgärder riktas mot barnet med stöd av 65—73 § i denna lag endast i den utsträckning som uppnåendet av syftet med omhändertagandet, barnets egen eller någon annans hälsa eller säkerhet eller tryggheten av något annat intresse som anges i de nämnda bestämmelserna nödvändigt kräver. Åtgärderna skall genomföras så tryggt som möjligt och med respekt för barnets människovärde.

67 §

Granskning av egendom och försändelser. Kvarhållande av försändelser

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn innehar ämnen eller föremål som avses i 65 § 1 mom., får de utrymmen som barnet förfogar över eller den egendom som barnet innehar granskas.

Föreslagen lydelse

13 § 2 och 3 mom., efter att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet. I ärenden som gäller brådsnkande placering av barn och vid behov i andra brådsnkande situationer fattas beslutet av den socialarbetare som avses i 13 § 1 mom. Ett beslut om en sådan kortvarig begränsning som enligt 62 § 1 och 2 mom. gäller i högst 30 dygn kan dock fattas också av föreståndaren för en barnskyddsanstalt. Om det finns behov av att förlänga begränsningen eller om det redan från början finns behov av att bestämma att begränsningen ska gälla i mer än 30 dygn, fattas beslutet av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., efter att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet. Begränsningen av kontakterna ska avslutas så snart den inte längre behövs med hänsyn till 62 § 1 mom.

64 §

Allmänna förutsättningar för bruk av begränsande åtgärder

Under sådan vård utom hemmet som ordnas i form av anstaltsvård får begränsande åtgärder med stöd av 65—73 § riktas mot barnet endast i den utsträckning som nödvändigtvis krävs för att syftet med beslutet om vård utom hemmet ska uppnås eller barnets egen eller någon annans hälsa eller säkerhet ska tryggas eller något annat intresse som anges i de nämnda bestämmelserna ska tillgodoses. Åtgärderna ska genomföras så tryggt som möjligt och med respekt för barnets människovärde.

67 §

Granskning av egendom och försändelser. Kvarhållande av försändelser

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn innehar ämnen eller föremål som avses i 65 § 1 mom. eller barnets vistelseort i brådsnkande ordning måste utredas för att syftet med vården utom hemmet ska uppnås, får de utrymmen som bar-

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter enligt 13 § 3 mom. har dessutom rätt att av särskilda skäl besluta att i 2 mom. avsett meddelande eller annan försändelse helt eller delvis inte skall frambefordras till ett barn, om innehållet i meddelandet eller försändelsen med hänsyn till omständigheterna som helhet med fog kan bedömas utgöra ett allvarligt hot mot barnets eller någon annans liv, hälsa, säkerhet eller utveckling. Försändelsen skall utan dröjsmål tillställas den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter för fattande av beslut.

68 §

Fasthållande

Den som hållit fast ett barn skall lämna en skriftlig rapport om det till föreståndaren för anstalten. När det är föreståndaren som hållit fast ett barn skall rapporten lämnas till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter enligt 13 § 3 mom.

69 §

Begränsning av rörelsefriheten

Ett barn får, om det är nödvändigt för barnets omsorg och motsvarar barnets bästa, för viss tid förbjudas att avlägsna sig från anstaltens område, anstalten eller en viss bostadsenhets lokaler, om

1) barnet har omhändertagits på den grund att han eller hon allvarligt har äventyrat sin hälsa eller utveckling genom bruk av rusmedel, en brottslig gärning som inte kan anses vara ringa eller något annat därmed jämförbart beteende, eller

2) barnet under sin vistelse i anstalten beter sig på ett sätt som nämns i 1 punkten, el-

net förfogar över eller den egendom som barnet innehar granskas.

Den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter har dessutom rätt att av särskilda skäl besluta att ett sådant meddelande eller en sådan försändelse som avses i 2 mom. antingen helt eller delvis ska undanhållas barnet, om innehållet i meddelandet eller försändelsen med hänsyn till omständigheterna som helhet med fog kan bedömas utgöra ett allvarligt hot mot barnets eller någon annans liv, hälsa, säkerhet eller utveckling. Försändelsen ska utan dröjsmål tillställas den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter för att denne ska fatta beslut i ärendet. *För beslutsfattandet får socialarbetaren läsa ett brev eller ett annat förtroligt meddelande.*

68 §

Fasthållande

Den som hållit fast ett barn ska lämna en skriftlig rapport om det till föreståndaren för anstalten. När det är föreståndaren som hållit fast ett barn ska rapporten lämnas till den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter.

69 §

Begränsning av rörelsefriheten

Ett barn får, om det är nödvändigt för barnets omsorg och motsvarar barnets bästa, för viss tid förbjudas att avlägsna sig från anstaltens område, anstalten eller en viss bostadsenhets lokaler, om

1) *beslutet om vård utom hemmet* har fattats på grund av att barnet allvarligt har äventyrat sin hälsa eller utveckling genom att använda rusmedel, begå en brottslig gärning som inte kan anses vara ringa eller något annat därmed jämförbart beteende, eller

2) barnet under sin vistelse i anstalten beter sig på ett sätt som nämns i 1 punkten, el-

Gällande lydelse

ler

3) begränsningen behövs i övrigt med avseende på vården eller omsorgen om barnet för att skydda barnet mot ett beteende som allvarligt skadar barnet.

Föreståndaren för anstalten eller en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal får besluta om en begränsning som sammanlagt gäller i högst sju dygn. Beslut om en längre begränsning som gäller i sammanlagt högst 30 dygn fattas av den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter enligt 13 § 3 mom. Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter skall utan dröjsmål underrättas om saken för fattande av beslut.

70 §

Isolering

Föreståndaren för anstalten eller en av föreståndaren förordnad person i vård- och fostringspersonalen skall omedelbart underrätta den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter enligt 13 § 3 mom. om isoleringen eller om att isoleringen förlängts.

71 §

Särskild omsorg

Med särskild omsorg avses sådan särskild, multiprofessionell vård och omsorg vid en barnskyddsanstalt som ordnas för ett barn i vård utom hemmet och under vilken barnets rörelsefrihet kan inskränkas på det sätt som anges i 72 och 73 § i den utsträckning som vården och omsorgen om barnet förutsätter.

Föreslagen lydelse

ler

3) begränsningen i övrigt behövs med avseende på vården eller omsorgen om barnet för att skydda barnet mot ett beteende som allvarligt skadar *honom eller henne*.

Föreståndaren för anstalten eller en person inom anstaltens vård- och fostringspersonal som förordnats av föreståndaren får besluta om en begränsning som sammanlagt gäller i högst sju dygn. Beslut om en längre begränsning som gäller i sammanlagt högst 30 dygn fattas av den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter. Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska utan dröjsmål underrättas om saken för att denne ska fatta beslut i ärendet.

70 §

Isolering

Föreståndaren för anstalten eller en person inom anstaltens vård- och fostringspersonal som förordnats av föreståndaren ska omedelbart underrätta den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter om isoleringen eller om att isoleringen förlängts.

71 §

Särskild omsorg

Med särskild omsorg avses sådan särskild, multiprofessionell vård och omsorg som ordnas vid en barnskyddsanstalt för ett barn *som fyllt 12 år* i vård utom hemmet och under vilken barnets rörelsefrihet kan inskränkas på det sätt som anges i 72 och 73 § i den utsträckning som vården och omsorgen om barnet förutsätter.

72 §

Ordnande av särskild omsorg

Om ett barns synnerligen viktiga enskilda intresse nödvändigt kräver det, kan för barnet under tiden för vård utom hemmet ordnas särskild omsorg för att bryta ett svårt rusmedelsmissbruk eller gravt brottsligt beteende, eller när barnets eget beteende allvarligt äventyrar barnets liv, hälsa eller utveckling på något annat sätt. Syftet med den särskilda omsorgen är att bryta ett beteende som skadar barnet självt och att möjliggöra helhetsinriktad omsorg som kommer barnet till del. En ytterligare förutsättning är att det med beaktande av barnets behov av vård och omsorg inte är möjligt att ordna vården utom hemmet på något annat sätt.

Beslut om inledande eller förlängning av särskild omsorg fattas av den tjänsteinnehavare som avses i 13 § 1 mom. sedan den socialarbetare som enligt 13 § 3 mom. ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet. Beslutet skall grunda sig på en multiprofessionell bedömning av barnets situation som gjorts med avseende på ordnandet av särskild omsorg och som baserar sig på expertis inom fostran, socialarbete, psykologi och medicin.

Särskild omsorg kan ordnas i högst 30 dygn. Tiden räknas från det att den särskilda omsorgen faktiskt inleds. Ett beslut om ordnande av särskild omsorg förfaller, om verkställigheten inte har kunnat påbörjas inom 90 dygn från det att beslutet fattades. Den särskilda omsorgen kan av synnerligen vägande skäl förlängas med högst 60 dygn, om ordnandet av vården av barnet utom hemmet alltjämt nödvändigt kräver det på de grunder som anges i 1 mom. Den särskilda omsorgen skall upphöra omedelbart, om den visar sig vara verkningslös med avseende på uppnåendet av målen för den eller när behov av den inte längre finns. Beslut om upphörande fattas av den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter enligt 13 § 3 mom.

72 §

Ordnande av särskild omsorg

Om ett barns synnerligen viktiga enskilda intresse nödvändigt kräver det, kan för barnet under tiden för vård utom hemmet ordnas särskild omsorg för att bryta ett svårt rusmedelsmissbruk eller gravt brottsligt beteende, eller när barnets eget beteende allvarligt äventyrar barnets liv, hälsa eller utveckling på något annat sätt. Syftet med den särskilda omsorgen är att bryta ett beteende som skadar barnet självt och att möjliggöra helhetsinriktad omsorg som kommer barnet till del. En ytterligare förutsättning är att det med beaktande av barnets behov av vård och omsorg inte är möjligt att ordna vården utom hemmet på något annat sätt *och att hälso- och sjukvårdstjänster inte lämpar sig för syftet istället för särskild omsorg.*

Ett beslut om inledande eller förlängning av särskild omsorg fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 eller 3 mom., sedan den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet. Beslutet ska grunda sig på en multiprofessionell bedömning av barnets situation som gjorts med avseende på ordnandet av särskild omsorg och som baserar sig på expertis inom fostran, socialarbete, psykologi och medicin.

Särskild omsorg kan ordnas i högst 30 dygn. Tiden räknas från det att den särskilda omsorgen de facto inleds. Beslutet om ordnande av särskild omsorg förfaller om verkställigheten inte har kunnat inledas inom 90 dygn från det att beslutet fattades. Den särskilda omsorgen kan av synnerligen vägande skäl förlängas med högst 60 dygn, om ordnandet av vården av barnet utom hemmet alltjämt nödvändigt kräver det på de grunder som anges i 1 mom. Den särskilda omsorgen ska omedelbart avslutas om den visar sig vara verkningslös med avseende på uppnåendet av målen för den eller när behov av den inte längre finns. Beslut om avslutande av den särskilda omsorgen fattas av den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

74 §

*Anteckningar om begränsande åtgärder.
Inverkan på klientplanen och planen för
vård och fostran*

För tryggnad av uppföljningen och övervakningen av bruket av begränsande åtgärder enligt 65—70 § skall barnskyddsanstalten på behörigt sätt anteckna de begränsande åtgärder som den har vidtagit. Anteckningen skall omfatta en beskrivning av den begränsande åtgärden, grunden för åtgärden och åtgärdens varaktighet, namnet på den eller de som har beslutat om åtgärden, genomfört åtgärden i praktiken och närvarit vid genomförandet samt vid behov de särskilda skäl som avses i 66 § 1 mom. och 67 § 3 mom. Vidare skall nämnas åtgärdens eventuella inverkan på planen för vård och fostran. När anteckningen görs skall också nämnas på vilket sätt barnet har hörts före beslutet om eller genomförandet av den begränsande åtgärden samt barnets åsikt i saken. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan vid behov bestämmas närmare om anteckningarnas innehåll.

Vid en översyn av klientplanen för barnet skall särskilt bedömas hur syftet för de begränsande åtgärder som riktats mot barnet har uppnåtts och deras inverkan på klientplanen. Om klientplanen behöver ses över omedelbart, skall föreståndaren för anstalten eller en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal underrätta den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter enligt 13 § 3 mom.

83 §

Interimistiskt förordnande

Vid handläggningen av en ansökan som gäller omhändertagande kan förvaltnings-

74 §

*Anteckningar om begränsande åtgärder.
Inverkan på klientplanen och planen för
vård och fostran*

För tryggnad av uppföljningen och övervakningen av bruket av sådana begränsande åtgärder som avses i 65—70 § ska barnskyddsanstalten på behörigt sätt göra anteckningar om de begränsande åtgärder som den har vidtagit. Anteckningarna ska omfatta en beskrivning av den begränsande åtgärden, grunden för åtgärden och hur länge den varat, namnet på den som har fattat beslut om åtgärden, genomfört den i praktiken och närvarat vid genomförandet, samt vid behov de särskilda skäl som avses i 66 § 1 mom. och 67 § 3 mom. Vidare ska åtgärdens eventuella inverkan på planen för vård och fostran nämnas. Anteckningarna ska också innefatta ett omnämnande av på vilket sätt barnet har hörts före beslutet om den begränsande åtgärden fattats eller åtgärden genomförts, samt av barnets åsikt om saken. *Anteckningarna ska månatligen sändas till den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter för kännedom.* Närmare bestämmelser om anteckningarnas innehåll kan vid behov utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Då barnets klientplan ses över ska det särskilt bedömas hur syftet med de begränsande åtgärder som riktats mot barnet har uppnåtts och hur de inverkar på klientplanen. Om det yppar sig ett behov av att omedelbart se över klientplanen, ska föreståndaren för anstalten eller en person inom anstaltens vård- och fostringspersonal som förordnats av föreståndaren utan dröjsmål underrätta den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter om saken.

83 §

Interimistiskt förordnande

Då ett ärende som gäller omhändertagande av ett barn eller vård utom hemmet

domstolen ge ett interimistiskt förordnande om barnets vistelseort och om hur barnets vård och fostran skall ordnas under domstolsbehandlingen. Förordnandet kan ges utan att parterna hörs, om ärendet inte kan vänta. Det interimistiska förordnandet är i kraft till dess att förvaltningsdomstolen meddelar ett beslut i ärendet, om inte förordnandet dessförinnan återkallas eller ändras.

har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, kan den domstol som behandlar ärendet på eget initiativ eller på yrkande av barnet eller barnets förälder eller vårdnadshavare ge ett interimistiskt förordnande om barnets vistelseort och om hur barnets vård och fostran ska ordnas under domstolsbehandlingen. Om ärendet inte kan vänta kan förordnandet ges utan att parterna hörs.

Det interimistiska förordnandet gäller till dess att

1) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen meddelar ett beslut i det ärende som gäller omhändertagandet,

2) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen återkallar eller ändrar det interimistiska förordnandet, eller

3) ett beslut om brådskande placering av barnet fattas enligt 38 § under den tid det interimistiska förordnandet gäller.

85 §

Förvaltningsdomstolen domförhet

En lagfaren ledamot av förvaltningsdomstolen kan fatta förvaltningsdomstolens beslut i ett ärende som gäller

1) beviljande av tillstånd för undersökning av barn enligt 28 §,

2) förlängning av tiden för brådskande placering enligt 39 § 4 mom., och

3) meddelande av interimistiskt förordnande enligt 83 §.

85 §

Förvaltningsdomstolen domförhet

En lagfaren ledamot av förvaltningsdomstolen kan för förvaltningsdomstolens del fatta beslut i ett ärende som gäller

1) beviljande av tillstånd för undersökning av barn enligt 28 §, eller

2) meddelande av ett interimistiskt förordnande enligt 83 §.

86 §

Hörande av barn i förvaltningsdomstolen

Ett barn kan personligen höras i förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, om barnet ber om det eller ger sitt samtycke. Ett barn under 12 år kan emellertid höras personligen endast om det är nödvändigt för att ärendet skall kunna avgöras och det anses att hörandet inte medför betydande skada för barnet.

Ett barn kan höras personligen även så att

86 §

Hörande av barn i förvaltningsdomstolen

Ett barn kan personligen höras vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, om barnet ber om det eller ger sitt samtycke till det. *I samband med hörandet får barnet inte delges sådan information som allvarligt kan äventyra barnets hälsa eller utveckling.* Ett barn under 12 år kan höras personligen endast om det är nödvändigt för att ärendet ska kunna av-

Gällande lydelse

endast en eller flera ledamöter i domstolen och barnet är närvarande, om domstolen anser att detta är lämpligt och förfarandet är nödvändigt för att skydda barnet eller med säkerhet klarlägga barnets självständiga åsikt. Parterna och den myndighet som gjort ansökan eller fattat beslutet skall beredas tillfälle att bekanta sig med det rättegångsmaterial som upprättats eller spelats in vid hörandet och uttrycka sin åsikt om dess innehåll. Parternas rätt till information kan begränsas om det är nödvändigt för att skydda barnet eller någon annan för barnet synnerligen viktig fördel.

89 §

Rätt att söka ändring

Ändring i ett ärende som gäller i 38 och 39 § avsedd brådskande placering, i 43 § avsett omhändertagande samt vård utom hemmet och i 47 § avsett upphörande av omhändertagande får sökas särskilt av ett barn som fyllt 12 år, barnets förälder och vårdnadshavare samt den som svarat för barnets vård och fostran omedelbart före beredningen av ärendet.

Ändring i ett ärende som gäller i 37 § avsedd placering som stödåtgärd inom öppenvården får sökas särskilt av ett barn som fyllt 12 år och av barnets vårdnadshavare.

Ändring i ett ärende som gäller i 63 § avsett begränsande av kontakter får sökas särskilt av ett barn som fyllt 12 år samt av barnets förälder och vårdnadshavare samt andra personer vars kontakter till barnet har begränsats genom ett beslut.

Ändring i ett ärende som gäller i 65 §, 67 § 4 mom., 69, 70 och 72 § avsedda begränsande åtgärder får sökas särskilt av ett barn som fyllt 12 år och av barnets vårdnadshavare.

Till övriga delar gäller i fråga om rätten att söka ändring och föra talan det som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Föreslagen lydelse

göras och det bedöms att hörandet inte medför betydande skada för barnet.

Domstolen ska i första hand genomföra det personliga hörandet av barnet så att endast en eller flera domstolsledamöter och barnet är närvarande, om detta förfarande är nödvändigt för att skydda barnet eller för att barnets självständiga åsikt med säkerhet ska kunna klarläggas. Parterna och den myndighet som gjort ansökan eller fattat beslutet ska ges tillfälle att bekanta sig med det rättegångsmaterial som upprättats eller spelats in vid hörandet och uttrycka sin åsikt om dess innehåll. Parternas rätt till information kan begränsas om det är nödvändigt för att skydda barnet eller för att trygga något annat synnerligen viktigt intresse som berör barnet.

89 §

Rätt att söka ändring

Barnets förälder och vårdnadshavare samt den som svarar eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran får var för sig söka ändring i ett ärende som gäller

1) en sådan brådskande placering som avses i 38 § 1 mom.,

2) sådan förlängning av en brådskande placering som avses i 38 § 3 mom.,

3) sådant omhändertagande samt därtill anknuten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,

4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar, samt

5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §.

I ett ärende som gäller en sådan placering som enligt 37 § ordnas som en stödåtgärd inom öppenvården får ändring sökas av barnets vårdnadshavare samt av den förälder vars boende med barnet beslutet gäller.

I ett ärende som gäller sådan begränsning av kontakter som avses i 63 § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare samt av den vars kontakter till barnet har begränsats

genom beslutet.

I ett ärende som gäller sådana begränsande åtgärder som avses i 65 §, 67 § 4 mom., 69, 70 och 72 § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare.

Utöver vad som bestäms i 1—4 mom., får ett barn som fyllt tolv år särskilt söka ändring i barnskyddsärenden som gäller barnet självt.

I övrigt gäller i fråga om rätten att söka ändring och föra talan det som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

90 §

Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen

Ändring i beslut som en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården fattat i ett ärende som gäller i 38 och 39 § avsedd brådiskande placering, i 43 § 1 mom. avsett omhändertagande samt vård utom hemmet, i 47 § avsett upphörande av omhändertagande, i 63 § avsedd begränsning av kontakter samt i 65 §, 67 § 4 mom., 69, 70 och 72 § avsedda begränsande åtgärder får sökas genom besvär direkt hos förvaltningsdomstolen enligt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

I beslut som någon annan än en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården har fattat i ärenden som gäller begränsningar och begränsande åtgärder enligt 11 kap. får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvär skall anföras inom 30 dagar från delfäendet av beslutet.

90 §

Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen

I ett beslut av en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården får ändring sökas genom besvär direkt hos förvaltningsdomstolen, i enlighet med vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen, då ärendet gäller

1) en sådan brådiskande placering som avses i 38 § 1 mom.,

2) sådan förlängning av en brådiskande placering som avses i 38 § 3 mom.,

3) sådant omhändertagande samt därtill anknuten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,

4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådiskande placeringen varar,

5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §,

6) sådan begränsning av kontakter som avses i 63 §,

7) sådant omhändertagande av ämnen och föremål som avses i 65 §,

8) sådant undanhållande av en försändelse som avses i 67 § 4 mom.,

9) sådan begränsning av rörelsefriheten som avses i 69 §,

10) sådan isolering som avses i 70 §, samt

11) sådan särskild omsorg som avses i 72 §.

I ett beslut som någon annan än en tjänsteinnehavare som är underställd det organ

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

som ansvarar för socialvården har fattat i ärenden som gäller begränsningar och begränsande åtgärder får ändring sökas på det sätt som föreskrivs i 1 mom. Besvär ska anföras inom 30 dagar från delfäendet av beslutet.

91 §

Verkställighet av beslut som inte vunnit laga kraft

Beslut om omhändertagande av barn och upphörande av omhändertagande, vård utom hemmet, brådsökande placering, begränsning av kontakter samt de begränsande åtgärder som avses i 89 § 4 mom. kan verkställas genast trots överklagande, om verkställigheten inte kan uppskjutas utan att barnets hälsa eller utveckling äventyras och om en myndighet eller domstol förordnat att beslutet skall verkställas omedelbart.

91 §

Verkställighet av beslut som inte vunnit laga kraft

Beslut om omhändertagande av barn och avslutande av omhändertagande, vård utom hemmet, brådsökande placering, begränsning av kontakter samt sådana begränsande åtgärder som avses i 89 § 4 mom. kan verkställas genast trots överklagande, om verkställigheten inte kan uppskjutas utan att barnets hälsa eller utveckling äventyras och en myndighet eller domstol förordnat att beslutet ska verkställas omedelbart.

92 §

Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen

Ändring i förvaltningsdomstolens beslut som gäller brådsökande placering av barn enligt 38 och 39 § i denna lag, i 43 § avsett omhändertagande av barn samt vård utom hemmet, i 47 § avsett upphörande av omhändertagande, i 63 § avsedd begränsning av kontakter, i 28 § avsett tillstånd till undersökning av barn, i 35 § avsett tryggnad av försörjning och boende, i 75 och 76 § avsedd eftervård, i 81 § 5 mom. avsett förbud samt i 16 § avsedd fördelning av ansvaret för ordnandet av barnskydd och kostnaderna mellan kommunerna får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen enligt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut som gäller i 16 § avsedd fördelning av ansvaret för ordnandet av barnskydd samt kostnadsansvar mellan kommunerna får sökas genom besvär hos högsta

92 §

Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen

I förvaltningsdomstolens beslut som gäller omhändertagande av barn och vård utom hemmet enligt 43 §, avslutande av omhändertagande enligt 47 §, begränsning av kontakter enligt 63 §, beviljande av tillstånd till undersökning av barn enligt 28 §, tryggnad av försörjning och boende enligt 35 §, sådan eftervård som avses i 75 och 76 §, ett sådant förbud som avses i 81 § 5 mom. eller fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan kommunerna enligt 16, 16 a och 16 b § får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I förvaltningsdomstolens beslut som gäller fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan kommunerna enligt 16, 16 a och 16 b § får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltnings-

förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd i saken.

domstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd i ärendet.

95 §

Övergångsbestämmelser

Kriterierna enligt 59 § 1 mom. för det högsta antalet barn som får vårdas samtidigt vid en barnskyddsanstalts bostadsenhet och kriterierna enligt 59 § 2 mom. för det minsta antalet anställda per bostadsenhet vid en barnskyddsanstalt samt *kraven enligt 60 § 2 mom. på den yrkesmässiga behörigheten för den föreståndare som ansvarar för vård- och fostringsuppgifter vid anstalten* tillämpas i alla barnskyddsanstalter senast inom 3 år efter lagens ikraftträdande.

95 §

Övergångsbestämmelser

De kriterier som föreskrivs i 59 § 1 mom. för det högsta antalet barn som samtidigt får vårdas vid en bostadsenhet som hör till en barnskyddsanstalt och de kriterier som föreskrivs i 59 § 2 mom. för det minsta antalet anställda per bostadsenhet som hör till en barnskyddsanstalt tillämpas på alla barnskyddsanstalter senast inom 3 år efter lagens ikraftträdande.

Denna lag träder i kraft den 20 . 16 a—16 c och 18 § samt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) tillämpas på verksamhet som ordnas genom ett beslut som avses i 13 a § först från och med den 1 januari 2011.

Denna lag tillämpas inte på

1) besvär som anförs över beslut som fattats innan denna lag trätt i kraft,

2) ansökningsärenden som har inletts vid förvaltningsdomstolen när denna lag träder i kraft, eller på

3) behandlingen av sådana ärenden som avses i 1 och 2 punkten vid en högre besvärinstans med anledning av besvär.

2.

Lag**om ändring av 4 och 20 kap. i fängelselagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i fängelselagen av den 23 september 2005 (767/2005) 4 kap. 11 § 2 mom. och
20 kap. 9 § 1 mom. 2 punkten, samt
ändras 4 kap. 10 § som följer:

Gällande lydelse

4 kap.

Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset

10 §

Medtagande av barn till fängelse

Ett litet barn till en fånge kan medtas till fängelset, om det överensstämmer med barnets fördel och fången själv önskar det. Vården av barnet skall ordnas i enlighet med barnets fördel.

11 §

Beslutanderätt

Direktören för placeringsenheten skall efter att ha hört direktören för det mottagande fängelset och den myndighet som avses i barnskyddslagen (683/1983) fatta beslut om medtagande av ett barn till fängelse.

20 kap.

Ändringssökande

9 §

Ärenden som kan vara föremål för ändringssökande

Rättelseyrkande kan anföras hos direktö-

Föreslagen lydelse

4 kap.

Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset

10 §

Placering av barn till en fånge i fängelse

Angående placeringen av ett barn till en fånge i fängelse och angående ordnandet av barnets vård gäller det som föreskrivs i barnskyddslagen (417/2007).

(upphävs)

20 kap.

Ändringssökande

9 §

Ärenden som kan vara föremål för ändringssökande

Rättelseyrkande kan anföras hos direktö-

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

ren för ett regionfängelse och besvär anföras hos en förvaltningsdomstol i följande beslut:

2) medtagande av barn till fängelse enligt 4 kap. 10 §,

ren för ett regionfängelse och besvär anföras hos en förvaltningsdomstol i följande beslut:

2) (upphävs)

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 2 kap. 5 § i häktningsslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i häktningsslagen av den 23 september 2005 (768/2005) 2 kap. 5 § som följer:

Gällande lydelse

2 kap.

Ankomst till ett fängelse

5 §

Medtagande av barn till fängelse

Ett litet barn till en häktad kan medtas till fängelset, om det överensstämmer med barnets fördel och om den häktade själv önskar det. Vården av barnet skall ordnas i enlighet med barnets fördel.

Direktören för placeringsenheten skall efter att ha hört det mottagande fängelsets fängelsedirektör och den myndighet som avses i barnskyddslagen (683/1983) besluta om medtagande av ett barn till fängelset och dess vistelse där.

Föreslagen lydelse

2 kap.

Ankomst till ett fängelse

5 §

Placering av barn till en häktad i fängelse

Angående placeringen av ett barn till en häktad i fängelse och angående ordnandet av barnets vård gäller det som föreskrivs i barnskyddslagen (417/2007).

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .